

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΓΑΚΗΣ • ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΚΟΚΚΙΝΟΣ • ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΜΑΚΡΗ
ΜΑΡΙΑ ΞΕΣΤΕΡΝΟΥ • ΘΕΟΔΩΡΑ ΠΥΤΤΕΡΟΥ • ΙΩΑΝΝΑ ΣΤΡΕΠΕΛΙΑ

ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

Β' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ - ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

ΠΑΡΑΓΩΓΗ
ΠΡΟΣΛΗΨΗ

ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

(Παραγωγή - Πρόσληψη)

Επιστημονική Επιτροπή Αξιολόγησης

Συντονίστρια-Αξιολογήτρια

Γερούση Ελένη

Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός

Αξιολογήτρια

Χατζή Ευφροσύνη

Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός

Αξιολογήτρια

Παπαδάκη Ιωάννα

Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός

Τεχνικός Εμπειρογνώμονας

Παπαδάκη Ευγενία

Πτυχιούχος Πληροφορικής

Επικουρικός Εμπειρογνώμονας

Κεντρωτής Χρήστος

Πτυχιούχος γραφιστικής

**Υπεύθυνη του μαθήματος/γνωστικού
αντικειμένου στο πλαίσιο της Πράξης**

Βασιλική Βαρτζιώτη, Σύμβουλος Β΄ ΙΕΠ,
μέλος της Επιστημονικής Ομάδας Έργου (ΕΟΕ) της Πράξης

Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή, Αξιολόγηση και Ένταξη διδακτικών βιβλίων στο Μητρώο Διδακτικών Βιβλίων και στην Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Διδακτικών Βιβλίων» με κωδικό ΟΠΣ 6010165 στο Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» 2021-2027

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Συριίδων Δουκάκης

Πρόεδρος του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Υπεύθυνη Πράξης

Πολυξένη Μπίλλα

Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Προϊσταμένη Τμήματος Β΄ Προγραμμάτων Σπουδών και Εκπαιδευτικού Υλικού

Αναπληρώτρια Υπεύθυνη Πράξης

Άννα-Αικατερίνη Λυκούρη

Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

**«Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης»
και το Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή»**

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΓΑΚΗΣ • ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΚΟΚΚΙΝΟΣ • ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΜΑΚΡΗ
ΜΑΡΙΑ ΞΕΣΤΕΡΝΟΥ • ΘΕΟΔΩΡΑ ΠΥΤΤΕΡΟΥ • ΙΩΑΝΝΑ ΣΤΡΕΠΕΛΙΑ

ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

(Παραγωγή - Πρόσληψη)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ 24 γράμματα

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

Επιστημονική υπεύθυνη: **Μαρία Ξέστερνου**
*Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Εφαρμογών Λογισμικού στα φιλολογικά μαθήματα,
Τμήμα Φιλολογίας, Παν/μιο Πελοποννήσου*

Ειδήμων γνωστικού αντικειμένου: **Παναγιώτης Γάκης**
*Επίκουρος Καθηγητής επί θητεία Εφαρμοσμένης Γλωσσολογίας,
Τμήμα Φιλολογίας, Παν/μιο Πελοποννήσου*

Συγγραφική ομάδα: **Παναγιώτης Γάκης**
*Επίκουρος Καθηγητής επί θητεία Εφαρμοσμένης Γλωσσολογίας,
Τμήμα Φιλολογίας, Παν/μιο Πελοποννήσου*

Θεόδωρος Κόκκινος
*Φιλολόγος στη δημόσια Β/βάθμια εκπ/ση, διδάσκων στην Γ/βάθμια εκπ/ση
(Δρ Διδακτικής φιλολογικών μαθημάτων)*

Βασιλική Μακρή
Φιλολόγος, διδάσκουσα στην Γ/βάθμια εκπ/ση (Δρ Γλωσσολογίας)

Μαρία Ξέστερνου
*Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Εφαρμογών Λογισμικού στα φιλολογικά μαθήματα,
Τμήμα Φιλολογίας, Παν/μιο Πελοποννήσου*

Θεοδώρα Πυττερού
*Φιλολόγος στη δημόσια Β/βάθμια εκπ/ση
(ΜΔΕ Αναλυτικά προγράμματα και δια βίου εκπαίδευση)*

Ιωάννα Στρεπέλια
Φιλολόγος στη δημόσια Β/βάθμια εκπ/ση (Δρ Φιλολογίας)

Παιδαγωγική επικύρωση αντικειμένου: **Μαρία Ξέστερνου**
*Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Εφαρμογών Λογισμικού στα φιλολογικά μαθήματα,
Τμήμα Φιλολογίας, Παν/μιο Πελοποννήσου*

Γλωσσική-φιλολογική επιμέλεια: **Παναγιώτα Μπεκάκου**
Φιλολόγος

Σύμβουλοι παρακολούθησης σε παιδαγωγικά θέματα: **Συμεών Νικολιδάκης**
Φιλολόγος, διδάσκων στην Γ/βάθμια εκπ/ση (Δρ Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης & Ειδικής Αγωγής)

Συντονισμός ομάδας σχεδιασμού και ανάπτυξης: **Παναγιώτης Γάκης**
Ιωάννα Στρεπέλια

Συντονισμός και επιμέλεια έκδοσης: **Γεώργιος Μπίκος**
Μαρία Ξέστερνου

Επιστημονική υπεύθυνη ψηφιακού εμπλουτισμού, παιδαγωγική τεκμηρίωση: **Μαρία Ξέστερνου**
*Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Εφαρμογών Λογισμικού στα φιλολογικά μαθήματα,
Τμήμα Φιλολογίας, Παν/μιο Πελοποννήσου*

Ψηφιακός εμπλουτισμός-τεχνική ανάπτυξη: **Μάριος Ραφαήλ Στίνης**
Επιστήμων πληροφορικής

Επικύρωση ψηφιακού αντικειμένου: **Παναγιώτης Γάκης**
Ιωάννα Στρεπέλια

Κριτικός αναγνώστης: **Απόστολος Καπρούλιας**
*Φιλολόγος στην δημόσια Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση
Δρ Φιλοσοφίας/ Δρ Θεολογίας, Διδάσκων στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση*

Σελιδοποίηση-γραφιστική επιμέλεια: **Matrix Design**
www.matrixdesign.gr

Σχεδίαση εξωφύλλου: **24 γράμματα**

Το Βιβλίο Δραστηριοτήτων/Τετράδιο Εργασιών (Παραγωγή – Πρόσληψη) περιλαμβάνει δραστηριότητες παραγωγής κειμένων (προσυγγραφικές, κυρίως συγγραφικές, μετασυγγραφικές) και πρόσληψης κειμένων (προ-αναγνωστικές, κυρίως αναγνωστικές, μετααναγνωστικές), όπως και επικοινωνιακές δράσεις ολιστικού χαρακτήρα. Πρόκειται για δραστηριότητες παραγωγής και πρόσληψης γραπτού, ψηφιακού και προφορικού λόγου, στοχευμένες στην καλλιέργεια συγκεκριμένης δεξιότητας, ή δραστηριότητες ολιστικού χαρακτήρα, αυθεντικές δράσεις ή δράσεις προσομοίωσης της εξωσχολικής πραγματικότητας στο σχολικό πλαίσιο.

Στο πλαίσιο αυτού του σχεδιασμού προσφέρονται για διδασκαλία οκτώ (8) συνολικά Ενότητες (κατ' αντιστοιχία με αυτές του βασικού βιβλίου), χωρισμένες σε υποενότητες που αντιστοιχούν στα βασικά πεδία του Προγράμματος Σπουδών. Έγινε προσπάθεια οι τίτλοι των υποενοτήτων να είναι πιο φιλικό προς τους/τις μαθητές/-τριες και να αποφευχθεί, όπου ήταν εφικτό, η χρήση μεταγλώσσας. Ειδικότερα, το Τετράδιο Εργασιών εμπλουτίζει και επεκτείνει τη **Γ' Ενότητα** του βασικού βιβλίου («**Αναζητώντας κρυμμένους θησαυρούς της γλώσσας**»), η οποία εστιάζει σε διαδικασίες κοινωνικού σχεδιασμού και χωρίζεται σε 2 υποενότητες: **Γ1. «Πρόσληψη κειμένων»** και **Γ2. «Παραγωγή κειμένων»** (γραπτών, προφορικών και ψηφιακών).

Στο τέλος του Τετραδίου ενσωματώνεται **Παράρτημα**, που περιλαμβάνει παρουσίαση και ανάλυση των στρατηγικών συγγραφής κειμένου ή παραγωγής προφορικού λόγου σε κάθε φάση (προσυγγραφική/προομιλητική, κυρίως συγγραφική/φάση ομιλίας, μετασυγγραφική/μετά την ομιλία), όπως και των στρατηγικών κατανόησης κειμένων και ακρόασης λόγου.

Το Τετράδιο Εργασιών (Παραγωγή – Πρόσληψη) έχει τη μορφή φακέλου εκπαιδευτικού υλικού, διαθέτοντας ποικιλία κειμένων και δραστηριοτήτων, από τα οποία ο/η εκπαιδευτικός θα επιλέξει όσα κρίνει κατάλληλα για τους/τις μαθητές/-τριες του/της. Επιπλέον, το τετράδιο με πλούσιο υλικό, συμπληρωματικά με το βιβλίο μαθητή/τριας, προσφέρεται για επιλογές εφαρμογής τεχνικών και στρατηγικών διαφοροποιημένης διδασκαλίας στην τάξη. Οι ατομικές δραστηριότητες είναι διατυπωμένες σε β' ενικό πρόσωπο, ενώ οι ομαδικές σε β' πληθυντικό.

Φροντίσαμε, βεβαίως, όπως και στο βιβλίο μαθητή/-τριας, να υπάρχει ποικιλία κειμένων, επιδιώξαμε ο/η μαθητής/-τρια να έρθει σε επαφή με «αυθεντικά» κείμενα του καθημερινού λόγου ή που συναντά στο διαδίκτυο, να γνωρίσει διάφορους κειμενικούς τύπους και κειμενικά είδη. Επιπλέον, στόχος μας ήταν η δημιουργία δραστηριοτήτων διαβαθμισμένης δυσκολίας, με εστίαση στη διαθεματικότητα και στους πολυγραμματισμούς.

Η συγγραφική ομάδα

09 1η Ενότητα

«Επιστήμη: πρόκληση ή απειλή;»

22 2η Ενότητα

«Επάγγελμα: όνειρο ή εφιάλτης;»

29 3η Ενότητα

«Ρατσιστής γίνεσαι ... δε γεννιέσαι»

36 4η Ενότητα (Επαναληπτική)

«Θυμόμαστε όσα μάθαμε»

46 5η Ενότητα

«Η βία έχει... ενήλικους γονείς»

59 6η Ενότητα

«Το ταξίδι της ιστορικής μνήμης»

73 7η Ενότητα

«Ανθρώπινα δικαιώματα: θεωρία και πράξη»

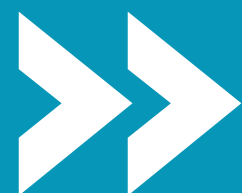
87 8η Ενότητα (Επαναληπτική)

«Θυμόμαστε όσα μάθαμε»

«Επιστήμη:
πρόκληση ή απειλή;»

01

«Πᾶσά τε ἐπιστήμη χωριζομένη δικαιοσύνης
καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς πανουργία, οὐ σοφία φαίνεται».

Πλάτων, Μενέξενος (246a-247e)

«Ἡ ἐπιστήμη, ἅμα χωρίζεται ἀπὸ τῆς δικαιοσύνης καὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν,
ἀποκαλύπτεται ὡς πανουργία καὶ ὄχι ὡς σοφία».

Δραστηριότητες πριν από την ανάγνωση

1. Επίλεξε έναν από τους παρακάτω ρόλους:

- Επιστήμονας που ανακαλύπτει μια νέα φαρμακευτική θεραπεία
- Μαθητής που ξέρει πώς να χακάρει το σχολικό σύστημα βαθμολογίας
- Μηχανικός που φτιάχνει ένα καινοτόμο αλλά επικίνδυνο ρομπότ
- Δημοσιογράφος με πρόσβαση σε απόρρητες πληροφορίες

2. Γράψε σύντομα (3-5 προτάσεις) τι επιλέγει να κάνει ο χαρακτήρας σου και ποιες αξίες ή αρετές (ή έλλειψή τους) επηρεάζουν την απόφασή του. Εναλλακτικά μπορείτε να ζωγραφί-

σετε τον «δρόμο της σοφίας» και τον «δρόμο της πανουργίας» για τον χαρακτήρα.

3. Τέλος, διαβάστε στην ολομέλεια τις επιλογές των χαρακτήρων σας και συζητήστε:

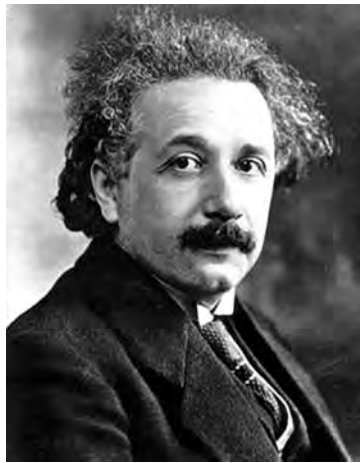
- Πού φαίνεται η σοφία και πού η πανουργία;
- Τι ρόλο παίζει η ηθική στη χρήση της γνώσης;
- Πώς συνδέεται η επιλογή του χαρακτήρα με το ρητό του Πλάτωνα;

Συζητήστε πώς το νόημα του ρητού συνδέεται με τη σύγχρονη κοινωνία, με επιστήμονες, influencers, πολιτικούς ή ακόμα και με τις καθημερινές μας πράξεις.

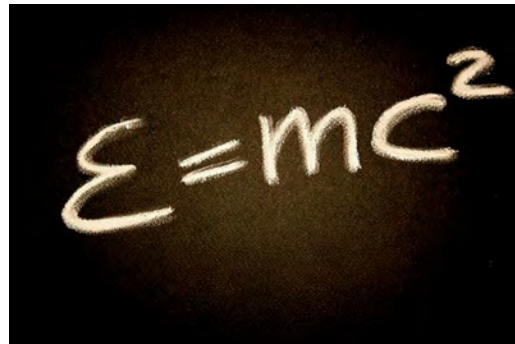

Κείμενο 1α

«Αϊνστάιν και επιστήμη»

[Πηγή: wikicommons]

$$E = mc^2$$

Κείμενο 1β

[Πηγή: wikicommons]

Κείμενο 1γ

Με αφορμή την εικόνα του Αϊνστάιν, να αναζητήσεις πληροφορίες για την προσφορά του στην εξέλιξη της επιστήμης και στη βελτίωση της ζωής των ανθρώπων. **Αναζήτησε** [Αϊνστάιν - Επιστήμονες που «εύρηκαν» τον κόσμο] και άκουσε το podcast του Ιδρύματος Ευγενίδου «Επιστήμονες που εύρηκαν για την Ανθρωπότητα: Αϊνστάιν» και προχώρησε στις δραστηριότητες.

Δραστηριότητες

1. Πώς «συνομιλούν» οι εικόνες (Κείμενα 1α και 1β) και το podcast;
2. Ποιο είναι το μήνυμα που θέλει να επικοινωνήσει ο δημιουργός του Κειμένου 1β;
3. Να δώσεις μια λεζάντα στη δεύτερη εικόνα (Κείμενο 1β).

4. α. Ποια χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του Αϊνστάιν σε εντυπωσίασαν (Κείμενο 1γ);
β. Γιατί είναι τόσο σημαντικός ο τύπος $E=mc^2$ (podcast: 9:00'-11.27');
γ. Μπορείς να δικαιολογήσεις την άποψη που διατυπώνεται στο podcast ότι «ο Αϊνστάιν άλλαξε τα πάντα στον χώρο της επιστήμης» (0:50');
5. Σε μία παράγραφο 60-70 λέξεων να αναπτύξεις, με τη μέθοδο των παραδειγμάτων, τους τρόπους με τους οποίους η επιστήμη -είτε από πνευματικής είτε από ηθικής ή και από κοινωνικής άποψης- συνέβαλε στην εξέλιξη του ανθρώπου.
6. Να δημιουργήσετε ένα σκίτσο, στο οποίο να φαίνεται η σημασία της επιστήμης στην εξέλιξη του ανθρώπου (από πνευματική, ηθική ή και κοινωνική πλευρά).

ΟΔΗΓΙΕΣ

Στο σκίτσο σας να λάβετε υπόψη:

- α. Τον σχεδιασμό της κατάλληλης εικόνας.
β. Τον επιτονισμό της σημασίας της επιστήμης στην εξέλιξη του ανθρώπου.
γ. Τη σύνθεση του λεκτικού μηνύματος (λόγος, διάλογος ή τίτλος).
δ. Την επιλογή των κατάλληλων χρωμάτων που θεωρείτε ότι αποδίδουν καλύτερα το μήνυμα.
ε. Την πλευρά της εστίασης (πνευματική, ηθική ή κοινωνική).

Κείμενο 2

Πριν από την ανάγνωση:

► Πώς αντιλαμβάνεσαι τον όρο «εκλαϊκείωση» της επιστήμης; Να χωρίσεις τη λέξη στα συστατικά της για βρεις τη σημασία της. Γνωρίζεις κάποιον/-α επιστήμονα που να έχει «εκλαϊκεύσει» την επιστήμη;

«Η εκλαϊκείωση της επιστήμης»

Το κείμενο που ακολουθεί αποτελεί απόσπασμα από τη συνέντευξη που έδωσε ο Διονύσης Σιμόπουλος στα Νέα και στην Κ. Ροββά τον Φεβρουάριο του 2021. Ήταν μία από τις τελευταίες συνεντεύξεις του αστροφυσικού και επίτιμου Διευθυντή του Ευγενίδειου Πλανηταρίου. Σύμφωνα με την αρθρογράφο, ο Δ. Σιμόπουλος ήταν «ο θεμελιωτής της εκλαϊκείωσης του επιστημονικού λόγου στην Ελλάδα, εκείνος που κατάφερε να μετατρέψει σε «παραμύθι» την ιστορία της ανθρώπινης περιπέτειας στο Διάστημα». Το απόσπασμα παρατίθεται από το in gr, με αφορμή τον θάνατό του στις 7/8/2022.

«Δυστυχώς, τα πρώτα χρόνια της επιστροφής μου στην Ελλάδα πολλοί συνάδελφοί μου έλεγαν ότι με την εκλαϊκείωση «εκχυδαίζω την επιστήμη». Αλλά εγώ εκεί, απτόητος, επέμενα. Γιατί, ό,τι κι αν έκανα, το έκανα επειδή αυτό ήταν η δουλειά μου και γιατί, ύστερα από μισό αιώνα ασχολίας με την εκλαϊκείωση της επιστήμης,

Η εκλαϊκείωση
της επιστήμης

θεωρώ φυσικό επακόλουθο να θέλω να είμαι όσο καλύτερος δάσκαλος αυτού που διακονώ. Όλοι μας στο Ευγενίδειο Πλανητάριο έχουμε κάνει πολύ πετυχημένα βήματα προς αυτήν την κατεύθυνση.

Είναι καθήκον των ειδικών να μεταδίδουν αυτά που ξέρουν στους μη ειδικούς με έναν απλό και κατανοητό τρόπο σε καθημερινή βάση», εξηγεί και συνεχίζει: «Είμαι ιδιαίτερα χαρούμενος που, σήμερα, ακόμη και οι πιο πετυχημένοι επιστήμονες θεωρούν τιμή τους να ασχολούνται με τη διάχυση της επιστήμης. Κι όχι μόνο αυτοί, αλλά και νεότεροι συνάδελφοι έχουν αδράξει τον δαυλό της σύγχρονης εκλαϊκευσης με τεράστια απήχηση στο YouTube αλλά και στο stand up comedy! Το θεωρώ ιδιαίτερη τιμή, όταν αυτοί οι άνθρωποι με αποκαλούν «δάσκαλο».

«Κύριος στόχος μου ήταν να καταγράψω αυτήν τη μεγάλη περιπέτεια με εικόνες. Να δημιουργήσω ένα έντυπο YouTube», εξηγεί. «Γιατί θεωρώ πως αυτό που όλοι αποκαλούμε «Σύμπαν» είναι κάτι κατανοήσιμο. Κι αυτό είναι και το πιο παράξενο, όπως έλεγε ο Αϊνστάιν. Όλοι μπορούν να αντιληφθούν τον κόσμο.

Κι αν ορισμένοι δεν το έχουν καταφέρει, δεν φταίνε αυτοί, αλλά εμείς που ασχολούμαστε με τα ζητήματα αυτά. Είτε γιατί δεν είμαστε σε θέση είτε γιατί δεν θέλουμε να μεταδώσουμε τη γνώση και την πληροφορία στους ανθρώπους ώστε να την κατανοήσουν. Θεωρώ ότι είναι υποχρέωσή μας, όχι μόνο να δείχνουμε στον κόσμο ότι μπορεί να κατανοήσει το Σύμπαν, αλλά και να το αγαπήσει. Η μετάδοση της πληροφορίας και της γνώσης δεν αφορά έναν ή δύο ανθρώπους αλλά όλους μας».

«Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι κανείς δεν πρόκειται να πάρει μαζί του τίποτε από όλα αυτά, ούτε διακρίσεις, ούτε χρήματα, ούτε πτυχία, ούτε οτιδήποτε άλλο. Γιατί, είτε μας αρέσει είτε όχι, είμαστε καταδικασμένοι να χάσουμε τη μάχη με τον χρόνο. Κατά τη γνώμη μου, λοιπόν, εκείνο που μετράει περισσότερο από οτιδήποτε άλλο στη ζωή είναι η διαδρομή, η πορεία κι ό,τι εκείνη σου προσφέρει, και φυσικά οι ανθρώπινες σχέσεις που δημιουργούνται στη διάρκεια του ταξιδιού».

Άλλωστε, «στη Γη μας, στο σπίτι μας, βρίσκονται χωρίς αμφιβολία τα ωραιότερα πράγματα του κόσμου», σημειώνει. «Όπως έλεγε και ο Carl Sagan, πάνω της βρίσκονται όλοι όσοι αγαπάμε, όλοι όσοι γνωρίζουμε, κάθε ανθρώπινο ον που έχει ζήσει μέχρι τώρα, κάθε είδους θρησκεία και ιδεολογία. Και φυσικά μία ατελείωτη λιτανεία διαφορετικών και πανέμορφων γεωλογικών και γεωμορφολογικών τοπίων. Κι όλα αυτά πάνω σ' αυτήν τη γαλαζόλευκη σφαίρα, πάνω σ' αυτόν τον απειροελάχιστο κόκκο της άμμου στην απεραντοσύνη του Σύμπαντος. Γι' αυτό, σε προσωπικό επίπεδο, θα ήθελα να σας διαβεβαιώσω ότι μου φτάνουν όσα υπάρχουν εδώ πάνω. Και μου περισσεύουν!».

Όσο για το υπόλοιπο Σύμπαν, μπορεί απλώς να βελτιώσει τη ζωή μας στη Γη: «Πάντοτε το Σύμπαν μάς βοηθάει να διαπιστώσουμε πόσο μικροσκοπικά είναι τα καθημερινά μας προβλήματα και πόσο μικροσκοπικοί είμαστε ως άνθρωποι», εξηγεί. «Ταυτόχρονα, όμως, και πόσο μεγάλοι είμαστε γιατί κατορθώσαμε, παρά το απειροελάχιστο μέγεθός μας, να κατανοήσουμε τη μεγαλιότητα αυτού που ονομάζουμε Σύμπαν. Όπως λέει κι ο Ελύτης, να κατανοήσουμε «αυτόν τον κόσμο τον μικρό, τον μέγα!».

Δραστηριότητες

1. Πώς αντιμετώπισε ο Δ. Σιμόπουλος την εκλαϊκευση της επιστήμης και τι πίστευαν για το ίδιο θέμα πολλοί συνάδελφοί του, σύμφωνα με την πρώτη παράγραφο του κειμένου; Με ποια συμφωνείς και γιατί;
2. Σύμφωνα με τον Δ. Σιμόπουλο, μερικοί μεταδίδουν την επιστήμη μέσω stand up comedy! Αν εσύ έπρεπε να εξηγήσεις το «η Γη είναι απλώς ένας κόκκος άμμου στο Σύμπαν» σαν να είσαι κωμικός, τι θα έλεγες; Γράψε 1-2 χιουμοριστικές προτάσεις.
3. Ο Δ. Σιμόπουλος αναφέρει στη συνέντευξή του απόψεις άλλων επιστημόνων και διανοητών. Ποιοι είναι αυτοί; Ποια πρόθεση του ομιλητή εξυπηρετούν;
4. Στο podcast για τον Αϊνστάιν (κείμενο 1γ, 17:00'-17:30') αναφέρεται ότι ο σπουδαίος φυσικός συμβούλευσε μια μητέρα να διαβάζει παραμύθια στο παιδί της για να γίνει έξυπνο. Στο εισαγωγικό σημείωμα του Κειμένου 2 αναφέρεται ότι ο Δ. Σιμόπουλος «μετέτρεψε σε παραμύθι την ιστορία της ανθρώπινης περιπέτειας στο Διάστημα». Γιατί το παραμύθι είναι σημαντικό για την καλλιέργεια της σκέψης και την εξέλιξη της επιστήμης; Να αναπτύξεις τις απόψεις σου σε μία παράγραφο 60-70 λέξεων.

Εναλλακτικά: Αφού χωριστείτε σε ομάδες,

α) να επιλέξετε 5 λέξεις – κλειδιά σχετικές με την επιστήμη και την τεχνολογία και

β) να γράψετε ένα σύντομο παραμύθι σε συνεργατικό έγγραφο Google Doc.

Στη συνέχεια, να το αναρτήσετε σε padlet ή σε τοίχο της e-me ή στην e-class με θέμα «Επιστήμη – Τεχνολογία» ή στον πίνακα ανακοινώσεων της τάξης σας.

5. Αφού χωριστείτε σε ομάδες, να γράψετε έναν σύντομο υποθετικό διάλογο μεταξύ του Α. Αϊνστάιν και του Δ. Σιμόπουλου. Στη συνέχεια, να παρουσιάσετε τον διάλογο δραματοποιημένο στην ολομέλεια της τάξης.

Διάλογος

Κείμενο 3

Πριν από την ανάγνωση:

- ▶ Έχεις παρακολουθήσει κάποιο διαδραστικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα με θέμα την επιστήμη; Ποιο ήταν το περιεχόμενό του;
- ▶ Τι θέμα θα είχε ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα για την επιστήμη το οποίο θα σε ενδιέφερε να παρακολουθήσεις;

«Κυριακάτικα Εκπαιδευτικά Προγράμματα για παιδιά ηλικίας 5-8 ετών»

Το κείμενο αποτελεί απόσπασμα του Οδηγού Παιδιού από το Αθηνόραμα και αναφέρεται σε εκπαιδευτικό πρόγραμμα του Κέντρου Πολιτισμού «Ελληνικός Κόσμος».

Κυριακή 5 Νοεμβρίου 2023

Πώς να φτιάξεις ένα μαγικό φίλτρο!

Μια βόλτα σε ένα δάσος... κάποιες παράξενες συναντήσεις... μια συνωμοσία... ένα φίλτρο που περιμένει να φτιαχτεί. Γιατί, όμως, λείπει το τελευταίο συστατικό της συνταγής; Και ποιος κρύβεται πίσω από αυτό; Τα παιδιά λύνουν το μυστήριο και μαθαίνουν τα μυστικά των μαγικών φίλτρων και των μάγων του παρελθόντος.

Ωρα Έναρξης: 4 μ.μ. | Διάρκεια: 90 λεπτά

Κυριακή 12 Νοεμβρίου 2023

Εύρηκα!...από το Α(ρχιμήδης) μέχρι το Π(άρκο της Επιστήμης).

Κάπου ανάμεσα στο σήμερα και το χθες, μέσα σε μία μαύρη τρύπα...παγιδευμένα αντικείμενα μάς οδηγούν σε ένα επιστημονικό πάρκο γεμάτο μηχανές και εφευρέσεις του Αρχιμήδη. Θα εντοπίσουμε με τη βοήθειά τους τα γρανάζια της γνώσης που χρειάζονται, ώστε να συναρμολογήσουμε τη χρονομηχανή μας και να επιστρέψουμε στο 2023;

Ωρα Έναρξης: 4 μ.μ. | Διάρκεια: 90 λεπτά | Μέρος του εκπαιδευτικού προγράμματος θα πραγματοποιηθεί εντός της έκθεσης «Πάρκο της Επιστήμης», που παρουσιάζεται στον «Ελληνικό Κόσμο».

Κυριακή 19 Νοεμβρίου 2023

Τάλως... το αρχαιότερο ρομπότ του Κόσμου.

Ο Τάλως, το πρώτο ρομπότ που κατασκεύασε ο Ήφαιστος, μας προσκαλεί να ταξιδέψουμε ως το νησί της Κρήτης για να τον γνωρίσουμε. Ελάτε να επιβιβαστούμε στην Αργώ του «Ελληνικού Κόσμου» και να ξεκινήσουμε παρέα ένα φανταστικό ταξίδι στη θάλασσα, γεμάτο απρόοπτα.

Ωρα Έναρξης: 4 μ.μ. | Διάρκεια: 90 λεπτά

[Πηγή: athinorama.gr, 18/10/2023]

Δραστηριότητες

1. Ποιες πληροφορίες μάς δίνει το κείμενο για το εκπαιδευτικό πρόγραμμα;
2. Ποιος τίτλος σε εντυπωσίασε περισσότερο και γιατί;
3. **α.** Με ποιες επιστήμες σχετίζεται το εκπαιδευτικό πρόγραμμα;
β. Τι μπορεί να προσφέρει η ενασχόληση με τις επιστήμες από την παιδική ηλικία; Να αναπτύξεις την άποψή σου σε μία παράγραφο 60-70 λέξεων.
4. Ας υποθέσεις ότι παρακολούθησες ένα από τα παραπάνω εκπαιδευτικά προγράμματα. Να γράψεις τις εντυπώσεις σου σε μία σελίδα από το ημερολόγιό σου.
5. Να σχολιάσεις τη λειτουργία των σημείων στίξης στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα: «Εύρηκα!... από το Α(ρχιμήδης) μέχρι το Π(άρκο της Επιστήμης)».
6. Να εικονογραφήσετε το εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Μπορείτε να ζωγραφίσετε στο τετράδιό σας ή να χρησιμοποιήσετε κάποιο ψηφιακό εργαλείο (pixton, tuxpaint, scratch, sketch ή κάποιο άλλο ψηφιακό εργαλείο της e-me ή της e-class).

Κείμενο 4

Πριν από την ανάγνωση:

- ▶ Ο Ιταλός επιστήμονας Γαλιλαίος έμεινε στην ιστορία για την αμφισβήτηση γενικά παραδεκτών αληθειών και τη σύγκρουσή του με τη Ρωμαιοκαθολική εκκλησία. Με την επιμονή του στην άποψη για την ακινησία του Ήλιου και την κίνηση της Γης αποτέλεσε πρότυπο ελεύθερου πνεύματος και απέδειξε τη δύναμη της επιστημονικής γνώσης απέναντι σε κάθε μορφή εξουσίας.
- ▶ Ποια άποψη πιστεύετε ότι θα πρέσβευε ένας/μία τέτοιος/-α επιστήμονας για τον σκοπό της επιστήμης;

«Η ζωή του Γαλιλαίου»

Το κείμενο αποτελεί απόσπασμα από το θεατρικό έργο του Μπέρτολτ Μπρεχτ που αναφέρεται στη ζωή του Γαλιλαίου.

Η ζωή του
Γαλιλαίου

«Πιστεύω πως ο μοναδικός σκοπός της επιστήμης είναι να ελαφρώσει τον μόχθο της ανθρώπινης ύπαρξης. Αν οι επιστήμονες, τρομοκρατημένοι από εγωιστές δυνάστες, αρκεσθούν στο να συσσωρεύουν γνώση για τη χαρά της γνώσης και μόνο, τότε η επιστήμη μπορεί να καταστήσει μια σακάτισσα και οι καινούριες μηχανές σας μπορεί να φέρουνε καινούρια μαρτύρια για τους ανθρώπους. Μπορεί με τον καιρό ν' ανακαλύψετε ό,τι είναι για ν' ανακαλυφθεί, κι όμως η πρόοδός σας να σας τραβήξει όλο και πιο μακριά απ' την ανθρωπότητα. Και μπορεί μια μέρα το χάσμα ανάμεσα στην ανθρωπότητα και την επιστήμη να 'ναι τόσο βαθύ, ώστε κάθε αλαλαγμός θριάμβου για μια καινούρια ανακάλυψή σας να 'χει σαν αντίλαλο, τις φρικιαστικές κραυγές των ανθρώπων που θυδίστηκαν στη δυστυχία, σ' όλη την οικουμένη».

[Πηγή: Bertolt Brecht. 2016. *Η ζωή του Γαλιλαίου*, μτφρ. Σπύρος Ευαγγελάτος, σσ. 142-143. Αθήνα: Ερμής.]

Εκφραστική ανάγνωση:
Η ζωή του Γαλιλαίου

Δραστηριότητες

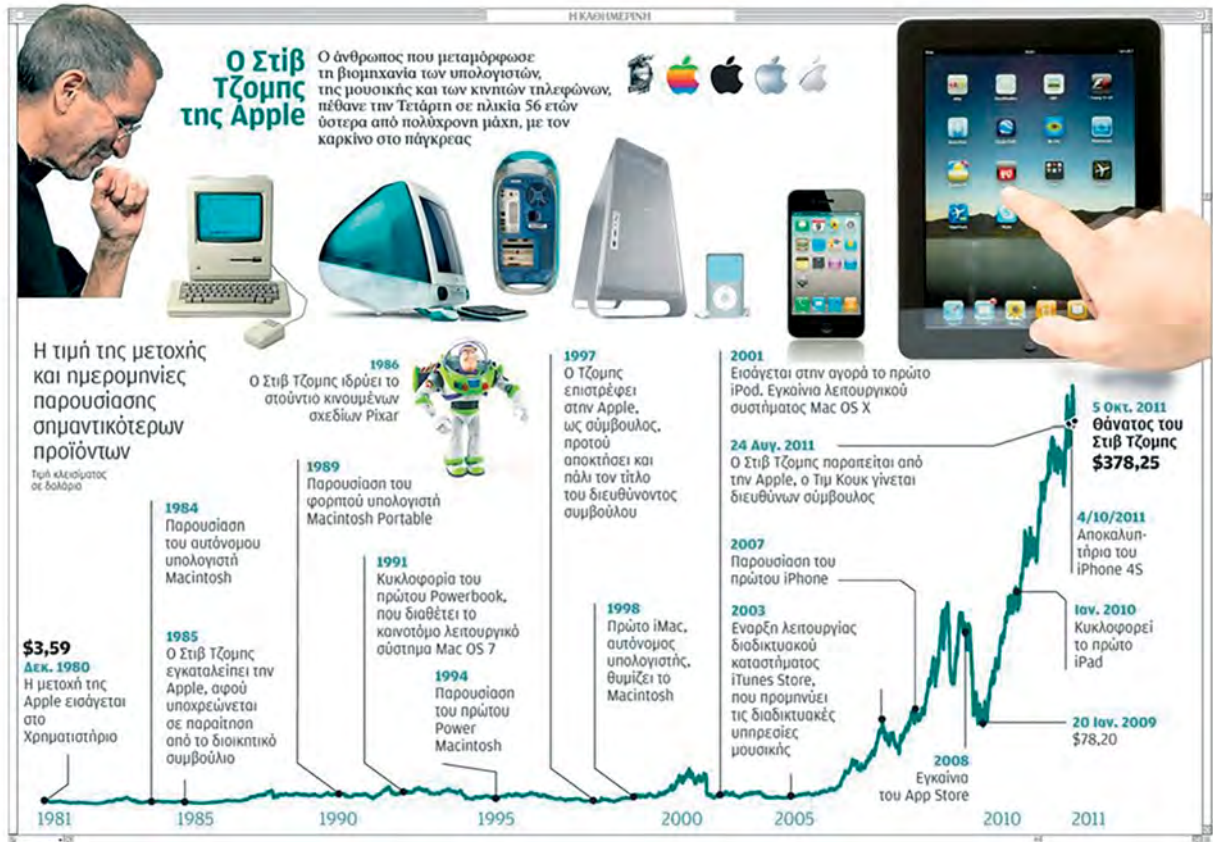

1. Ο Γαλιλαίος λέει ότι «οι καινούριες μηχανές σας μπορεί να φέρουνε καινούρια μαρτύρια». Δώσε ένα φανταστικό ή πραγματικό παράδειγμα μηχανής που μπορεί να βοηθήσει ή να βλάψει τους ανθρώπους.
2. Ποιους κινδύνους εγκυμονεί η επιστημονική πρόοδος; Να αναπτύξεις τις απόψεις σου με αφορμή το Κείμενο 4 σε μία παράγραφο 60-70 λέξεων δίνοντας παραδείγματα από την αρνητική επίδραση των επιστημονικών ανακαλύψεων στη ζωή των ανθρώπων.
3. Εφαρμόζοντας τη θεατρική τεχνική της «ανακριτικής καρέκλας» να «ανακρίνετε» τον Γαλιλαίο. Μπορείτε να βιντεοσκοπήσετε την «ανάκριση» του Γαλιλαίου και να αναρτήσετε το βίντεο σε padlet ή σε τοίχο της e-me ή στην e-class με θέμα «Επιστήμη - Τεχνολογία».

Ανακριτική
καρέκλα

[Πηγή: greekinfographics]

Δραστηριότητες

1. Να εντοπίσεις τους κώδικες-τρόπους επικοινωνίας που συνυπάρχουν στο γράφημα.
2. Πιστεύεις ότι οι εικόνες ενισχύουν το μήνυμα του κειμένου;
3. Γιατί επιλέγονται οι συγκεκριμένες ηλεκτρονικές συσκευές από τον δημιουργό του γραφήματος; Ποιες από αυτές χρησιμοποιείς και σε τι σε εξυπηρετούν;
4. Να εντοπίσεις στο ενημερωτικό γράφημα δύο σημεία στα οποία χρησιμοποιείται η ονοματική διατύπωση και δύο σημεία στα οποία χρησιμοποιείται η ρηματική¹. Να προσέξεις τον πρώτο όρο κάθε πρότασης –περιόδου. Σε ποιον ή σε τι δίνεται έμφαση κάθε φορά;
5. Να παρατηρήσεις τη χρονογραμμή. Πόσο έχουν επηρεάσει τα επιτεύγματα του Στιβ Τζομπς τη ζωή των ανθρώπων από το 1980 μέχρι το 2011; Να δημιουργήσεις μία δική σου χρονογραμμή με τις ημερομηνίες–σταθμούς στην αξιοποίηση των τεχνολογικών μέσων στην καθημερινότητά σου.

1. Στην ονοματική διατύπωση επιλέγονται ονοματικά σύνολα, δηλαδή ένα ουσιαστικό μαζί με τα συμπληρώματά του (άρθρο, επίθετο, αριθμητικό, αντωνυμία ή γενικές άλλων ουσιαστικών). Στη ρηματική διατύπωση επιλέγονται ρηματικά σύνολα, δηλαδή ρήματα μαζί με λέξεις ή φράσεις που συμπληρώνουν το νόημά τους (αντικείμενο, κατηγορούμενο, επιρρήματα, προθετικές φράσεις, πλάγιες πτώσεις).

Δωμάτιο
διαφυγής για
την επιστήμη

Αναζήτησε [Wall-E] και παρακολούθησε την ταινία. Η ιστορία ακολουθεί ένα ρομπότ με το όνομα ΓΟΥΟΛ-Υ, που έχει σχεδιαστεί για να καθαρίζει την, καλυμμένη από απόβλητα, γη του μέλλοντος. Έρχεται η στιγμή που ερωτεύεται ένα άλλο ρομπότ, την ΕΥΑ, και την ακολουθεί ως το διάστημα, σε μια περιπέτεια που θα αλλάξει τη μοίρα του είδους του και της ανθρωπότητας.

[Πηγή: wikipedia]

Δραστηριότητες

1. Ποια είναι τα θέματα που θίγει η ταινία;
2. Ποια συναισθήματα και ποιες σκέψεις σου δημιουργήθηκαν μετά την παρακολούθησή της;
3. Ποιο είναι το μήνυμα που θέλει να περάσει η ταινία;
4. Πώς επηρεάζει η τεχνολογία, σύμφωνα με τους δημιουργούς της ταινίας, τις ανθρώπινες σχέσεις και την ποιότητα ζωής;
5. Να σχολιάσεις μία από τις ακόλουθες προτάσεις/περιόδους λόγου που ακούγονται στην ταινία: α. «Δεν θέλω να επιβιώσω, θέλω να ζήσω», β. «η Γη είναι το σπίτι σας», γ. «Πιο εύκολο είναι να παραμείνετε στο διάστημα παρά να διορθώσετε τα προβλήματα στη Γη».
6. Να επιλέξετε μία από τις παρακάτω έννοιες και να γράψετε μία παράγραφο για τη σημασία της στην ταινία: α. **μοναξιά**, β. **υπερκατανάλωση**, γ. **διαστημικό ταξίδι**, δ. **αυτοματισμός**, ε. **εικονική πραγματικότητα**.
7. Να φανταστείτε και να περιγράψετε τι θα σκεφτόταν ένα ον από έναν άλλο πλανήτη παρατηρώντας τον τρόπο με τον οποίο ο άνθρωπος χρησιμοποιεί την επιστήμη. Τι συμβουλές πιστεύετε ότι θα έδινε στους ανθρώπους; Να γράψετε την απάντησή σας σε συνεργατικό έγγραφο.
8. Εναλλακτικά: Αφού χωριστείτε σε ομάδες, να παρακολουθήσετε την ταινία x+y από την πλατφόρμα cinedu-gfc. Στη συνέχεια, να απαντήσετε τις ακόλουθες ερωτήσεις σε ένα αναγνωστικό ημερολόγιο:
 - α. Θα συστήνατε σε μαθητές/-τριες άλλων σχολείων την παρακολούθηση της ταινίας και γιατί;
 - β. Πώς συνδέεται η ταινία με το θέμα της επιστήμης; Ποια είναι η οπτική των δημιουργών της ταινίας; Σας βρίσκει σύμφωνες και σύμφωνους;
 - γ. Πώς η ενασχόληση με τα Μαθηματικά βοηθά τον ήρωα να ξεπεράσει τα προβλήματα που προκύπτουν από τον αυτισμό του και το τραύμα της απώλειας του πατέρα του;
 - δ. Ποιο ρόλο παίζει ο δάσκαλος του ήρωα στη διάκρισή του στα Μαθηματικά και στην αντιμετώπιση της ζωής του;
 - ε. Ποια πρόσωπα παίζουν καθοριστικό ρόλο στη ζωή του ήρωα και στη σχέση του με τα Μαθηματικά;

- στ. Υπήρχαν σημεία στην ταινία που δεν σας άρεσαν ή θα προτιμούσατε να παραλειφθούν;
- ζ. Τι σας έκανε εντύπωση παρακολουθώντας την ταινία;
- η. Θα δίνατε ένα διαφορετικό τέλος στην ταινία;

Κείμενο 7

Πριν από την ανάγνωση:

- ▶ Τι νόημα πιστεύεις ότι έχει η φράση «έφηβος στην πρίζα»;

«Έφηβοι στην πρίζα»

Πριν από περίπου δέκα με δώδεκα χρόνια, ο κόσμος άλλαξε. Ο κόσμος των κινητών τηλεφώνων έστρωσε. Κυκλοφόρησαν τα iPhone και το σύστημα Android, η οθόνη αφής αντικατέστησε τα παραδοσιακά πλήκτρα, η σύνδεση στο ίντερνετ έγινε δεδομένη πολυτέλεια και τα social media εξελίχθηκαν σε ένα παγκόσμιο σπίτι.

Οι κοινωνιολόγοι ονομάζουν τη γενιά των σημερινών εφήβων Generation Z (ως συνέχεια της Generation Y, των περιβόητων Millennials) ή iGeneration, με το «i» να λειτουργεί, για προφανείς λόγους, ως σύμβολο αυτής της εποχής.

Είναι η πρώτη γενιά που δεν έχει μνήμες από έναν κόσμο χωρίς ίντερνετ, είναι τα παιδιά που έμαθαν από νωρίς πώς είναι να χτυπάει ένα κινητό τηλέφωνο στο σπίτι, που εξοικειώθηκαν από μικροί με τις οθόνες και σήμερα διαμορφώνουν την προσωπικότητά τους μέσα από τα προφίλ τους στα social media.

Πρόσφατη βρετανική έρευνα έδειξε ότι άτομα ηλικίας από 15 έως 24 ετών περνούν, κατά μέσο όρο, τέσσερις ώρες τη μέρα στο κινητό τους. Με άλλα λόγια, κοιτάζουν το τηλέφωνό τους κάθε οκτώ λεπτά. Αυτή η διαπίστωση δεν διαφέρει από εκείνη που είχε δημοσιοποιήσει η Apple, σύμφωνα με την οποία οι χρήστες των iPhone ξεκλειδώνουν τη συσκευή τους 80 φορές τη μέρα ή αλλιώς έξι με επτά φορές κάθε ώρα. Σε μια άλλη, σχετικά πρόσφατη, έρευνα που δημοσιεύτηκε στο Preventive Medicine Reports, με τη συμμετοχή 40.000 παιδιών και εφήβων, συσχετίστηκε η εκδήλωση κατάθλιψης, άγχους, συμπτωμάτων έλλειψης προσοχής και συναισθηματικής αστάθειας με τις ώρες που περνούν μπροστά σε μια οθόνη.

Για τους σημερινούς εφήβους το κινητό σπάνια κλείνει. Ή και ποτέ. Οι περισσότεροι κοιμούνται δίπλα του. Η μέρα τους τελειώνει με μια ματιά στην οθόνη και αρχίζει με τον ίδιο τρόπο. Αλλά δεν είναι μόνο το βράδυ. Ακόμα και όταν οι έφηβοι βρίσκονται μεταξύ τους, τα τηλέφωνα τους δεν κρύβονται στις τσέπες ή στις τσάντες τους. Στο τραπέζι της καφετέριας τα smartphones είναι ακουμπισμένα δίπλα στο ποτήρι του καθενός και πολλές φορές μάλιστα χρησιμοποιούνται, γιατί υπάρχει σε εξέλιξη μια παράλληλη συζήτηση σε κάποια εφαρμογή ανταλλαγής μηνυμάτων ή γιατί κάποιος έκανε μια ανάρτηση που απαιτεί σχολιασμό ή και απλή παρατήρηση. Μια μόνιμη πηγή διάσπασης της προσοχής.

Ωστόσο, παρά τις ενδείξεις για τον επιζήμιο χαρακτήρα της εμμονικής σχέσης των εφήβων με τα κινητά τους τηλέφωνα αλλά και τα αμιγώς ιατρικά προβλήματα που προκαλεί η συχνή τους χρήση (ακτινοβολία, πονοκέφαλοι, ζαλάδες, δυσκολία στον ύπνο κ.ά.), το τελευταίο που χρειάζεται είναι να φτάσουμε σε σημείο δαιμονοποίησης. Είναι μεγάλος ο πειρασμός. Το καινούριο δυσκολευόμαστε να το αποδεχτούμε. Και παραγνωρίζεται το γεγονός ότι από τα κινητά τηλέφωνα οι έφηβοι έχουν επίσης πολλά να κερδίσουν: αναπτύσσουν επικοινωνιακές δεξιότητες, εξοικιώνονται με έναν χώρο στον οποίο θα βασιστούν στο μέλλον, δικτυώνονται, ενημερώνονται, εκπαιδεύονται, ακονίζουν την αντίληψή τους. Το ζήτημα είναι, προφανώς και ως συνήθως, να βρεθεί ισορροπία. Πώς θα περιοριστεί η ανεξέλεγκτη χρήση αυτής της πανίσχυρης συσκευής. Η ουσία όμως είναι ότι τα κινητά τηλέφωνα δεν έχουν για την ώρα καταστρέψει καμία γενιά. Τη διαμορφώνουν. Την έχουν αλλάξει. Όπως έχουν αλλάξει τα πάντα.

[Πηγή: Άθως Δημουλάς, περιοδικό «Κ», Καθημερινή, 28/11/2019 (διασκευή)]

Έφηβοι
στην πρίζα

Δραστηριότητες

1. Τι εννοεί ο συντάκτης του κειμένου με τον τίτλο «Έφηβοι στην πρίζα»;
2. Ποια πρόθεση του συντάκτη του κειμένου εξυπηρετεί η αναφορά σε πορίσματα ερευνών στην τέταρτη παράγραφο του Κειμένου 7;
3. Φαντάσου μια παρέα εφήβων σε καφετέρια. Τα κινητά είναι στο τραπέζι. Τι πιστεύεις ότι κερδίζουν και τι χάνουν από αυτή την ταυτόχρονη «παρουσία» στον ψηφιακό και φυσικό κόσμο; Γράψε από ένα παράδειγμα για το θετικό και το αρνητικό.

Γ2. Παραγωγή κειμένων

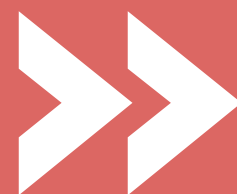

Αφού χωριστείτε σε ομάδες, να επιλέξετε μία από τις ακόλουθες δραστηριότητες:

- α.** Να γράψετε μία σελίδα ημερολογίου, στην οποία να περιγράφεται η καθημερινότητα ενός εφήβου της ψηφιακής εποχής (150-200 λέξεις).
- β.** Να γράψετε μία επιστολή του Γαλιλαίου προς έναν σύγχρονο επιστήμονα για τους κινδύνους που εγκυμονεί η αλματώδης εξέλιξη της επιστήμης και της τεχνολογίας (150-200 λέξεις).
- γ.** Να γράψετε 10 συμβουλές που θα δίνετε σε έναν φίλο/-η σας, για να μη γίνει «θύμα» των ψηφιακών μέσων.
- δ.** Να δημιουργήσετε ένα βίντεο, διάρκειας έως 5', στο οποίο να παρουσιάσετε μία συζήτηση με τους/-τις συμμαθητές/-τριές σας για το χρέος της επιστημονικής κοινότητας στη σύγχρονη εποχή. Προετοιμάστε τη συζήτηση (θέματα, ρόλοι συμμετεχόντων και συμμετεχουσών, διάρκεια ομιλίας τους). Μπορείτε να το εμπλουτίσετε δημιουργικά με μουσική ή άλλα οπτικοακουστικά εφέ και να το αναρτήσετε στην e-me της τάξης σας.

«Επάγγελμα:
όνειρο ή εφιάλτης;»

02

Γ. Αναζητώντας κρυμμένους θησαυρούς της γλώσσας

Γ1. Πρόσληψη κειμένων

Γ2. Παραγωγή κειμένων

Κείμενο 1

Πριν από την ανάγνωση:

▶ Στο εργαστήριο της πληροφορικής **αναζήτησε** [Οδηγίες/Βιογραφικό/Σημείωμα/ΔΥΠΑ/βίντεο] και παρακολούθησε το βίντεο για τη δημιουργία βιογραφικού σημειώματος.

▶ Ποιες πληροφορίες κράτησες σχετικά με τη δημιουργία του βιογραφικού σημειώματος;

«Οδηγίες για τη δημιουργία ενός βιογραφικού σημειώματος»

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ

- Ένα βιογραφικό θα πρέπει να είναι σύντομο, ευανάγνωστο και καθαρό.
- Χρησιμοποιήστε καλή ποιότητα χαρτιού, κατά προτίμηση σε λευκό ή σε κάποιο πολύ απαλό χρώμα.
- Προσέξτε πολύ καλά την ορθογραφία και τη σύνταξη του κειμένου.
- Χρησιμοποιήστε συνοπτικές και άμεσες προτάσεις για να περιγράψετε την εκπαιδευτική και επαγγελματική σας εμπειρία.
- Να είστε σταθεροί σχετικά με τον τρόπο που παρουσιάζετε τις πληροφορίες. Η εμφάνιση του βιογραφικού σας πρέπει να είναι ομοιόμορφη.
- Σιγουρευτείτε ότι το ονοματεπώνυμό σας ξεχωρίζει με πιο έντονα γράμματα, είναι υπογραμμισμένο ή το έχετε γράψει με ΚΕΦΑΛΑΙΑ.
- Προσαρμόστε το περιεχόμενο του βιογραφικού σας στις απαιτήσεις της εταιρείας και της θέσης εργασίας που σας ενδιαφέρει.

ΤΙ ΝΑ ΑΠΟΦΥΓΕΤΕ

- Μην εμπλουτίζετε το βιογραφικό σας σημείωμα με καλλιτεχνήματα –οι περισσότεροι εργοδότες επιθυμούν παραδοσιακά βιογραφικά.
- Μην αντιγράψετε το βιογραφικό σημείωμα κάποιου άλλου.
- Μην περιλάβετε ψευδή στοιχεία. Να είστε ειλικρινείς στις αναφορές για τον εαυτό σας.
- Μη στέλνετε διορθωμένες φωτοτυπίες. Πάντα να εκτυπώνετε ένα καινούριο βιογραφικό.
- Μην υπογράφετε το βιογραφικό σας σημείωμα.

Το βιογραφικό σημείωμα

- Μη βάζετε προσωπική φωτογραφία, παρά μόνο εφόσον ζητείται από την αγγελία.
- Μη χρησιμοποιείτε προσωπικές αντωνυμίες (π.χ. «εγώ εργάστηκα στην εταιρεία κ.τ.λ.»).
- Αποφύγετε τα πολλά σημεία στίξης και τα άρθρα (π.χ. ο, η, το), εφόσον είναι εφικτό.
- Μη χρησιμοποιείτε συντομογραφίες λέξεων ή ακρωνύμια, αν δεν είναι καθιερωμένα.

[Πηγή: Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας (διασκευασμένο απόσπασμα)]

Δραστηριότητες

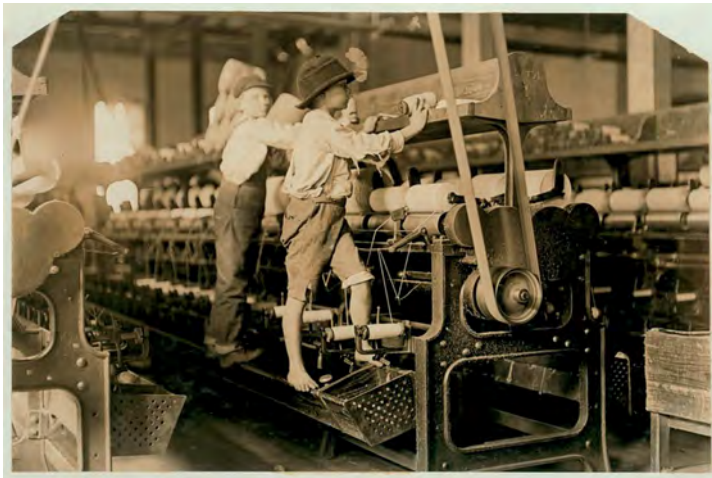

1. Στο παραπάνω κείμενο δίνονται οδηγίες για την ορθή συμπλήρωση του βιογραφικού σημειώματος. Ποιο ρηματικό πρόσωπο και ποια ρηματική έγκλιση χρησιμοποιούνται;
2. Το καλοκαίρι σκοπεύετε να εργαστείτε δύο εβδομάδες ως ομαδάρχης/ομαδάρχισσα σε μια κατασκήνωση. Να συντάξετε ένα σύντομο βιογραφικό σημείωμα με τα απαραίτητα στοιχεία για να διεκδικήσετε την θέση.
Χρήσιμο υλικό μπορείτε να αντλήσετε από ιστότοπους με πρότυπα βιογραφικά (ενδεικτικά: πρότυπα C.V. και συνοδευτικές οδηγίες που δημοσιεύονται στην ιστοσελίδα της Microsoft Office). Μπορείτε, επίσης, να επισκεφτείτε διαδικτυακούς τόπους Γραφείων Διασύνδεσης Πανεπιστημίων και ευρωπαϊκών φορέων, ιδιωτικούς και εμπορικούς ιστοχώρους (Γραφείο Διασύνδεσης ΑΠΘ: [career auth](#), Γραφείο Διασύνδεσης Πολυτεχνείου Κρήτης: [career tuc](#), Ευρωπαϊκό πρότυπο C.V. Europass: [europa eu/europass/](#)). Ή και να περιηγηθείτε σε ιδιωτικούς και εμπορικούς διαδικτυακούς τόπους που ασχολούνται με την ανεύρεση εργασίας.
3. Συντάξτε ένα φανταστικό βιογραφικό για να πάρετε τη δουλειά του καθηγητή ή της καθηγήτριας Λογοτεχνίας σε ένα σχολείο. Σκεφτείτε ποιες ικανότητές σας ταιριάζουν με τη διδασκαλία σε τάξη και ποιες πληροφορίες είναι απαραίτητο να συμπεριλάβετε στο βιογραφικό για να πάρετε τη δουλειά.

Κείμενο 2**Πριν από την ανάγνωση:**

▶ Αφού παρατηρήσεις την εικόνα στην οποία παρουσιάζεται μία μορφή παιδικής εργασίας που συναντούμε ακόμη και στις μέρες μας, να μοιραστείς στην ολομέλεια της τάξης λέξεις που σου έρχονται στο μυαλό για τα παιδιά που εργάζονται.

[Πηγή: openverse]

Παιδική
εργασία στον
κόσμο

«Έρευνα για την παιδική εργασία»

Σήμερα, σε ολόκληρο τον κόσμο, περίπου 218 εκατομμύρια παιδιά εργάζονται, πολλά από αυτά δε με πλήρη απασχόληση. Δεν πηγαίνουν στο σχολείο και έχουν ελάχιστο χρόνο για να παίξουν. Επίσης, δεν τρέφονται σωστά και δεν λαμβάνουν την κατάλληλη φροντίδα. Δεν τους δίνεται η ευκαιρία να ζήσουν ως παιδιά. Περισσότερα από τα μισά από αυτά τα παιδιά εκτίθενται στις χειρότερες μορφές παιδικής εργασίας, όπως η εργασία σε επικίνδυνα περιβάλλοντα, η δουλειά ή άλλες μορφές καταναγκαστικής εργασίας, οι παράνομες δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένου του λαθρεμπορίου ναρκωτικών και της πορνείας. Επίσης, είναι συχνό φαινόμενο η εμπλοκή τους σε ένοπλες συγκρούσεις.

Παγκοσμίως απασχολούνται 218 εκατομμύρια παιδιά, ηλικίας μεταξύ 15-17 ετών. Μεταξύ αυτών, 152 εκατομμύρια είναι θύματα εργασίας πλήρους απασχόλησης. Σχεδόν τα μισά από αυτά, 73 εκατομμύρια, εργάζονται σε επικίνδυνη παιδική εργασία. Σε απόλυτες τιμές, σχεδόν τα μισά από τα παιδιά που εργάζονται (72,1 εκατομμύρια) βρίσκονται στην Αφρική, 62,1 εκατομμύρια στην Ασία και στον Ειρηνικό, 10,7 εκατομμύρια στην Αμερική, 1,2 εκατομμύρια στα αραβικά κράτη και 5,5 εκατομμύρια στην Ευρώπη και στην Κεντρική Ασία. Σχεδόν τα μισά από τα 152 εκατομμύρια παιδιά-θύματα παιδικής εργασίας είναι ηλικίας 5-11 ετών.

[Πηγή: *alfavita*, 13/6/2018, διασκευασμένο απόσπασμα]

Έρευνα για
την παιδική
εργασία

Επιστολή

Δραστηριότητα

1. Αφού διαβάσεις το Κείμενο 2 και παρατηρήσεις την εικόνα, να γράψεις μία επιστολή διαμαρτυρίας προς τον/την Υπουργό Εργασίας, στην οποία να αναλύσεις τους λόγους που, κατά τη γνώμη σου, τα παιδιά εργάζονται σε πολύ μικρή ηλικία και να του/της προτείνεις να αναλάβει δράση.

Στο κείμενό σου να λάβεις υπόψη:

- α.** Στο πάνω δεξιό μέρος της επιστολής γράφεται ο τόπος και η ημερομηνία.
- β.** Χρειάζεται προσφώνηση και αποφώνηση (μην ξεχνάς ότι απευθύνεσαι στην/στον Υπουργό Εργασίας!).
- γ.** Η επιστολή έχει επίσημο ύφος.
- δ.** Στο κείμενό σου πρέπει να φαίνεται ότι είσαι αγανακτισμένος/-η με το φαινόμενο της

παιδικής εργασίας και διαμαρτύρεσαι γι' αυτό.
ε. Έλεγξε αν η επιχειρηματολογία σου (σε σχέση με τους λόγους για τους οποίους κάποια παιδιά αναγκάζονται να εργάζονται) είναι επαρκής.

στ. Πρότεινε συγκεκριμένες δράσεις στον/στην Υπουργό.

ζ. Αξιολόγησε τη σαφήνεια των επιχειρημάτων σου και την καταλληλότητα του λεξιλογίου σου.

Κείμενο 3

«Ομαδική εργασία»

[Πηγή: openverse]

Δραστηριότητες

Αφού παρατηρήσεις την εικόνα, να απαντήσεις στα παρακάτω ερωτήματα:

α. Να περιγράψεις την εικόνα που βλέπεις.

Τι απεικονίζει;

β. Να δώσεις μια λεζάντα στην εικόνα.

γ. Πού θα μπορούσες να δεις αυτή την εικόνα (χώροι, τοποθεσίες). Αν ήταν αφίσα, ποια εκδήλωση και ποιο θέμα θα μπορούσε να πλαισιώσει;

δ. Να καταγράψεις σε χαρτάκι post it πέντε λέξεις που σου έρχονται στο μυαλό για οποιαδήποτε ομαδική εργασία και να αναρτήσεις το χαρτάκι στον πίνακα ανακοινώσεων της τάξης σου. (Εναλλακτικά, να γράψεις τις λέξεις στον τοίχο της e-me).

Κείμενο 4**Πριν από την ανάγνωση:**

► Ποια «ανδρικά» επαγγέλματα ακολουθούν οι γυναίκες σήμερα;

«Επιτυχημένες γυναίκες σε... ανδρικά επαγγέλματα»**Δέσποινα Πετρίδου, Πυροσβέστης**

«Το επάγγελμα του Πυροσβέστη είναι εξαιρετικά δύσκολο και επικίνδυνο. Χαρακτηρίζεται τόσο από άτακτες ημέρες και ώρες εργασίας (λόγω επιφυλακών), όσο και από τη φύση των συμβάντων που καλούμαστε να αντιμετωπίσουμε καθημερινά. Προκαλεί εντύπωση στους πολίτες όταν βλέπουν γυναίκες να τα καταφέρνουν εξίσου καλά σε ένα τόσο δύσκολο επάγγελμα.

Θα προέτρεπα ανεπιφύλακτα ένα κορίτσι να ακολουθήσει το επάγγελμά μου και να ζησει εκ των έσω την εμπειρία του να ανήκει στις τάξεις του Πυροσβεστικού Σώματος. Είναι ένα επάγγελμα άκρως δημιουργικό, με τεράστια κοινωνική προσφορά, η οποία τις περισσότερες φορές, αν όχι όλες, επιστρέφει σε εμάς ως ηθική επιβράβευση από όλους εκείνους που βοηθάμε και προστατεύουμε.

Πολλές φορές, ακούμε τον όρο «ανδροκρατούμενο» επάγγελμα, αλλά αυτό πλέον είναι μία παρωχημένη αντίληψη, αφού το Πυροσβεστικό Σώμα δεν αντιμετωπίζει τις γυναίκες ως υποστηρικτές μονάδες, αλλά ως κύριες και βασικές μονάδες. Έχω αντιμετωπίσει διακρίσεις κατά την εκτέλεση του καθήκοντός μου, έχω αντιμετωπίσει και απαξία. Τα φαινόμενα αυτά βέβαια είναι ελάχιστα και μειωμένα στην πάροδο των χρόνων και αυτό οφείλεται, κατά ένα μεγάλο ποσοστό, στην τιτάνια προσπάθεια της Διοίκησης να εφαρμόσει ίσα δικαιώματα στο εργασιακό μας περιβάλλον.

Μετρώντας δεκαοκτώ πλέον χρόνια στο Πυροσβεστικό Σώμα μπορώ να εκφράσω ανεπιφύλακτα ότι η πλειονότητα των συναδέλφων με τους οποίους έχω την τιμή και τη χαρά να συνεργάζομαι, με αντιμετωπίζει ισότιμα. Αυτό το έχει ενστερνιστεί η κοινωνία και δέχεται ευκολότερα τη γυναίκα σε επαγγέλματα που τείνουν να επιτελούν άνδρες. Βέβαια, στη σύγχρονη κοινωνία, σε κάθε επάγγελμα οι γυναίκες χρειάζεται να υπερβούν τον εαυτό τους, αφού συνδυάζουν ταυτόχρονα την επαγγελματική τους ιδιότητα με τον μητρικό ρόλο».

[Πηγή: Δήμητρα Στάγκα, εφημερίδα *Ροδιακή*, 7/12/2023 (δισκευασμένο απόσπασμα)]

«γυναίκες»
επαγγέλματα

Εκφραστική
ανάγνωση:
Επιτυχημένες
γυναίκες σε ...
«ανδρικά»
επαγγέλματα

Επιτυχημένες
γυναίκες σε
... «ανδρικά»
επαγγέλματα

Δραστηριότητες

1. Το Κείμενο 4 αποτελεί συνέντευξη μιας γυναίκας που ασχολείται με ένα «ανδρικό» επάγγελμα. Σε ποιο είδος μπορούμε να εντάξουμε το συγκεκριμένο κείμενο;
2. Για ποιον λόγο η δημοσιογράφος επιλέγει να πάρει μια συνέντευξη από τη συγκεκριμένη γυναίκα; Ποιος είναι ο στόχος της;
3. Γίνε ένας/μία μικρός/-ή δημοσιογράφος. Ποιες θα ήταν οι 5 ερωτήσεις που θα έκανες σε μια γυναίκα που θαυμάζεις λόγω της επαγγελματικής της θέσης;

Κείμενο 5

«Η αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου στην καραντίνα»

Αναζητήστε [tetradia/efivon/Σεζόν 2/επεισόδιο3].

Πριν από την ακρόαση:

► Συζητήστε μέσα στην τάξη πόσο ελεύθερο χρόνο έχετε στην καθημερινότητά σας και πώς τον αξιοποιείτε.

Κατά την ακρόαση:

► Να καταγράψετε σε ομάδες ποιες επιλογές για δημιουργική και ευχάριστη απασχόληση προτείνουν τα παιδιά.

Μετά την ακρόαση:

1. Με ποιους τρόπους μπορείς να μεγιστοποιήσεις τον δικό σου ελεύθερο χρόνο;
2. Εργαζόμενοι/-ες σε ζεύγη ή μικρές ομάδες να επιλέξετε τη δραστηριότητα με την οποία θα ασχοληθείτε από τον παρακάτω πίνακα. Λαμβάνοντας υπόψη σας τον ρόλο που θα επιλέξετε και το κοινό στο οποίο απευθύνεστε, να χρησιμοποιήσετε κατάλληλο λεξιλόγιο και ύφος, να οργανώσετε το κείμενό σας σωστά και να παρουσιάσετε το θέμα, ώστε να συμπεριλάβετε τις απαραίτητες πληροφορίες που ζητούνται.

Ρόλος	Ακροατήριο	Μορφή	Τίτλος
Αποστολέας	Φιλικό πρόσωπο	Επιστολή	Οι δραστηριότητες με τις οποίες αξιοποιώ τον ελεύθερο χρόνο μου.
Μαθητής/-τρια	Γονείς	Συνέντευξη	Βασικά στοιχεία της εργασίας τους.
Ομιλητής/-τρια	Συμμαθητές και συμμαθήτριες	Ομιλία	Τα κριτήρια με τα οποία επιλέγουν σήμερα οι νέες και οι νέοι το επάγγελμά τους.
Μαθητής/-τρια	Ημερολόγιο	Σελίδα Ημερολογίου	Σκέψεις και συναισθήματα για την παιδική εργασία.

«Ρατσιστής δε γεννιέσαι ...
γίνεσαι»

03

Η εικόνα έχει δημιουργηθεί με ψηφιακό εργαλείο τεχνητής νοημοσύνης [Πηγή: imagine art]

Δραστηριότητες

Αφού παρατηρήσετε προσεκτικά την εικόνα, επιλέξτε μία από τις παρακάτω δραστηριότητες:

1. Γράψτε μια σκέψη ή ερώτηση που σου έρχεται αυθόρμητα βλέποντας την εικόνα.
2. Γράψτε δύο εναλλακτικές λεζάντες:
 - Μία ρατσιστική/προκατειλημμένη
 - Μία ανοιχτόμυαλη/συμπεριληπτική
3. Φανταστείτε τι έγινε πριν ή μετά τη φωτογραφία. Περιέγραψε το σε 2 προτάσεις ή παίξε το με παντομίμα σε ζευγάρια.
4. Αν είχες έναν νοητό φακό που δείχνει ότι δεν φαίνεται (σκέψεις, αξίες, προθέσεις), τι θα φανέρωνε για τους ανθρώπους της εικόνας; Ζωγράφισε σύμβολα ή γράψε 3-4 λέξεις.

Γ. Αναζητώντας κρυμμένους θησαυρούς της γλώσσας

Γ1. Πρόσληψη κειμένων

Γ2. Παραγωγή κειμένων

Κείμενο 1

Πριν από την ανάγνωση:

▶ Στο εργαστήριο της πληροφορικής, **αναζητήστε** [ρατσιστική/επίθεση/λεωφορείο/ actionaid]. Αφού παρακολουθήσετε το βίντεο, σε ένα παιχνίδι ρόλων να υποδυθείτε τον θύτη και το θύμα, δημιουργώντας τους δικούς σας διαλόγους επιδοκιμασίας ή αποδοκιμασίας.

Μορφές σχολικού
ρατσισμού

«Ο ρατσισμός και εμείς»

Τα άτομα με αναπηρία αποτελούν σήμερα περίπου το 10% του πληθυσμού στην Ελλάδα, δηλαδή είναι πάνω από ένα εκατομμύριο πολίτες. Στην πράξη, το να είσαι ένα άτομο με αναπηρία σημαίνει ότι συνυπάρχεις με τον ρατσισμό και με συμπεριφορές που καλλιεργούν διακρίσεις.

Το μη προσβάσιμο σχολικό και πανεπιστημιακό περιβάλλον, η ανεπαρκής χρηματοδότηση των **ειδικών** εκπαιδευτικών μονάδων και η **ελλιπής** στελέχωσή τους με το απαιτούμενο εξειδικευμένο προσωπικό, η ανύπαρκτη νομοθετική πρόνοια για τους φοιτητές με αναπηρία έως και σήμερα και τα ανολοκλήρωτα αποσπασματικά βήματα σε υποδομές και παροχή ειδικού υλικοτεχνικού εξοπλισμού αποτελούν **σημαντικά** εμπόδια στην καθημερινότητα ενός νέου με αναπηρία. Έτσι, τον οδηγούν σε μία αγορά εργασίας όπου η ίση μεταχείριση και η ισότιμη συμμετοχή γενικότερα σε κάθε έκφανση της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής ζωής του τόπου είναι ανύπαρκτη.

«Βλέπω» τον ρατσισμό καθημερινά γύρω μου με **πολλά** πρόσωπα. Πρακτικά, ο όγκος της κατά πολύ ανούσιας επιμορφωτικής ύλης στα δώδεκα χρόνια της **υποχρεωτικής** πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης δεν αφήνει χώρο στο ωρολόγιο **καθημερινό** πρόγραμμα των μαθητών για μαθήματα που θα προάγουν την **Κοινωνική** Μόρφωση, όπως π.χ. γνωριμία με τον χώρο της αναπηρίας μέσα από το σχολείο, με μόνο στόχο την ευαισθητοποίηση και όχι το «Άριστα» στον έλεγχο. Ο ατομικισμός, ο αγώνας για την επιβολή και την επιβίωση-επικράτηση στον κοινωνικό νόμο της ζούγκλας έχουν βάλει στην άκρη την κοινωνική αλληλεγγύη και τον εθελοντισμό, ποτίζοντας τους ανθρώπους με εγωιστικά κίνητρα και καχυποψία.

Μαγική συνταγή που θα μας φέρει αβίαστα στην **ιδανική** κοινωνία του ομαδικού πνεύματος, της ισοτιμίας και του σεβασμού στη διαφορετικότητα δεν υπάρχει. Κάθε λύση ενός κοινωνικού προβλήματος απαιτεί και τη δική μας **θετική** σκέψη και δράση. Κάθε αλλαγή νοοτροπίας συμπεριλαμβάνει υποχρεωτικά και τον δικό μας τρόπο αντίληψης και θεώρησης των πραγμάτων. Κάνοντας πάντα και μια δεύτερη σκέψη, βάζοντας τον εαυτό μας και στη θέση του άλλου, αναλογιζόμενοι και το δικό μας μερίδιο ευθύνης, προσπαθώντας να καταλάβουμε πόση δύναμη μπορεί να κρύβει μια δική μας θετική πρωτοβουλία, μόνο τότε θα πετύχουμε και στην πράξη τη μετάβαση από το ατομικό Εγώ στο κοινωνικό Εμείς και τότε, σίγουρα, το μαγικό ραβδί θα βρίσκεται στα δικά μας τα χέρια, στα χέρια όλων μας...

[Πηγή: Ευάγγελος Αυγουλάς, *avgoulas*, 9/9/2013 (διασκευασμένο απόσπασμα)]

Μάθαμε να είμαστε μαζί

Δραματοποιημένη αφήγηση

Δραστηριότητες

1. Στο παραπάνω κείμενο γίνεται λόγος για τον ρατσισμό που βιώνουν τα άτομα με ειδικές ανάγκες στην καθημερινότητά τους. Μπορείς να δώσεις παραδείγματα ρατσιστικής συμπεριφοράς μέσα από προσωπικά σου βιώματα; Γιατί οι άνθρωποι καταφεύγουν σε τέτοιες συμπεριφορές;
2. Να εντοπίσεις τα αριθμητικά και να τα κατατάξεις στις αντίστοιχες κατηγορίες.
3. Να γράψεις τα παραθετικά των υπογραμμισμένων επιθέτων του Κειμένου 1.
4. Σε μια επιστολή προς τον διευθυντή ή τη διευθύντρια του σχολείου σου, ως πρόεδρος του πενταμελούς της τάξης σου, να προτείνεις τρόπους αντιμετώπισης των ρατσιστικών συμπεριφορών απέναντι στα άτομα με ειδικές ανάγκες από την πλευρά του σχολείου.
5. Αφού χωριστείτε σε ομάδες, να δημιουργήσετε ένα βίντεο με δραματοποιημένη αφήγηση που θα αναφέρεται στον κοινωνικό ρατσισμό ενάντια σε άτομα με ειδικές ανάγκες. Ένα μέλος της ομάδας θα είναι το «θύμα» και τα υπόλοιπα οι «θύτες».

ΟΔΗΓΙΕΣ

Για τη δημιουργία του βίντεο να λάβετε υπόψη:

- α. Γράψτε το σενάριο για τη δραματοποιημένη αφήγηση, στο οποίο θα διακρίνονται τα δομικά μέρη της ιστορίας.
- β. Οι πληροφορίες πρέπει να είναι επαρκείς και να δίνονται με λογική σειρά.

γ. Μπορείτε να αναθέσετε ρόλους στα μέλη της ομάδας.

δ. Επιλέξτε τις κατάλληλες εικόνες και την κατάλληλη μουσική επένδυση για να αναδείξετε το θέμα των διακρίσεων σε βάρος των ΑμεΑ.

ε. Το βίντεο μπορεί να έχει υπότιτλους ή κάποια σλόγκαν-συνθήματα για να ευαισθητοποιήσουν το κοινό.

Κείμενο 2

Πριν από την ανάγνωση:

► Αφού χωριστείτε σε ομάδες, να **αναζητήσετε** [5/ιστορίες/διαφορετικότητας/ταινία/μικρού/ μήκους] και να παρακολουθήσετε την ταινία μικρού μήκους με 5 διαφορετικές ιστορίες. Στη συνέχεια, να μοιραστείτε στην ολομέλεια της τάξης ποια από τις ιστορίες σας άγγιξε ή σας συγκίνησε περισσότερο.

Εκφραστική ανάγνωση:
Κι όμως, ο Μάμαλος
... ήταν από τα τυχερά
παιδιά

«Κι όμως, ο Μάμαλος...ήταν από τα τυχερά παιδιά»

Η συγκλονιστική αφήγηση του Παραολυμπιονίκη μας για το bullying που τον ανάγκασε να παρατήσει το σχολείο.

«Αν επιτρέπεται, στο σχολείο, πώς σας αντιμετώπιζαν;», είχαν ρωτήσει μαθητές του Περιστερίου τον νέο χρυσό παραολυμπιονίκη της άρσης βαρών κι ο Παύλος Μάμαλος είχε απαντήσει:

Κοινωνική
ένταξη ΑΜΕΑ

«Όταν πήγαινα δημοτικό... μέχρι την πέμπτη δημοτικού... τα παιδιά με κοροΐδεύανε, με λέγανε ανάπηρο, κούτσαβο και τέτοια πράγματα. Εγώ καθόμουν σε μια γωνιά και έκλαιγα... Όταν κτύπαγε το κουδούνι και ανέβαιναν τα παιδιά πάνω, εγώ καθόμουν από κάτω και έκλαιγα... Μου πετούσαν τις τσάντες από το παράθυρο και μου ερχόντουσαν στο κεφάλι και με κοροΐδευαν. Δεν με παίρνανε σε εκδρομές, δεν με παίρνανε σε πενταήμερες, δεν με παίρνανε από δω, δε με παίρνανε από κει... Καθόμουν μόνος στο σχολείο μέχρι να γυρίσουν τα άλλα παιδιά...»

Και έτσι κάποτε, όταν έφτασε στην έκτη δημοτικού, παράτησε το σχολείο τελείως και δεν πήγε γυμνάσιο. Σταμάτησε τις κοινωνικές επαφές και κλείστηκε στο σπίτι του μέχρι τα 27 του. Ήταν χάρη στον αθλητισμό που βρήκε ένα κίνητρο για ζωή. Ξεκίνησε με την άρση βαρών πριν τους Παραολυμπιακούς Αγώνες της Αθήνας του 2004 (εκεί πήρε την έκτη θέση). Κέρδισε ασημένιο στους Αγώνες του Πεκίνου, χάλκινο στους Ολυμπιακούς του Λονδίνου, και στο Ρίο, κέρδισε το Χρυσό. Ο «κούτσαβος», που τα παιδιά τον έκαναν να κλαίει και του πετούσαν πράγματα στο κεφάλι, θριάμβευσε τελικά ως μεγάλος, ντροπιάζοντας όχι μόνο τους παλιούς συμμαθητές του αλλά όλους τους ανθρώπους που θεωρούν τα ΑμεΑ «χαμένη υπόθεση».

[Πηγή: Άρης Δημοκίδης, *Lifo*, 17/9/2016 (διασκευασμένο απόσπασμα)]

Κι όμως, ο Μαμάλος ... ήταν από τα τυχερά παιδιά

Δραστηριότητα

1. Αφού διαβάσεις το Κείμενο 2, να γίνεις δημοσιογράφος και να απευθύνεις τις δικές σου ερωτήσεις στον παραολυμπιονίκη, Παύλο Μάμαλο.

Κείμενο 3

«Πρόσωπο»

Η εικόνα έχει δημιουργηθεί με ψηφιακό εργαλείο τεχνητής νοημοσύνης
[Πηγή: imagine art]

Δραστηριότητες

1. Τι απεικονίζει η παραπάνω εικόνα; Μπορείς να την περιγράψεις;
2. Αν αυτή η εικόνα ήταν εξώφυλλο βιβλίου, πώς θα λεγόταν το βιβλίο και τι θέμα θα είχε;
3. Να βρεις μια αντιπροσωπευτική λεζάντα για την εικόνα.
4. Πώς θα χρησιμοποιούσες την εικόνα για να φτιάξεις μια αφίσα; Με ποια αφορμή θα τη δημιουργούσες; Ποιο θα ήταν το μήνυμα που θα ήθελες να στείλεις στο κοινό που θα την έβλεπε;
5. Αφού χωριστείτε σε ομάδες, με τη βοήθεια του εργαλείου [imagine.art](https://www.imagine.art), να βρείτε ή να γράψετε λέξεις-κλειδιά και να δημιουργήσετε αφίσες, που μαζί με τις λεζάντες τους θα τις τοιχοκολλούσατε με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα κατά του Ρατσισμού.
6. Πρότεινε στους συμμαθητές και τις συμμαθήτριάς σου άλλες αντιρατσιστικές δράσεις του σχολείου, εκτός από τη δημιουργία αφισών, για την Παγκόσμια Ημέρα Κατά του Ρατσισμού.

Κείμενο 4

Πριν από την ανάγνωση:

- ▶ Πώς, κατά τη γνώμη σου, μπορούν οι γονείς να χειριστούν τον ρατσισμό στον χώρο του σχολείου;

«Παιδικός ρατσισμός στη σχολική κοινότητα: Επιπτώσεις και τρόποι χειρισμού από τους γονείς»

Δυστυχώς, ο ρατσισμός δεν αφορά μόνο στους ενήλικες αλλά και στα παιδιά και στους εφήβους, ιδιαίτερα στους κόλπους της σχολικής κοινότητας. Αυτό συμβαίνει διότι οι προκαταλήψεις και οι γενικεύσεις της κοινωνίας μας διαμορφώνουν αντίστοιχες περιθωριοποιήσεις στο σχολικό περιβάλλον, αποτελώντας καθρέπτη της κοινωνίας μας. Σε όλα τα σχολεία της Ελλάδας βρίσκονται παιδιά που είναι «διαφορετικά» ως προς τη γλώσσα, τα ήθη και τα έθιμα, τις αξίες και τις ιδέες, τις ειδικές ικανότητες, τις μαθησιακές δυσκολίες, τις μαθησιακές επιδόσεις κ.λπ. Είναι εκείνα τα παιδιά που κατά κύριο λόγο πέφτουν θύματα άμεσου ή έμμεσου ρατσισμού και περιθωριοποίησης. Σε πολλές περιπτώσεις μάλιστα, ο ρατσισμός αυτός εκφράζεται με σωματική βία, απειλές, υβριστικά σχόλια ή λεκτική βία. Όλοι μας λίγο πολύ έχουμε υπάρξει, έστω μία φορά στη ζωή μας, θύματα, θύτες ή απλά παρατηρητές του σχολικού ρατσισμού, ενώ είναι αδιαμφισβήτητο γεγονός πως ο ρατσισμός, με όποια μορφή και αν εκδηλώνεται, πλήττει ψυχολογικά και ανεξαιρέτως, θύτη, θύμα, μάρτυρες και κοινωνικό σύνολο. Στην περίπτωση δε του θύματος, δημιουργείται έντονη δυσφορία, στρες και αίσθημα κατωτερότητας, τα οποία έχουν ολέθριες συνέπειες τόσο για το ίδιο το άτομο όσο και για το οικογενειακό του και σχολικό περιβάλλον.

Τρόποι να προληφθεί ή και να αντιμετωπιστεί το φαινόμενο του ρατσισμού υπάρχουν και είναι εφικτοί από την πλευρά των γονέων. Για όλα υπάρχει τρόπος, αρκεί να διακατέχονται οι ίδιοι από αγάπη, ενσυναίσθηση, διαλλακτικότητα και ανεκτικότητα απέναντι σε κάθε συνάνθρωπό τους. Ας θυμηθούμε τα λόγια του Νέλσον Μαντέλα περί ρατσισμού: «Κανείς δε γεννιέται μισώντας κάποιον για το χρώμα του

Παιδικός ρατσισμός
στη σχολική κοινότητα

δέρματος, την καταγωγή ή τη θρησκεία του. Οι άνθρωποι πρέπει να μάθουν να μισούν, και αν μπορούν να διδαχθούν το μίσος, μπορούν να διδαχθούν και την αγάπη, γιατί η αγάπη έρχεται πιο φυσικά στην ανθρώπινη καρδιά, παρά το αντίθετο».

[Πηγή: Ευαγγελία Χατζημικαήλ, Ψυχολόγος του Κέντρου Κοινότητας Δήμου Ρόδου με Παράρτημα Ρομά, ιστοσελίδα του Δήμου Ρόδου, rhodes, 18/2/2020 (διασκευασμένο απόσπασμα)]

Δραστηριότητες

1. Με ποιους τρόπους εκδηλώνεται ο ρατσισμός στο σχολικό περιβάλλον και ποιες οι συνέπειές του σύμφωνα με το κείμενο; Αφού χωριστείτε σε ομάδες, να τους καταγράψετε και να δημιουργήσετε μία σύντομη παρουσίαση για το ιστολόγιο του σχολείου σας. Μπορείτε να προσθέσετε και δικές σας ιδέες.
2. Ποια πρόθεση της συντάκτριας του κειμένου εξυπηρετεί η παράθεση των λόγων του Νέλσον Μαντέλα στο τέλος του κειμένου;
3. Διάβασες το παραπάνω άρθρο και αποφάσισες να γράψεις το δικό σου άρθρο για το ιστολόγιο του σχολείου σου εκθέτοντας τις απόψεις σου για τους λόγους έξαρσης του ρατσισμού στο σχολείο.

Κείμενο 5

«Δεν ήταν απλώς αυστηροί μαζί μου.
Ήθελαν να με εξευτελίζουν»

Αναζήτησε [[podcast/lifo/δεν/ήταν/απλώς/αυστηροί/μαζί/μου](#)].

Το Γλωσσάρι
με τους
χρήσιμους όρους

Πριν από την ακρόαση:

► Συζητήστε μέσα στην τάξη παραδείγματα ρατσιστικής συμπεριφοράς στον χώρο της εκπαίδευσης.

Κατά την ακρόαση:

1. Να σημειώσετε τις σημαντικότερες πληροφορίες του podcast.

Μετά την ακρόαση:

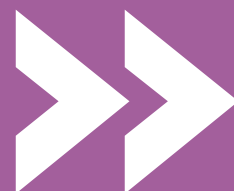
1. Αφού ακούσετε το podcast, να καταγράψετε τα συναισθήματα που βίωσε η Γεωργία κατά τη διάρκεια των σπουδών της στην Κρατική Σχολή Ορχηστρικής Τέχνης.
2. Η αυστηρότητα και η πειθαρχία στον χώρο των σπουδών μπερδεύεται πολύ συχνά με την κακοποίηση. Πώς διαχωρίζει αυτές τις έννοιες η Γεωργία;
3. Πώς βρήκε τη δύναμη η Γεωργία, ως θύμα, να αντιμετωπίσει τη ρατσιστική συμπεριφορά που βίωνε στον χώρο των σπουδών της;
4. **α.** Να γράψεις μία επιστολή διαμαρτυρίας προς τους υπεύθυνους της σχολής της Γεωργίας, στην οποία να καταγγέλλεις τη ρατσιστική συμπεριφορά στον χώρο των σπουδών ή της εργασίας ενός ανθρώπου.
β. Να γράψεις ένα άρθρο στη σχολική εφημερίδα στο οποίο να αναφέρεις τρόπους εξάλειψης της ρατσιστικής συμπεριφοράς στον χώρο των σπουδών ή της εργασίας ενός ανθρώπου.

4η Ενότητα (Επαναληπτική)

«Θυμόμαστε όσα μάθαμε»

04

Γ. Αναζητώντας κρυμμένους θησαυρούς της γλώσσας

Γ1. Πρόσληψη κειμένων

Γ2. Παραγωγή κειμένων

Κείμενο 1

Πριν από την ανάγνωση:

Το πόστερ με τις 5 φυλές

[Πηγή: dialogos.com]

▶ Τι πιστεύεις ότι δείχνει η εικόνα; Γιατί συμβαίνει αυτό;

▶ **Αναζήτησε** [Λατρεύτηκαν σαν θεοί/Νέλσον Μαντέλα] και άκουσε το podcast που είναι αφιερωμένο στον Νέλσον Μαντέλα.

- Εναντίον ποιου καθεστώτος αγωνίστηκε ο Νέλσον Μαντέλα;
- Ποιες αξίες υπερασπίστηκε ο Νέλσον Μαντέλα σε όλη του τη ζωή;
- Ποια συναισθήματα ένιωθαν οι συμπατριώτες του Νέλσον Μαντέλα γι' αυτόν;
- Αφού χωριστείτε σε ομάδες, να δημιουργήσετε μία χρονογραμμή με τη βοήθεια κάποιου ψηφιακού εργαλείου (όπως του Office Timeline ή του Timeline Timetoast) με τους σταθμούς της ζωής και του έργου του Νέλσον Μαντέλα. (Εναλλακτικά, μπορείτε να δημιουργήσετε τη χρονογραμμή στο τετράδιό σας).

Χρονογραμμή

«Περί ρατσισμού»

Ο ρατσισμός είναι πολύπλοκο φαινόμενο. Ενώ ενίοτε κάποιοι έχουν επιχειρηματολογήσει υπέρ της ταξινόμησής του ως σοβαρής ψυχικής ασθένειας, η κοινή παραδοχή είναι ότι, ενώ αποτελεί απαράδεκτη συμπεριφορά, ο ρατσισμός είναι προϊόν οικονομικών, κοινωνικών και πολιτικών παραγόντων και όχι σύμπτωμα ασθένειας. Μία άποψη είναι ότι, εάν ταξινομούσαν έτσι όσους καταπιέζουν ή εκφράζουν μίσος εναντίον μιας άλλης ομάδας ανθρώπων, «όλοι θα ήταν άρρωστοι».

Ο ρατσισμός είναι πολύπλοκος, επειδή μπορεί να υπάρχει εκεί που κάποιος πιστεύει ότι δεν υπάρχει, δηλητηριάζοντας τα πάντα και τους πάντες, μετατρέποντας όλους είτε σε θύτες είτε σε θύματα. Το διαπίστωσα μεγαλώνοντας στην Αφρική. Όχι όταν ήμουν νέος, αλλά πολύ αργότερα. Μικρός, στη Μοζαμβίκη, είχα ένα-δύο μαύρους φίλους, τα παιδιά βοηθητικού προσωπικού στη γειτονιά. Παίζαμε μαζί τα απογεύματα και μετά ο καθένας πήγαινε σπίτι του. Στη Νότια Αφρική δεν θα είχα τέτοιους φίλους, επειδή ήταν τόσο αυστηρό το καθεστώς του Απαρτχάιντ² (Apartheid), που οι γονείς αναγκάζονταν να αφήνουν τα παιδιά τους με γιαγιάδες σε μακρινές «περιοχές μαύρων». Στο Δημοτικό δεν είχα καταλάβει τίποτα. Στο Γυμνάσιο (μόνο λευκών αρρένων), είχα την εξαιρετική τύχη να βρω καθηγητές και καθηγήτριες που μας μπόλιασαν με το μήνυμα ότι το Απαρτχάιντ ήταν κακό, ότι όλοι οι άνθρωποι είναι ίσοι. Ξαφνικά, αρκετοί είδαμε τα πράγματα αλλιώς. Κάποιοι επιδιώξαμε, μέσω πρωτοβουλίας τοπικής εκκλησίας, να γνωριστούμε με συνομήλικους μαύρους. Αλλά, πάλι αυτοί επέστρεφαν στις υποβαθμισμένες συνοικίες τους και εμείς στις δικές μας. Το ίδιο ίσχυε και με συμφοιτητές στο Πανεπιστήμιο. Πολλοί πιστεύαμε ότι, επειδή είχαμε τη σωστή αντίληψη για την αδικία του Απαρτχάιντ, δεν είμαστε ρατσιστές. Αυτό που κατάλαβα πολύ αργότερα, όμως, ήταν ότι, παρότι πολλοί λευκοί αντιστάθηκαν στο Απαρτχάιντ και κάποιοι θυσιάσαν πολλά, ούτε αυτό άλλαζε την αλήθεια: ο θεσμοθετημένος ρατσισμός έκανε όλους τους λευκούς συνένοχους και τους μαύρους θύματα. Όπου και αν βρισκόμασταν –στο σχολείο, στο Πανεπιστήμιο, σε θέση εργασίας– στερούσαμε τη θέση από κάποιον άλλον που δεν μπορούσε να τη διεκδικήσει.

Η πτώση του Απαρτχάιντ απελευθέρωσε μαύρους και λευκούς από το άγος³ του. Μπορεί η Ν. Αφρική να έχει τεράστια προβλήματα, κυρίως με τη βία και την ανάγκη οικονομικής ανάπτυξης, αλλά όταν όλη η χώρα πανηγυρίζει ενωμένη τη νίκη της εθνικής ομάδας ράγκμπι στο Παγκόσμιο Κύπελλο, με λευκούς και μαύρους παίκτες και με μαύρο αρχηγό, το θέαμα είναι όμορφο και ενθαρρυντικό. (Το ίδιο αισθάνομαι όταν βλέπω την αποδοχή των αδελφών Αντετοκούμπο, καθώς και όταν διαπιστώνω την οργή νέων, όταν ο Γιάννης και ο Θανάσης γίνονται στόχος ρατσιστικών σχολίων).

2. Απαρτχάιντ: η πολιτική των φυλετικών διακρίσεων

3. Άγος: ασεβής, ανόσια πράξη, μίσμα

Παλαιότερα, με εντυπωσίαζε πως Έλληνες που δεν είχαν βγει από τη χώρα δήλωναν με σιγουριά ότι δεν ήταν ρατσιστές. Σήμερα, έπειτα από πολλά χρόνια έκθεσης στον λαϊκισμό και στη γοητεία του ανεύθυνου ακτιβισμού, πολλοί βλέπουν την έλευση μεταναστών και προσφύγων ως αφορμή για ξέσπασμα οργής εναντίον τους. Προφανώς, δεν είναι ασθένεια, είναι προϊόν κοινωνικών και πολιτικών παραγόντων, της καλλιέργειας της μισαλλοδοξίας. Πάνω απ' όλα, όμως, όσο υπάρχει ρατσιστική συμπεριφορά (είτε οι δράστες δηλώνουν ρατσιστές είτε όχι), απειλείται η ίδια η κοινωνία που την ανέχεται, που δεν την αντιμετωπίζει ευθέως και αποφασιστικά.

[Πηγή: Νίκος Κωνσταντάρας, *Καθημερινή*, 10/11/2019 (διασκευή)]

Περί
ρατσισμού

Δραστηριότητες

1. Πώς συνομιλεί το κείμενο με την εικόνα και το podcast του σταδίου πριν από την ανάγνωση;
2. Ο συντάκτης του κειμένου 2 τονίζει ότι ο ρατσισμός είναι «πολύπλοκο φαινόμενο». Να δικαιολογήσεις την άποψη αυτή αντλώντας στοιχεία από το κείμενο.
3. Στο κείμενο χρησιμοποιείται αφήγηση. Αφού την εντοπίσεις, να εξηγήσεις τι προσδίδει στο κείμενο.
4. Αφού εντοπίσεις σημεία στίξης στο κείμενο, να δικαιολογήσεις τη χρήση τους.
5. **Λαϊκισμός, ακτιβισμός, μισαλλοδοξία:** Αφού χωριστείτε σε ομάδες, να αναζητήσετε στο ηλεκτρονικό Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής την προέλευση και τη σημασία των όρων. Στη συνέχεια, να γράψετε προτάσεις με αυτές, ώστε να αναδεικνύεται η σημασία τους.
6. «Όσο υπάρχει ρατσιστική συμπεριφορά, απειλείται η ίδια η κοινωνία που την ανέχεται»: Να αναπτύξεις την περίοδο λόγου σε μία παράγραφο 60-70 λέξεων.
7. Να δημιουργήσετε 3 καρτέ με τη βοήθεια ψηφιακού εργαλείου δημιουργίας κόμικ (storyboard, pixton, storybird, scratch,

sketch ή κάποιου άλλου ψηφιακού εργαλείου της e-me ή της e-class) για τη 2η παράγραφο του κειμένου. Μπορείτε να επιλέξετε το καλύτερο έργο, με ψηφοφορία στην τάξη (εναλλακτικά με τη χρήση του ψηφιακού εργαλείου tricider) και να το αναρτήσετε στο ιστολόγιο του σχολείου σας.

ΟΔΗΓΙΕΣ

Στη συνέχεια, να αξιολογήσετε τα έργα σας ως προς: **α.** την επιλογή του φόντου και των χαρακτήρων, **β.** την ευστοχία των διαλόγων, **γ.** τη συνάφεια των κειμένων με το θέμα του κάθε καρτέ, **δ.** την ακρίβεια και λακωνικότητα της διατύπωσης, **ε.** την απόδοση του επικοινωνιακού πλαισίου (π.χ. εφόσον πρόκειται για κόμικ, υπάρχει το στοιχείο του χιούμορ ή της ειρωνείας;)

8. Δημιουργήστε μια ραδιοφωνική εκπομπή-podcast (διάρκειας 5-7 λεπτών) με τον τίτλο «Μιλάμε για τον ρατσισμό» ή τον τίτλο «Η ιστορία του Απαρτχάιντ». Μπορείτε να συμπεριλάβετε συνεντεύξεις, απόψεις ειδικών ή εφήβων, μουσική ή ηχητικά αποσπάσματα που συνοδεύουν το θέμα.

Το κείμενο προέρχεται από εγχειρίδιο χρήσης σκούπας ρομπότ. Το συγκεκριμένο απόσπασμα περιλαμβάνει οδηγίες για την προστασία των παιδιών.

Υποδείξεις ασφαλείας

Προστασία για τα παιδιά

- ▶ Κίνδυνος ασφυξίας! Τα παιδιά μπορεί κατά το παιχνίδι να τυλιχτούν στο υλικό συσκευασίας (π. χ. μεμβράνη) ή να το βάλουν στο κεφάλι τους και να πάθουν ασφυξία. Κρατάτε τα παιδιά μακριά από τα υλικά συσκευασίας.
- ▶ Πρέπει να κρατάτε μακριά από τη σκούπα παιδιά κάτω των οκτώ ετών, εκτός εάν βρίσκονται διαρκώς υπό την επιτήρησή σας.
- ▶ Η χρήση της συσκευής από παιδιά άνω των οκτώ ετών μπορεί να γίνει μόνο εφόσον σιγουρευτείτε απόλυτα ότι έχουν καταλάβει τον χειρισμό της και ότι τους έχουν γίνει κατανοητοί οι κίνδυνοι ενός λανθασμένου χειρισμού.
- ▶ Τα παιδιά δεν επιτρέπεται να καθαρίζουν τη σκούπα ρομπότ και να κάνουν εργασίες συντήρησης σε αυτή, χωρίς επιτήρηση.
- ▶ Επιτηρείτε πάντα τα παιδιά που παίζουν κοντά στη συσκευή και μην τα αφήνετε ποτέ να παίζουν με αυτή.
- ▶ Τα παιδιά δεν πρέπει να πιάνουν στα χέρια τους την επαναφορτιζόμενη μπαταρία και τις μπαταρίες του τηλεχειριστηρίου.

[Πηγή: Οδηγίες χρήσης σκούπας ρομπότ, Miele, σ. 5]

Δραστηριότητες

1. Ποιος είναι ο τύπος του κειμένου; Να δώσεις τρία χαρακτηριστικά του που να δικαιολογούν την απάντησή σου.
2. Στο κείμενο χρησιμοποιούνται ειδικοί όροι. Αφού τους εντοπίσεις, να εξηγήσεις τη λειτουργία τους μέσα στο κείμενο.
3. Να γράψετε έναν σύντομο διάλογο ανάμεσα σε έναν/μία πωλητή/-τρια και έναν/μία αγοραστή/-τρια της σκούπας ρομπότ, με θέμα την προστασία των παιδιών κατά τη χρήση της σκούπας.
4. Διατηρώντας τον χωρισμό σε ομάδες, να γράψετε ένα e-mail έκφρασης παραπόνων προς την εταιρεία κατασκευής της σκούπας (ο λόγος μπορεί να είναι κάποιο ατύχημα κατά τη χρήση της ή όποιος άλλος λόγος επιλέξει η ομάδα σας).
5. Να εικονογραφήσετε τον οδηγό χρήσης της σκούπας ρομπότ. Μπορείτε να ζωγραφίσετε στο τετράδιό σας ή να χρησιμοποιήσετε κάποιο ψηφιακό εργαλείο (pixton, tuxpaint, scratch, sketch ή κάποιο άλλο ψηφιακό εργαλείο της e-me ή της e-class).

«Η γυναίκα εργαζόμενη στον χώρο της έρευνας»

«Μα υπάρχει σήμερα ανισοτιμία», θα αναρωτηθεί κανείς, αφού πλέον έχει αλλάξει η θέση της γυναίκας μέσα στην οικογένεια, έχει αλλάξει αρκετά και η συμπεριφορά των ανδρών, η γυναίκα εργάζεται ακόμα και σε ανδροκρατούμενους κλάδους. Τελικά έχουν κατακτήσει οι γυναίκες την ισοτιμία και τα δικαιώματά τους;

Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία της Eurostat για το 2021, στο σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), στην ηλικιακή ομάδα 20-64, το ποσοστό των γυναικών που εργάζονται ανέρχεται σε 67,7% έναντι σε 78,5% για τους άντρες, ενώ παρατηρείται και μισθολογικό χάσμα. Επίσης, οι στατιστικές δείχνουν ότι οι γυναίκες υποεκπροσωπούνται σε θέσεις λήψης αποφάσεων στην πολιτική και στις επιχειρήσεις και η αμοιβή τους εξακολουθεί να είναι χαμηλότερη από την αμοιβή των ανδρών στην ΕΕ. Η βία και η παρενόχληση, με βάση το φύλο, παραμένουν ευρέως διαδεδομένα φαινόμενα.

«Μήπως, όμως, στον χώρο της έρευνας τα πράγματα είναι διαφορετικά; Μιας και ο κλάδος βρίσκεται στην αιχμή των επιστημονικών εξελίξεων και οι εργαζόμενοι σε αυτόν είναι επιστημονικά εξειδικευμένοι, μήπως αυτό αναιρεί την ύπαρξη της γυναικείας ανισοτιμίας», μπορεί κάποιος να σκεφτεί.

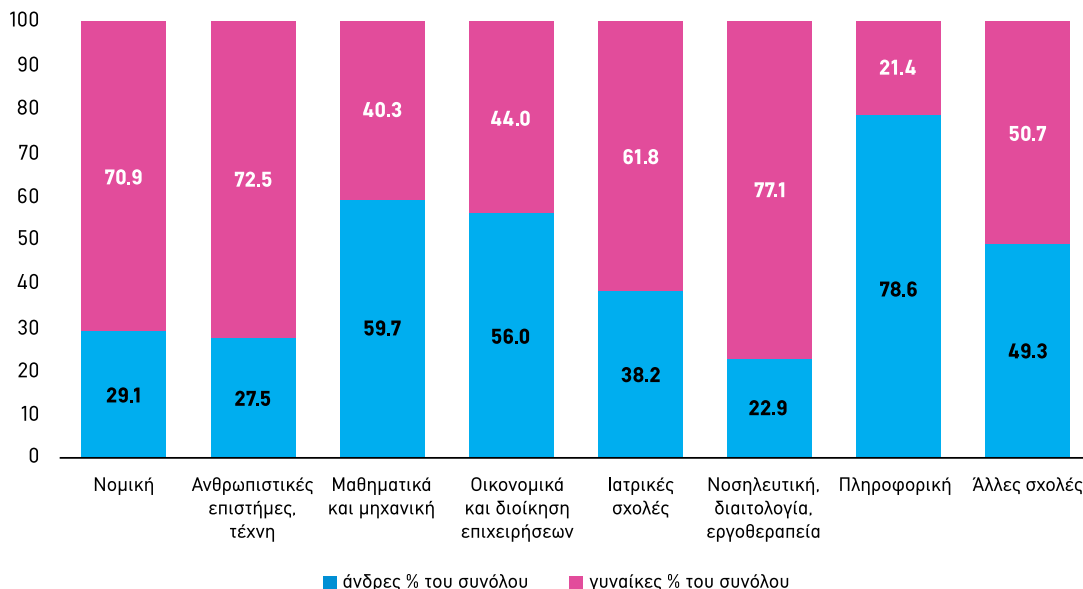
Ενδιαφέρον παρουσιάζει η διακύμανση στα διάφορα επιστημονικά πεδία, καθώς οι γυναίκες φαίνεται να έχουν ισχυρή παρουσία στις λεγόμενες «ανθρωπιστικές επιστήμες» και πολύ μικρή συμμετοχή στις τεχνολογικές επιστήμες και στην επιστήμη υπολογιστών.

Προβληματισμός, επίσης, υπάρχει για την επαγγελματική εξέλιξη των νέων γυναικών στον ερευνητικό και ακαδημαϊκό χώρο, δεδομένου ότι και στην Ελλάδα -όπως καταγράφεται σε όλες τις εκθέσεις- τα ποσοστά απασχόλησης των γυναικών υπερτερούν των ανδρών στις χαμηλότερες ακαδημαϊκές βαθμίδες, ενώ στις υψηλότερες βαθμίδες η εικόνα αντιστρέφεται τελείως. Για παράδειγμα, παρότι η πλειοψηφία όσων φοιτούν στα ελληνικά πανεπιστήμια είναι γυναίκες (περίπου το 60% επί του συνόλου των φοιτητών), είναι εξαιρετικά χαμηλά τα ποσοστά των φοιτητριών που συνεχίζουν μετά το πέρας των σπουδών τους να εξελίσσονται επαγγελματικά και ακόμα χαμηλότερα εκείνα όσων ακολουθούν ακαδημαϊκή ή ερευνητική καριέρα. Διαπιστώνεται μάλιστα ότι, ειδικά από την περίοδο της κρίσης και έπειτα, οι γυναίκες απόφοιτοι των πανεπιστημίων έρχονται πολύ συχνότερα και πιο εμφαντικά αντιμέτωπες με το φάσμα της ανεργίας σε σχέση με τους άνδρες συναδέλφους τους.

Σήμερα που υπάρχει τόσο μεγάλη πρόοδος της επιστήμης, της έρευνας και της τεχνολογίας, υπάρχουν όλες οι δυνατότητες που μπορούν να εξασφαλίσουν μια ζωή, όπως αξίζει σε εμάς και τα παιδιά μας: να έχουμε όλες μόνιμη και σταθερή εργασία, με ολόπλευρη προστασία της μητρότητας από το κράτος, με ελεύθερο χρόνο που θα τον αξιοποιούμε δημιουργικά και θα μπορούμε να συμμετέχουμε στην κοινωνική δράση. Απέναντι σε όσους καταδικάζουν τις γυναίκες στην ανεργία και τη μερική απασχόληση, τη δουλειά χωρίς δικαιώματα, τη ζωή-λάστιχο, μόνη απάντηση είναι ο κοινός αγώνας ανδρών και γυναικών για τη διεκδίκηση των δικαιωμάτων

Τεχνητή
νοημοσύνη
και επαγγέλματα

Φοιτητές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ανά τομέα και φύλο (%), ακαδημαϊκό έτος 2018-2019
[Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, υπολογισμοί]

μας και την κάλυψη των σύγχρονων αναγκών μας, για τη ζωή που μπορούμε σήμερα να έχουμε. Γιατί δίπλα στην ανάγκη να διασφαλίζεται η δυνατότητα των γυναικών να εργάζονται στον τομέα της έρευνας, είναι εξίσου σημαντικό ζήτημα η έρευνα να υπηρετεί τις ανάγκες τους, να βελτιώνει τη ζωή τη δική τους και των οικογενειών τους.

[Πηγή: Δώρα Βασιλοπούλου, *InScience*, 2/11/2022 (διασκευή)]

Δραστηριότητες

1. Ποιος είναι ο στόχος της συντάκτριας του κειμένου και με ποια μέσα προσπαθεί να τον επιτύχει;
2. Να συμπληρώσεις τον πίνακα με τις διακρίσεις που υφίστανται οι γυναίκες στον χώρο της εργασίας και της έρευνας σύμφωνα με το κείμενο.

ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

3. Να δικαιολογήσεις: **α.** την εναλλαγή των προσώπων και **β.** τον ρόλο των ερωτημάτων στο κείμενο.
4. Ποια στοιχεία δίνει το ραβδόγραμμα; Ποιο είναι το αποτέλεσμα της χρήσης του ραβδογράμματος στο κείμενο; Να δικαιολογήσεις τη χρήση των χρωμάτων σε αυτό.
5. Να δημιουργήσετε ένα γράφημα στο πρόγραμμα excel για να αποδώσετε τα στατιστικά στοιχεία της 2ης παραγράφου του κειμένου.
6. Να γράψετε ένα σύντομο κείμενο 60-70 λέξεων με τη μορφή σχολίου σε forum συζήτησης, σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης σχετικά με το κείμενο.

Η γυναίκα εργαζόμενη στον χώρο της έρευνας

Κείμενο 4

«Γυναίκες στην αγορά εργασίας: Στερεότυπα και διακρίσεις»

Πριν από την ακρόαση:

 Αναζήτησε στο διαδίκτυο [Γυναίκες στην αγορά εργασίας – στερεότυπα και διακρίσεις] και άκουσε στο podcast με θέμα «Γυναίκες στην αγορά εργασίας: Στερεότυπα και διακρίσεις» τη συζήτηση της Οντίν Λιναρδάτου, υπεύθυνης επικοινωνίας του ΕΛΙΑΜΕΠ με τη Δάφνη Νικολίτσα, Επίκουρη Καθηγήτρια στο Τμήμα Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Κρήτης, επιστημονική σύμβουλο του ΕΛΙΑΜΕΠ, και την Μπέρρυ Λαλιώτη, ερευνήτρια του ΕΛΙΑΜΕΠ.

► Ποιες είναι οι σκέψεις σου για το θέμα;

Κατά την ακρόαση:

1. Τι έχει αλλάξει στην εργασία από τη δεκαετία του 1980 στην Ελλάδα; (1.20' - 3.00')
2. Πώς η οικονομική και η υγειονομική κρίση επηρέασε τις γυναίκες στον χώρο της εργασίας; (3.00' - 10.00')
3. Γιατί στην τηλεργασία απασχολούνται περισσότερο οι γυναίκες; (6.38' - 7.44')
4. Προστατεύει απόλυτα το θεσμικό πλαίσιο τις γυναίκες στον χώρο εργασίας; (7.50' - 13.50')
5. Σε ποιους κλάδους απασχολούνται οι γυναίκες; Για ποιους λόγους οι γυναίκες δεν μπορούν να εξελιχθούν επαγγελματικά και να διεκδικήσουν ιεραρχικά ανώτερες θέσεις; (18.48' - 22.40')
6. Από πού πηγάζουν οι διακρίσεις εις βάρος των γυναικών στην Ελλάδα και σε άλλες χώρες; (25.10' - 28.00')
7. Σύμφωνα με έρευνα που διεξήχθη το 2013 από το Ευροβαρόμετρο, ποιο κριτήριο θεώρησαν οι ερωτηθέντες ως το σημαντικότερο για την πρόσληψη μιας γυναίκας και ενός άντρα σε κάποια θέση εργασίας; (25.28' - 27.00')
8. Συμφωνούν οι δύο ομιλήτριες στην ύπαρξη ποσόστωσης στην εκπροσώπηση των γυναικών στους χώρους της εργασίας και της πολιτικής; (28.00' - 30.31')

Μετά την ακρόαση:

1. Πώς συνομιλούν τα Κείμενα 3 και 4;
2. Ποιο είδος κειμένου προτιμάς για την απόδοση του θέματος των διακρίσεων εις βάρος των γυναικών, το Κείμενο 3 ή το Κείμενο 4; Να δικαιολογήσεις την απάντησή σου.

Κείμενο 5

«Swing of change» («Το σουίνγκ της αλλαγής»)

Αναζήτησε [Swing of change / 2011] και παρακολούθησε την ταινία κινουμένων σχεδίων μικρού μήκους «Swing of change» («Το σουίνγκ της αλλαγής»).

Πριν από την παρακολούθηση:

► Πώς αντιλαμβάνεσαι τον τίτλο της ταινίας; Ποιο περιμένεις να είναι το θέμα της με βάση τον τίτλο;

Κατά την παρακολούθηση:

1. Ποιος είναι ο ήρωας της ταινίας;
2. Από ποια στοιχεία της συμπεριφοράς του ήρωα καταλαβαίνεις ότι είναι ρατσιστής;
3. Γιατί ο ήρωας αλλάζει στάση μετά την εμφάνιση της τρομπέτας;

Μετά την παρακολούθηση:

1. Ποια συναισθήματα και ποιες σκέψεις σου δημιουργήθηκαν μετά την παρακολούθηση της ταινίας;
2. Ποιο είναι το μήνυμα που θέλει να περάσει η ταινία;
3. Σε ένα σύντομο κείμενο να αφηγηθείς σε έναν/μία φίλο/-η σου την ιστορία που παρουσιάζει η ταινία.

4. Αφού χωριστείτε σε ομάδες και επιλέξετε μία σκηνή από την ταινία, να γράψετε ένα σύντομο κείμενο διαλόγου ή μονολόγου για την ταινία.

5. Με τη συνδρομή του καθηγητή / της καθηγήτριας της Πληροφορικής, να περιηγηθείτε στο διαδίκτυο και να βρείτε εικόνες σχετικά με τον ρατσισμό. Στη συνέχεια, να δημιουργήσετε ένα ηλεκτρονικό άλμπουμ με φωτογραφίες από ρατσιστικές συμπεριφορές.

Γ2. Παραγωγή κειμένων

Αφού χωριστείτε σε ομάδες, να επιλέξετε τη δραστηριότητα με την οποία θα ασχοληθείτε από τον παρακάτω πίνακα. Λαμβάνοντας υπόψη σας τον ρόλο που θα επιλέξετε και το κοινό στο οποίο απευθύνεστε, να χρησιμοποιήσετε κατάλληλο λεξιλόγιο και ύφος, να οργανώσετε το κείμενό σας σωστά και να παρουσιάσετε το θέμα, ώστε να συμπεριλάβετε τις απαραίτητες πληροφορίες που ζητούνται.

Ρόλος	Κοινό	Μορφή	Θέμα
Μαθητής/-τρια	Κοινό	Αφίσα σε εκδήλωση του σχολείου με θέμα τον φυλετικό και τον κοινωνικό ρατσισμό	ΣΤΟΠ στον ρατσισμό από τις μαθήτριες και τους μαθητές
Δημοσιογράφος που συνομιλεί με άτομα – θύματα διακρίσεων	Ακροατές/-τριες	Podcast (5 λεπτών)	Συζήτηση για τα στερεότυπα που αντιμετωπίζουν λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών τους και προτάσεις για την εξάλειψη των στερεοτύπων
Μαθητής/-τρια	Κοινό	Άρθρο σε ιστολόγιο σχολείου	Η επιστήμη ως αντίδοτο στον ρατσισμό και στις διακρίσεις
Εργαζόμενη γυναίκα	Συνάδελφοι	Προφορικό κείμενο σε σύγχρονη εξ αποστάσεως επικοινωνία μέσω πλατφόρμας τηλεδιάσκεψης	Προτάσεις για την αντιμετώπιση των διακρίσεων εις βάρος των γυναικών στον χώρο της εργασίας

«Η βία έχει...
ενήλικους γονείς»

05

Γ. Αναζητώντας κρυμμένους θησαυρούς της γλώσσας

Γ1. Πρόσληψη κειμένων

Γ2. Παραγωγή κειμένων

Κείμενο 1 Πριν από την ανάγνωση:

Βία: μορφές

Η βία είναι το όπλο των αδύναμων.

- ▶ Η καταφυγή στη βία είναι σημάδι δύναμης ή αδυναμίας;
- ▶ Σκεφτείτε μια λέξη που αν την ακούσετε από κάποιον (ή πείτε σε κάποιον), μπορεί:
 - να τον/σας πληγώσει
 - να σας θυμώσει
 - ή να σας κάνει να νιώσετε μικρός/ή.
- ▶ Γράψτε αυτή τη λέξη, χωρίς να γράψετε ονόματα ή λεπτομέρειες. Στη συνέχεια, διπλώστε το χαρτάκι σας και ρίξτε το όλοι σε ένα κουτάκι που έχετε φτιάξει για αυτόν τον σκοπό (μπορεί να χρησιμοποιηθεί κουτί/φακελάκι/σακούλα ή ψηφιακό περιβάλλον-χώρο ανάρτησης).
- ▶ Αφού ο/η εκπαιδευτικός κάνει επιλογή κάποιων λέξεων, διασφαλίζοντας την ανωνυμία, διαβάζει κάθε λέξη και οργανώνει τη συζήτηση:
 - Πόσοι ίσως την έχουν πει χωρίς να σκεφτούν;
 - Πονάει πιο πολύ το χέρι ή η γλώσσα;

«ΗΜΕΡΙΔΑ ΓΙΑ ΤΗ ΒΙΑ ΣΤΑ ΓΗΠΕΔΑ»

**ΗΜΕΡΙΔΑ ΜΕ ΘΕΜΑ
“Η ΒΙΑ ΣΤΑ ΓΗΠΕΔΑ-ΠΡΟΛΗΨΗ”**
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΥΓΗΣ
ΚΥΡΙΑΚΗ 2 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2017
ΣΤΙΣ 12:00

ΕΙΣΗΓΗΤΕΣ
ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗΣ ΓΙΩΑΝΝΗΣ, ΔΗΜΑΡΧΟΣ ΛΑΓΚΑΔΑ
ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ ΝΙΚΟΣ, ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΕΠΕΣΜ
ΑΝΔΡΙΟΠΟΥΛΟΣ ΛΑΜΠΡΟΣ
ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΠΡΟΚΑΤΗΓΗΤΩΝ ΟΥΣ ΛΙΚΗΣ
ΨΩΜΙΑΔΗΣ ΔΙΟΝΥΣΗΣ, ΠΡΩΗΝ ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΕΠΕΣΜ
ΠΕΤΡΟΥΛΑΚΗΣ ΝΙΚΟΣ, ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΣ

ΧΟΡΗΓΟΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ
inSport.gr

ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ
ΙΑΣΩΝ ΑΥΓΗΣ

[Πηγή: lagadas24]

Δραστηριότητες

1. Να διαβάσεις την αφίσα προσεκτικά και να εντοπίσεις τις βασικές πληροφορίες που παρέχει. Ποιο θέμα πραγματεύεται η ημερίδα; Ποιος τη διοργανώνει; Πότε και πού θα πραγματοποιηθεί;
2. Να συγκρίνεις το λεκτικό μήνυμα με την εικόνα. Το μήνυμα μεταδίδεται από την εικόνα; Γιατί;
3. Αφού χωριστείτε σε ομάδες, να συζητήσετε τα εξής ερωτήματα: (α) Ποια είναι τα αίτια της βίας στα γήπεδα; (β) Ποιες είναι οι επιπτώσεις της βίας στα γήπεδα; (γ) Τι μπορούμε να κάνουμε για να προλάβουμε τη βία στα γήπεδα; Να καταγράψετε τις απαντήσεις σας και να παρουσιάσετε στην ολομέλεια τις σκέψεις σας. Κατά τη διάρκεια της παρουσίασης, οι υπόλοιπες ομάδες κρατούν σημειώσεις και διατυπώνουν από ένα ερώτημα στην ομάδα που παρουσιάζει.
4. Σε μία παράγραφο να καταγράψεις τις σκέψεις σου παραθέτοντας τους λόγους για τους οποίους είναι σημαντικό να υλοποιούνται αντίστοιχες ενημερωτικές δράσεις. Ποια είναι η συνεισφορά τους στην κοινωνία;
5. Είστε διοργανώτριες και διοργανωτές μιας αντίστοιχης ημερίδας. Να χωριστείτε σε ομάδες και ανάλογα με τα ενδιαφέροντά σας: (α) να δημιουργήσετε ένα λογότυπο για την ημερίδα, (β) να δημιουργήσετε ένα κολάζ με εικόνες ή κείμενα που απεικονίζουν τη βία στα γήπεδα και τις επιπτώσεις της, (γ) να κάνετε μια έρευνα για τη βία στα γήπεδα, αναζητώντας στοιχεία σχετικά με τα αίτια και τις επιπτώσεις και κάνοντας προτάσεις για πρόληψη, και (δ) να δημιουργήσετε μία ανάλογη αφίσα για το ευρύ κοινό.

Κείμενο 3

Πριν από την ανάγνωση:

[Πηγή: wikicommons]

- ▶ Ποια συναισθήματα σου προκαλεί η εικόνα;
- ▶ Ποια είναι τα στοιχεία της εικόνας που σε κάνουν να σκεφτείς ότι πρόκειται για οπαδική βία;
- ▶ Τι πιστεύεις ότι συμβαίνει στη σκηνή που απεικονίζει η φωτογραφία;

«Όψεις της βίας των γηπέδων»

Γεγονότα βίαια, όπως αυτά του ντέρμπι Ολυμπιακού-Παναθηναϊκού, αποτελούν μόνο την κορυφή του παγόβουνου του σημερινού πεδίου αγριότητας που θα μπορούσε, για λόγους ευκολίας, να ονομαστεί «ποδοσφαιρική βία». Είναι θλιβερό το ότι η ονομασία αυτή συντίθεται από μια αντίφαση όρων. Διότι ο όρος «ποδόσφαιρο» δηλώνει ένα ομαδικό άθλημα το οποίο από τη φύση του είναι ειρηνικό. Το γεγονός ότι τις τελευταίες δεκαετίες έχει γίνει συνώνυμος του όρου «βία» δείχνει την παρακμή στην οποία βρίσκεται η κοινωνία μέσα στην οποία διεξάγεται αυτό το άθλημα. Και το γεγονός ότι η ποδοσφαιρική βία είναι στη χώρα μας αυξημένη, σε σύγκριση με εκείνη άλλων χωρών, δείχνει το μέγεθος της ελληνικής παρακμής.

Επιχειρώντας να καταρτίσει κανείς μια τυπολογία των ποικίλων εκφράσεων της σημερινής «ποδοσφαιρικής» βίας, θα τις απαριθμούσε ως εξής:

1) Υλική, σωματική βία. Δεν χρειάζεται να περιγραφεί: τη βιώνουν, ζωντανά, όσοι πηγαίνουν στο γήπεδο και, οπτικώς, όσοι παρακολουθούν τις ποδοσφαιρικές συναντήσεις από την τηλεόραση. Παράγεται, σωματικώς αλλά και με διάφορα μέσα, από οργανωμένους φανατικούς οπαδούς των ομάδων. Σε αυτήν περιλαμβάνεται και η φραστική βία που ασκούν μεταξύ τους (και προς τους παίκτες της αντίπαλης ομάδας) οι αλληλοσυγκρουόμενοι οπαδοί «πελάτες» των ποδοσφαιρικών εταιρειών.

2) Έντυπη βία. Βία ομοιογενής με τη φραστική βία των γηπέδων. Ασκείται τυπογραφικώς από τις εφημερίδες που υποστηρίζουν τις ομάδες τους. Αρχίζει με πηχυαίους τίτλους της πρώτης σελίδας, για να συνεχιστεί με ποικίλη φρασεολογία στις μέσα σελίδες, με αποτέλεσμα να ενισχύεται ο φανατισμός των οπαδών, που προσέρχονται στο γήπεδο απειλητικότεροι.

3) Οικονομική βία. Είναι βία ψυχολογικής, ηθικής και αισθητικής φύσεως, που ασκείται επί παντός σώφρονος ανθρώπου, και όχι μόνο επ' αυτού, από τις αστρονομικές αμοιβές των ποδοσφαιριστών -απολαβές πέρα από κάθε λογική σε σύγκριση με εκείνες κάθε άλλου εργαζομένου (και, ακόμη περισσότερο, με το θέαμα της εξαθλίωσης των αυξανόμενων καθημερινά ανέργων) και εφάμιλλες με εκείνες των golden boys των τραπεζών (οι ομοιότητες σήμερα ανάμεσα στους τραπεζικούς και στους ποδοσφαιρικούς οργανισμούς είναι εμφανείς).

4) Βία επί του πληθυσμικού ιστού των πόλεων. Βία κυρίως ψυχολογική, καθώς ο αριθμός των ξένων ποδοσφαιριστών στις ευρωπαϊκές ομάδες έχει φθάσει να είναι αναλογικά πολύ μεγαλύτερος από τον αριθμό των οικονομικών μεταναστών στις χώρες της Ευρώπης -και περισσότερο στην Ελλάδα. Υπάρχουν ποδοσφαιρικοί «όμιλοι» σε πόλεις μας στους οποίους το ποσοστό των Ελλήνων ποδοσφαιριστών είναι αναλογικά μικρότερο -πολύ μικρότερο- από το ποσοστό των ξένων οικονομικών μεταναστών σε αυτές. Ελπίζω να μην κατηγορηθώ για ποδοσφαιρικό ρατσισμό αν πω ότι το φαινόμενο αυτό, ως ενδεχόμενο προοίμιο μιας μεγαλύτερης ανάπτυξής του, δημιουργεί μια έντονη και πειστική ανησυχία σε όσους δεν γοητεύονται από την υπέρμετρη ετερογένεια των πολυπολιτισμικών ιστών.

Είναι εύλογη η σκέψη ότι η σημερινή υπέρογκη αύξηση των γηπεδικών βιαιοτήτων έχει την κύρια αιτία της στην επέλαση του κράτους των αγορών επί του κράτους πρόνοιας και ότι είναι ανεκτή, αν δεν ενθαρρύνεται, κιόλας, από τους κρατούντες, ως βαλβίδα ασφαλείας προς αποφυγήν εκρήξεων σε άλλα πεδία, σημαντικότερα.

[Πηγή: Νάσος Βαγενάς, *Το Βήμα*, 27/2/2011 (διασκευασμένο απόσπασμα)]

Δραστηριότητες

1. Να αναζητήσεις στο διαδίκτυο πληροφορίες για την προέλευση του όρου «χουλιγκανισμός». Αφού χωριστείτε σε ομάδες, να αναζητήσετε επεισόδια χουλιγκανισμού στην Ελλάδα και να δημιουργήσετε μία χρονογραμμή.
2. Ποιοι είναι οι λόγοι για τους οποίους ο συγγραφέας πιστεύει ότι η βία στα γήπεδα έχει αυξηθεί;
3. Να καταγράψεις σε ένα διάγραμμα ή σε πίνακα τις ποικίλες εκφράσεις της σημερινής «ποδοσφαιρικής» βίας που αναφέρονται στο κείμενο. Να τις συγκρίνεις, για να ανιχνεύσεις τις μεταξύ τους ομοιότητες και διαφορές.
4. Γράψτε μια καταχώρηση σε προσωπικό ημερολόγιο διαλέγοντας μία από τις παρακάτω περιπτώσεις:
 - Ένας/Μία νέος/νέα φίλαθλος που πηγαίνει για πρώτη φορά στο γήπεδο.
 - Ένας/Μία αθλητής/αθλήτρια που νιώθει φόβο για τη βία των οπαδών.
 - Ένας/Μία ξένος/ξένη σύντροφος αθλητή/αθλήτριας που ζει τη βία και την ξενοφοβία. Εναλλακτικά μπορεί να γίνει εικονογραφημένο διήγημα ή μικρό κόμικ με αφηγητή/αφηγήτρια ένα πρόσωπο από τα παραπάνω.
5. Να γράψεις ένα κείμενο με θέμα την οπαδική βία και τον χουλιγκανισμό, αναφέροντας τουλάχιστον μία συγκεκριμένη διάσταση του φαινομένου (αίτια, επιπτώσεις, προτάσεις για πρόληψη, μέτρα αντιμετώπισης). Να επιλέξεις τι είδους κείμενο (άρθρο, τραγούδι, ποίημα, ιστορία κ.λπ.) θέλεις να γράψεις με βάση το τι επιδιώκεις να πετύχει το κείμενό σου. Έπειτα, να ζητήσεις από κάποιον/κάποια συμμαθητή/-ριά σου να διαβάσει το κείμενό σου, με κριτική ματιά, για να σου υποδείξει προτάσεις βελτίωσης, όπως θα κάνεις κι εσύ στο δικό του/της. Τέλος, να το δημοσιεύσεις σε ένα έντυπο ή ηλεκτρονικό μέσο του σχολείου σου.

Πριν από την ανάγνωση:

Τι γεννά
την οπαδική βία

Η ενδοοικογενειακή βία είναι ένα έγκλημα που διώκεται αυτεπάγγελτα και τιμωρείται από τις διατάξεις του Ν. 3500/2006, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει.

Αν είστε θύμα ή γνωρίζετε κάποιον που υφίσταται ενδοοικογενειακή βία:

- ▶ Καλέστε το 100.
- ▶ Αν δεν μπορείτε να μιλήσετε, στείλτε γραπτό μήνυμα (sms) στο 100, με: Ακριβή διεύθυνση – Ονοματεπώνυμο – Είδος επείγουσας ανάγκης (π.χ. «κινδυνεύει η ζωή μου», «δέχομαι βία από τον/τη σύζυγό μου»).

- ▶ Εάν εσείς δεν μπορείτε να επικοινωνήσετε με το 100, ζητήστε από κάποιον άλλον να ειδοποιήσει τις Αρχές για εσάς (π.χ. από κάποιον οικείο ή τον/τη γιατρό σας).
- ▶ Αναζητήστε ιατρική περίθαλψη και πείτε στον/στη γιατρό όλη την αλήθεια.
- ▶ Υποβάλλετε μήνυση στο πλησιέστερο Αστυνομικό Τμήμα ή στο πλησιέστερο Γραφείο Αντιμετώπισης Ενδοοικογενειακής Βίας, όπου υφίσταται.
- ▶ Καλέστε τη Γραμμή SOS 15900 της Γενικής Γραμματείας Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων, που απευθύνεται σε γυναίκες, για ψυχοκοινωνική στήριξη, νομική συμβουλευτική και φιλοξενία σε ξενώνες. Επικοινωνία και μέσω e-mail στο sos15900@isotita.gr.

[Πηγή: astynomia gr]

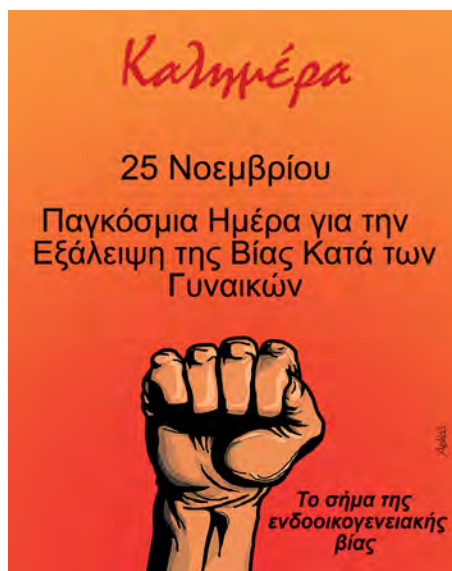
Συντακτικός
ρόλος ονοματικών
προτάσεων

- ▶ Πιστεύεις ότι η ενδοοικογενειακή βία είναι ένα συχνό φαινόμενο;
- ▶ Υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες η βία μπορεί να είναι νόμιμη ή δικαιολογημένη;

Κείμενο 3α και 3β

«Ενδοοικογενειακή βία»

[Πηγή: ARKAS, facebook]

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΈΡΓΟΥ
ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ
ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΒΙΑΣ ΈΤΟΥΣ 2022

[Πηγή: astynomia gr]

1. Ποιο είναι το νόημα των Κειμένων 3α και 3β; Ποιο το μήνυμα των δημιουργών τους;
2. Ποιοι είναι οι σημειωτικοί τρόποι που χρησιμοποιούνται και πώς συνεργάζονται για να δημιουργήσουν νόημα;
3. Πώς τα χρώματα και οι εικόνες επηρεάζουν την πρόσληψη του μηνύματος;
4. Ποια στάση ενθαρρύνεται; Ποια πιστεύετε ότι θα είναι η αντίδραση των ανθρώπων μετά την προβολή αυτής της τοποθέτησης;
5. Σε μία σύντομη προφορική παρουσίαση 3'-5' να παραθέσεις τη μορφή και το είδος βίας που απεικονίζεται στα δύο κείμενα και να παρουσιάσεις με ποιους τρόπους και ποια σύμβολα.

6. Να συζητήσετε στην τάξη ποιος είναι ο ρόλος των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και της ελληνικής αστυνομίας για την προστασία και την καταστολή περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας. Σε ένα κείμενο 100 περίπου λέξεων που θα αναρτηθεί σε μέσο κοινωνικής δικτύωσης, να παραθέσεις τους τρόπους με τους οποίους είναι δυνατό να προωθήσουμε την ανάγκη για συλλογική δράση απέναντι σε αυτό το φαινόμενο κοινωνικής παθογένειας.

Μέσα κοινωνικής δικτύωσης

Αν δεν γνωρίζεις τη σημασία της λέξης, κοίταξε τα συστατικά από τα οποία αποτελείται για να βρεις τη σημασία της...

Κείμενο 4

Πριν από την ανάγνωση:

- ▶ Πώς αντιλαμβάνεσαι τον όρο «έμφυλη βία»;
- ▶ Να δώσεις παραδείγματα έμφυλης βίας.

«Οδηγός Τσέπης για την Έμφυλη Βία»

Αναζήτησε [έμφυλη βία, οδηγός τσέπης, εφαρμογή για κινητά, UNICEF]. Διάβασε το άρθρο και παρακολούθησε το σύντομο βίντεο.

Εκφραστική ανάγνωση:
Οδηγός τσέπης για την έμφυλη βία

Η Γενική Γραμματεία Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων (ΓΓΔΟΠΙΦ) και το Γραφείο της UNICEF στην Ελλάδα παρουσίασαν σήμερα τον «Οδηγό Τσέπης για την Έμφυλη Βία» - μια νέα εφαρμογή για κινητά που παρέχει χρήσιμες οδηγίες και συμβουλές σε όσους έρχονται σε επαφή με άτομα που έχουν βιώσει έμφυλη βία.

Ο «Οδηγός Τσέπης για την Έμφυλη Βία» έχει αναπτυχθεί στη βάση διεθνών προτύπων και είναι ήδη διαθέσιμος σε περισσότερες από 12 γλώσσες και διατίθεται δωρεάν. Είναι ένα πολύτιμο εργαλείο που παρέχει πληροφορίες και συμβουλές για το «τι να κάνει», «τι να πει» και «τι να αποφύγει» οποιοσδήποτε έρχεται σε επαφή με άτομα που έχουν βιώσει έμφυλη βία.

Η ελληνική έκδοση που παρουσιάστηκε, απευθύνεται για πρώτη φορά σε όλους, επαγγελματίες (εξειδικευμένους και μη) αλλά και στο ευρύ κοινό. Μπορεί δε να χρησιμοποιηθεί είτε σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης είτε οποιαδήποτε στιγμή κριθεί αναγκαίο.

Με τη συγκεκριμένη εφαρμογή οι πολίτες μπορούν να ενημερωθούν για το Δίκτυο Δομών της ΓΓΔΟΠΙΦ, που υποστηρίζει σε όλη την επικράτεια γυναίκες θύματα βίας ή πολλαπλών διακρίσεων και τα ανήλικα παιδιά τους. Πιο συγκεκριμένα, οι υπηρεσίες που παρέχει η ΓΓΔΟΠΙΦ δωρεάν είναι η τηλεφωνική Γραμμή SOS 15900 που λειτουργεί όλο το 24ωρο, και για 7 ημέρες την εβδομάδα, τα 44 Συμβουλευτικά Κέντρα και οι 19 Ξενώνες Φιλοξενίας.

[Πηγή: Unicef, 24/1/2023 (Διασκευασμένο απόσπασμα)]

Ανακαλύπτω τις ονομαστικές προτάσεις

Δραστηριότητες

1. Τι είναι η εφαρμογή «Οδηγός Τσέπης για την Έμφυλη Βία»;
2. Ο «Οδηγός Τσέπης για την Έμφυλη Βία» σε πόσες γλώσσες είναι διαθέσιμος και ποιο είναι το κόστος του;
3. Τι πληροφορίες και συμβουλές παρέχει στους/στις χρήστες/χρήστριες η εφαρμογή «Οδηγός Τσέπης για την Έμφυλη Βία»;
4. Σε ποιους/ποιες απευθύνεται ο ελληνικός «Οδηγός Τσέπης για την Έμφυλη Βία» και πότε μπορεί να χρησιμοποιηθεί;
5. Ποιος/ποιοι υποστηρίζει το Δίκτυο Δομών της ΓΓΔΟΠΦ και ποιες υπηρεσίες παρέχει;
6. Αφού χωριστείτε σε ομάδες, να συζητήσετε πώς μπορούμε να μειώσουμε τα περιστατικά έμφυλης βίας. Να δημιουργήσετε μία παρουσίαση για την αναγκαία ενημέρωση, εκπαίδευση και τον αγώνα που πρέπει να κάνουμε προς αυτήν την κατεύθυνση, τόσο σε ατομικό όσο και σε ομαδικό επίπεδο, εμπλουτίζοντάς την με ψηφιακή αφήγηση.

ΟΔΗΓΙΕΣ

Για την παρουσίασή σας να λάβετε υπόψη τα εξής:

- α. Τα κείμενα πρέπει να είναι σύντομα.
- β. Σε κάθε διαφάνεια είναι καλό να υπάρχουν λίγες κουκίδες (μέχρι 5).
- γ. Κάθε διαφάνεια έχει τίτλο.
- δ. Επιλέξτε το φόντο, το χρώμα και το μέγεθος της γραμματοσειράς (ώστε να ξεχωρίζουν οι τίτλοι και οι πληροφορίες που θέλετε να τονίσετε).
- ε. Μπορείτε να παραθέσετε σύντομη βιβλιογραφία ή δικτυογραφία (αν έχετε χρησιμοποιήσει).

στ. Καλό είναι στην τελευταία διαφάνεια να ευχαριστήσετε και να αναφέρετε τα στοιχεία των μελών της ομάδας σας.

ζ. Στο τέλος, αξιολογήστε κατά πόσο στην παρουσίασή σας τονίζεται η σημασία 1) της ενημέρωσης, 2) της εκπαίδευσης και 3) του αγώνα για την αντιμετώπιση των περιστατικών έμφυλης βίας.

ζ. Στο τέλος, αξιολογήστε κατά πόσο στην παρουσίασή σας τονίζεται η σημασία 1) της ενημέρωσης, 2) της εκπαίδευσης και 3) του αγώνα για την αντιμετώπιση των περιστατικών έμφυλης βίας.

Κείμενο 5

Πριν από την ανάγνωση:

- ▶ Να διαβάσεις μόνο τον τίτλο του Κειμένου 5 και να συζητήσεις τι αναμένεις να δεις στο περιεχόμενό του.
- ▶ Τι γνωρίζεις για τη σχολική βία; Πιστεύεις ότι είναι ένα σημαντικό πρόβλημα;

«Σχολική βία»

Μαθητές θύματα σχολικού εκφοβισμού

ΗΠΑ	77%
Πορτογαλία	41,6%
Αγγλία	27%
Ιταλία	20%
Ελλάδα	14,7%
Ιρλανδία	13%
Νορβηγία	9%

Η σχολική βία με αριθμούς

- 75%** των περιστατικών εκδηλώνεται στο προαύλιο
- 25%** των περιστατικών συμβαίνει την ώρα της γυμναστικής
- 33%** των θυτών δηλώνει ότι τα θύματα «το άξιζαν»
- 20%** των μαθητών δηλώνει «συναισθηματικά αμέτοχο» στο ζήτημα
- 25%** των θυμάτων δεν το λέει σε κανέναν
- 40%** των θυμάτων το εκμυστηρεύεται στους γονείς του
- 50%+** των θυτών λέει ότι ούτε οι γονείς ούτε οι καθηγητές τους έκαναν ποτέ παρατήρηση

Δραστηριότητες

1. Να διαβάσεις προσεκτικά το ινφογράφημα και να εντοπίσεις τις βασικές πληροφορίες που δίνει.
2. Να εντοπίσεις τα στοιχεία που βοηθούν στην προβολή και κατανόηση των πληροφοριών.
3. Ποιες λεπτομέρειες μαθαίνεις για τα θύματα και τους θύτες και τους παρατηρητές των περιστατικών;
4. Ποιες είναι οι χώρες με το μεγαλύτερο και το μικρότερο ποσοστό των μαθητριών και μαθητών που έχουν υποστεί σχολικό εκφοβισμό;
5. Να εργαστείτε σε ομάδες και να δημιουργήσετε μια σκηνή θεατρικής παράστασης με κεντρικό θέμα τη βία στα σχολεία, που θα προβληθεί την Ημέρα κατά της Σχολικής Βίας και του Εκφοβισμού, την οποία θα παρακολουθήσουν γονείς, μαθήτριες και μαθητές, καθώς επίσης και εκπαιδευτικοί.
6. Να οργανώσετε μία δράση ευαισθητοποίησης για τη σχολική βία που θα λάβει χώρα στο σχολείο σας. Με βάση τα ενδιαφέροντά σας, να δημιουργήσετε μια πρόσκληση ή ένα δίλεπτο βίντεο για την κοινοποίηση και προώθηση της δράσης που θα αναρτηθεί σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

ΟΔΗΓΙΕΣ

Κατά τον σχεδιασμό της δράσης, είναι σημαντικό να λάβετε υπόψη το θέμα της, το κοινό που στοχεύετε, το μήνυμα που θέλετε να μεταδώσετε και τους τρόπους παρουσίασης της πληροφορίας. Να χρησιμοποιήσετε δημιουργικούς τρόπους (ευανάγνωστη γραμματοσειρά, χρώματα που είναι αρμονικά μεταξύ τους και δημιουργούν θετική αίσθηση, σχετικές με το θέμα εικόνες, γραφήματα ή διαγράμματα που μπορούν να βοηθήσουν στην καλύτερη κατανόηση των πληροφοριών, κινούμενα σχέδια, μουσική ή άλλα οπτικοακουστικά εφέ), για να δημιουργήσετε μια ισχυρή οπτική σύνθεση και να επικοινωνήσετε το μήνυμά σας με αποτελεσματικό και ελκυστικό τρόπο.

Κείμενο 6

Πριν από την ακρόαση:

- ▶ Μπορείς να θυμηθείς βίαια περιστατικά που απασχόλησαν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης τη χρονιά που μας πέρασε;
- ▶ Γιατί θεωρείς ότι οι βιαιοπραγίες συνεχίζουν να απασχολούν την οικουμένη σε μια εποχή που η ανθρωπότητα έχει εξελιχθεί τόσο πολύ σε πολλαπλά επίπεδα;

«Όλα όσα έγιναν στον κόσμο το 2023»

Αναζήτησε [Όλα όσα έγιναν στον κόσμο το 2023 | ΤΟ ΒΗΜΑ Σήμερα | Δεκ 2023] το podcast, όπου η Τάνια Μποζανίνου, αρχισυντάκτρια στο «Βήμα της Κυριακής», μας θυμίζει τα γεγονότα που απασχόλησαν τον κόσμο καθ' όλη τη χρονιά του 2023 και απάντησε στις παρακάτω ερωτήσεις:

Κατά την ακρόαση:

[έως 2.49']

1. Ποια γεγονότα έρχονται στη σκέψη της ομιλήτριας για το έτος 2023;
2. Με ποιο σημαντικό γεγονός ξεκίνησε το 2023; Πώς κατέληξε;

[5.16' - 6.28']

3. Γιατί διευρύνθηκε το NATO;
4. Γιατί άλλαξε η νοοτροπία του νέου μέλους του NATO;

[9.55' - 11.23']

5. Ποια συνταρακτική είδηση αναφέρεται;

6. Σε ποιο δυστύχημα αναφέρεται;

[11.24'-13.30']

7. Ποια είδηση εσωτερικής επικαιρότητας επισκιάστηκε; Γιατί κατά τη γνώμη σου;

[14.20'-18.00']

8. Τι έγινε τον Σεπτέμβριο του 2023;

9. Ποια ήταν η κατάσταση στη Γάζα το 2023 και ποια το 2024; Πόσοι νεκροί και τραυματίες αναφέρονται;

Μετά την ακρόαση:

1. Ποια συναισθήματα σου προκαλούνται, όταν σκέφτεσαι ότι η πλειοψηφία των γεγονότων που παρουσιάστηκαν αναφορικά με τον απολογισμό της συγκεκριμένης χρονιάς εμπεριέχουν βιαιοπραγίες;

2. Να γράψεις μία επιστολή 100-150 λέξεων σε μια εφημερίδα, στην οποία να εκφράζεις την ανησυχία σου για τον πόλεμο. Με την επιστολή σου ζητάς την κατάπαυση του πυρός και την επίλυση της κρίσης με ειρηνικό τρόπο.

3. Να γράψεις ένα ποίημα ή ένα αφήγημα για τα δεινά του πολέμου. Το κείμενό σου θα πρέπει να αναδεικνύει τις ανθρώπινες απώλειες, τις καταστροφές και τους φόβους που προκαλεί ο πόλεμος.

4. Να χωριστείτε σε ομάδες και να φανταστείτε έναν κόσμο όπου μυθικά πλάσματα παίρνουν τα ηνία στα χέρια τους, για να δημιουργήσουν έναν ειρηνικό κόσμο χωρίς βία. Να γράψετε μια ιστορία φαντασίας που διαδραματίζεται σε αυτόν τον μαγικό κόσμο, όπου αυτά τα πλάσματα κατορθώνουν να αφανίσουν φαινόμενα κοινωνικής παθογένειας. Να παρουσιάσετε τις ιστορίες σας στην τάξη. Εναλλακτικά, μπορείτε να δημιουργήσετε ένα κόμικ τριών (3) καρτέ με βάση την ιστορία σας.

Οδηγίες για συγγραφή ιστορίας φαντασίας:

Η ιστορία φαντασίας είναι ένα είδος λογοτεχνίας που περιλαμβάνει στοιχεία που δεν υπάρχουν στον πραγματικό κόσμο, όπως μαγικά πλάσματα, υπερφυσικές δυνάμεις, παράλληλα σύμπαντα ή φουτουριστική⁴ τεχνολογία. Πώς να γράψεις μια ιστορία φαντασίας:

1. Δημιούργησε τον κόσμο σου: Ποια είναι τα γεωμορφολογικά στοιχεία του φανταστικού κόσμου (όρη, ποταμοί, θάλασσες, λίμνες κ.λπ.); Ποια φυλή και πλάσματα κατοικούν; Ποιο είναι το πολιτικό και κοινωνικό σύστημα; Ποια είναι η τεχνολογία;

2. Δημιούργησε τους χαρακτήρες σου: Ποιοι είναι οι πρωταγωνιστές; Ποια είναι τα κίνητρα και οι στόχοι τους; Ποιες είναι οι δυνάμεις και οι αδυναμίες τους;

3. Δημιούργησε την πλοκή: Ποια είναι η κεντρική σύγκρουση; Πώς θα ξεπεράσουν οι πρωταγωνιστές τις προκλήσεις; Ποια είναι η κορύφωση και η λύση της ιστορίας;

4. Χρησιμοποίησε περιγραφικό λόγο: Ζωντάνεψε τον κόσμο και τους χαρακτήρες σου με πλούσιες περιγραφές. Να εμπλέξεις όλες τις αισθήσεις του/της αναγνώστη/-τριας. Δημιούργησε μια ατμόσφαιρα μυστηρίου και μαγείας.

5. Σημεία εστίασης: Τι θέλεις να πεις με την ιστορία σου; Πώς θέλεις να νιώσουν οι αναγνώστες/-τριες; Θέλεις να θίξεις κοινωνικά ή ηθικά ζητήματα;

4. Φουτουρισμός: καλλιτεχνική κίνηση και τεχνοτροπία του 20ού αι., που επιχειρήσε να εκφράσει τον νέο κόσμο της τεχνολογικής ανάπτυξης και τον σύγχρονο άνθρωπο των μεγάλων πόλεων.

«Η μη-βία προϋποθέτει διπλή πίστη: πίστη στον Θεό και πίστη στον άνθρωπο.»
Μαχάτμα Γκάντι, 1869-1948, Ινδός στοχαστής και ακτιβιστής

- ▶ Πώς ερμηνεύεις τα λόγια του Μαχάτμα Γκάντι;
- ▶ Γιατί είναι σημαντικό να πιστεύουμε στον Θεό ή σε μια ανώτερη δύναμη για να αποφύγουμε την άσκηση βίας;
- ▶ Ποια είναι η σημασία της πίστης στην ανθρώπινη φύση για την καταστολή εξωτερίκευσης της βίας;
- ▶ Πιστεύεις ότι η μη-βία είναι πάντα ο καλύτερος τρόπος για να επιτευχθεί θετική αλλαγή;

«Ανήλικα άκρα»

Δεν συμβαίνει μόνο στις ΗΠΑ όπου πέντε έφηβοι σκότωσαν 32χρονο πατέρα τεσσάρων παιδιών πετώντας πέτρες από γέφυρα σε διερχόμενα αυτοκίνητα. Μία από αυτές, βάρους τριών κιλών, έσπασε το παρμπρίζ του αυτοκινήτου στο οποίο επέβαιναν δύο συνάδελφοι που γύριζαν από τη δουλειά και συνέθλιψε το κρανίο του συνοδηγού. Και στη χώρα μας, προ ημερών, παιδιά πετούσαν αυγά και πέτρες (όχι κομμάτια βράχων, όπως οι πέντε του Μίσιγκαν) από γέφυρα σε διατρέχοντες την όχθη ποταμού. Παρέες πρώιμων εφήβων πετούν, συχνά σε παραλίες, βότσαλα σε μέγεθος γροθιάς, δήθεν στη θάλασσα αλλά με αληθινό στόχο τα σώματα λουομένων. Πλήθος οι παρόμοιες ιστορίες. Διαφορετικά τα μεγέθη αλλά ίδιο το κίνητρο της μακάβριας ψυχαγωγίας, να αντλούν ηδονή από τη βία, να έχουν χόμπι την καταστροφή: «Παίζαμε, μία φάρσα κάναμε», είπαν οι πέντε Αμερικανοί έφηβοι.

Ο γρίφος, πώς γίνεται τόση ανήλικη κτηνωδία, συνήθως, λύνεται με ευκολόχρηστες στερεοτυπικές ερμηνείες. Όπως ότι τα παιδιά αυτά είναι τέρατα που πλάστηκαν μέσα σε οδυνηρές σχέσεις, σε δύσκολα χρόνια μοναξιάς, φθόνου, μίσους, χαμηλής αυτοεκτίμησης, λόγω εγκατάλειψης από την οικογένεια, περιθωριοποίησης στον κοινωνικό περίγυρο, στέρησης, κακοποίησης. Ωστόσο, συχνά, δεν πρόκειται για αποστερημένα παιδιά, έφηβους με τραχείς γονείς, ώστε να μάθουν ότι η βία είναι ο πιο ταχύς –αιματηρός– τρόπος διεκδίκησης και επίλυσης των διαφορών ανάμεσα στους ανθρώπους. Έτσι, λέμε ότι φταίνε τα πολυμέσα, παράθυρα σε ένα σύμπαν μεταξύ άλλων και με απειράριθμα παραδείγματα επιθετικότητας και βαναυσοτήτων, σκοτεινές ζώνες, άρνηση και τρόμο, ότι φταίει η παιδική αδυναμία να γίνει διάκριση ανάμεσα στον κόσμο της φαντασίας που παρεισδύει⁵ προοδευτικά στην καθημερινότητα και σε εκείνον της πραγματικότητας, χωρίς τις ψευδείς χαρές του αγνώστου. Ότι είναι η έλλειψη ασφάλειας ακόμη και σε άλλοτε προστατευμένα

5. Παρεισδύω: παρεισφρώ, εισχωρώ χωρίς να με αντιληφθούν.

περιβάλλοντα, όπως το σχολείο. Η αίσθηση της ομάδας, που προσφέρει συντροφικότητα, αμβλύνει την ατομική ευθύνη και κάνει ηρωική τη βίαιη πράξη. Φταίει, λέμε, η ανομία (ουδείς θα ισχυριζόταν ότι πρόκειται για αναληθή εικτολογία⁶), η απαξίωση νόμων και κανονισμών, το περιρρέον αίσθημα μη τιμωρίας των παρανόμων. Με άλλα λόγια, ότι η κοινωνία προετοιμάζει το έγκλημα, ενώ ο άγουρος εγκληματίας το διαπράττει.

Κάθε χώρα έχει τις δικές της ιδιαιτερότητες στη διάχυση της βίας στα μύκια του κοινωνικού οικοδομήματος. Στη χώρα μας βιώνουμε, από τους παρωπιδικούς βανδαλισμούς και τον καθημερινό κανιβαλισμό στους δρόμους –ένα είδος εγκώριας ψυχαγωγίας, συνηθισμένο, όπως η αισχροκέρδεια, ανεκτό, όπως η διαφθορά, αφοπλιστικό, όπως η μαγκιά– έως την εκχώρηση της έκβασης των πραγμάτων στον λοστό, τη φωτιά, τη βαριοπούλα, την ακρήστευση του κοινού κτήματος από κάθε κοινωνική ομάδα που προβαίνει σε επίδειξη ισχύος. Η βία μπερδεύτηκε με την αμφισβήτηση και έγινε παράδοση. Σίγουρα, η επιθετικότητα που τείνει να γίνει ρυθμιστής των ανθρώπινων σχέσεων μαθαίνεται. Όσο παραμένουν αναπάντητα ερωτήματα σχετικά με τη συνέπεια της πολιτικής, την αξιοπιστία του κράτους, την αποτελεσματικότητα του κοινωνικού ελέγχου, τόσο περισσότερο θα τείνουν να αποτελούν πρότυπο αυτοί που εκδηλώνουν την οργή τους θρυμματίζοντας μαζί με τη βιτρίνα ενός πολιτισμού, όπου αρκετά μοιάζουν να μην είναι στη θέση τους, την ενσυναίσθηση, τον συνεκτικό ιστό μας.

Πάντως, η πιο αφανής αιτία που οι κοινωνίες μας έχουν πισωγυρίσει σε εποχές ανατριχιαστικού κυνισμού και σύγκρουσης βαρβαροτήτων έχει να κάνει με την απουσία ενός γενέθλιου κι ενός μελλοντικού παραδείσου, με τον μηχανικό ηδονισμό, με τις απολιθωμένες ιδεολογίες, με την απώλεια του παλιού κρίκου που ένωνε την πολιτική φιλοσοφία με την Ιστορία. Καταρρέουν οι στοχεύσεις της προόδου παρά το επιστημονικό και το τεχνολογικό μπουμ, αναβιώνουν οι φιλοπόλεμοι μύθοι, η λαϊκιστική δημαγωγία, οι εθνοτικοί ανταγωνισμοί και η μισαλλοδοξία. Που κάνουν το οριακό σημείο ζητούμενο και οικείο. Που παγιώνουν διαταραγμένες σχέσεις μέσα σε φαινομενικά γαλήνια πεδία.

[Πηγή: Τασούλα Καραϊσκάκη, *Καθημερινή*, 29/10/2017]

Νοητικός χάρτης

Δραστηριότητες

1. Ποιο είναι το θέμα του κειμένου; Να δημιουργήσεις ένα διάγραμμα ή έναν νοητικό χάρτη με τις βασικές έννοιες του κειμένου. Μπορείς να χρησιμοποιήσεις κάποιο ψηφιακό εργαλείο, όπως το *smar* ή κάποιο άλλο εργαλείο της *e-me*.
2. Ο πομπός υποστηρίζει ότι η βία έχει γίνει «παράδοση» στις σύγχρονες κοινωνίες. Ποια είναι τα επιχειρήματα που χρησιμοποιεί για να υποστηρίξει αυτή την άποψη;
3. Ο πομπός αναφέρει ότι τα πολυμέσα έχουν γίνει «παράθυρο σε ένα σύμπαν μεταξύ άλλων και με απειράριθμα παραδείγματα επιθετικότητας και βαναουσοτήτων». Τι εννοεί με αυτή τη φράση; Να δώσεις παραδείγματα από την καθημερινή ζωή.

6. Εικτολογία: διατύπωση γνώμης, ισχυρισμού κ.τ.λ. που στηρίζεται σε συμπεράσματα πρόχειρα και απλώς πιθανά ή αβέβαια.

4. Η βία είναι αποτέλεσμα μιας σύνθετης αλληλεπίδρασης κοινωνικών, πολιτιστικών και ψυχολογικών παραγόντων. Ποιοι από αυτούς τους παράγοντες που αναφέρονται πιστεύεις ότι εντείνουν τα φαινόμενα βίας;
5. Στο κείμενο αναφέρονται «οι στοχεύσεις της προόδου» ως αντίβαρο στην επιθετικότητα και τη βία των νέων. Πώς πιστεύεις ότι η εκπαίδευση στις στοχεύσεις της προόδου μπορεί να βοηθήσει στην πρόληψη της βίας; Να παραθέσεις την άποψή σου σε μία παράγραφο 60-70 λέξεων.
6. Να γράψεις ένα σύντομο κείμενο 150-200 λέξεων, στο οποίο να εξηγείς ποια μέτρα πιστεύεις ότι μπορούν να ληφθούν για να αντιμετωπιστεί η βία στις σύγχρονες κοινωνίες. [Μπορείς να σκεφτείς πώς θα μπορούσε, π.χ. το εκπαιδευτικό σύστημα ή η δικαιοσύνη κ.λπ. να συμβάλουν στην αντιμετώπιση της βίας].
7. Γίνε ποιητής/-τρια ή στιχουργός. Να γράψεις ένα ποίημα ή ένα τραγούδι που να μιλάει για τη βία, αλλά να καταλήγει σε μία θετική νότα και παραίνεση για αποφυγή άσκησης βίας με κάθε τρόπο. Να δημιουργήσεις έναν εύστοχο τίτλο για το ποίημα ή το τραγούδι σου!
8. Δουλεύοντας σε ζεύγη ή μικρές ομάδες επιλέξτε τη δραστηριότητα με την οποία θα ασχοληθείτε από τον παρακάτω πίνακα. Λαμβάνοντας υπόψη σας τον ρόλο που θα επιλέξετε και το κοινό στο οποίο απευθύνεστε, να χρησιμοποιήσετε κατάλληλο λεξιλόγιο και ύφος, να οργανώσετε το κείμενό σας σωστά και να παρουσιάσετε το θέμα, ώστε να συμπεριλάβετε τις απαραίτητες πληροφορίες που ζητούνται.

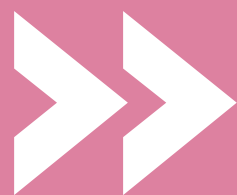

Ρόλος	Κοινό	Μορφή	Θέμα
Συγγραφέας/ δοκιμιογράφος	Σχολική κοινότητα	Δοκίμιο σε σχολική εκδήλωση κατά του σχολικού εκφοβισμού για να συνοδεύσει την προβολή του βίντεο: RADA Inspire Bully awareness Advert # 3	«Η βία γεννά περισσότερη βία: σκέψεις ενός ανήλικου παιδιού»
Ομιλητής/-τρια θύμα κάποιας μορφής βίας	Τοπική κοινότητα	Ομιλία σε podcast	«Πώς θα καλλιεργήσουμε μία κουλτούρα μη-βίας;»
Μαθητής/-τρια	Συμμαθητές/-τριες και συντοπίτες/-ισσες	Άρθρο σε τοπική εφημερίδα	«Σχέση μεταξύ βίας και εξουσίας: πώς η βία χρησιμοποιείται για να ελέγξει ή να εκφοβίσει τους ανθρώπους και οι εκφάνσεις της»

«Το ταξίδι της ιστορικής μνήμης»

06

*«Η Ιστορία δεν είναι ένα φορτίο για τη μνήμη,
αλλά μια φώτιση για την ψυχή.»*

Λόρδος Άκτον, 1834-1902, Άγγλος ιστορικός

Κείμενο 1

Πριν από την ανάγνωση:

- ▶ Να αναλύσεις τη ρήση του Λόρδου Άκτον και να εξηγήσεις: (α) πώς ορίζεται η «ιστορία», (β) τι σημαίνει «φορτίο για τη μνήμη» και (γ) τι «φώτιση για την ψυχή»; Πώς η ιστορία μπορεί να λειτουργήσει ως «φώτιση»;
- ▶ Πώς βιώνεις την ιστορία; Πού συναντάμε την ιστορία;

«Ποιος και πώς ορίζει την ιστορική μνήμη;»

Ο όρος «ιστορική μνήμη» χρησιμοποιείται εκτενέστατα και συχνά καταχρηστικά για να περιγράψει κυρίαρχες αντιλήψεις στη συνείδηση μιας κοινωνίας για την ιστορική πορεία ενός τόπου, ενός έθνους, ενός λαού. Ωστόσο, για τους περισσότερους κοινωνικούς επιστήμονες, και ιδιαίτερα για τους ιστορικούς, η έννοια της συλλογικής μνήμης έχει μικρή σχέση με την επιστήμη της ιστορίας. Η ιστορία βασίζεται στη συστηματική μελέτη ιστορικών τεκμηρίων και, παρά τις διαφορετικές οπτικές των ιστορικών, γίνεται επί τη βάση μιας αυστηρής, αντικειμενικής και κοινά αποδεκτής μεθοδολογίας. Η συλλογική μνήμη, από την άλλη, είναι πιο εύπλαστη και επηρεάζεται από απλουστευμένες μορφές ιστορικής αφήγησης, υποκειμενικές αναγνώσεις του παρελθόντος, μεγάλης εμβέλειας αναπαραστάσεις (π.χ. σε μουσεία, αρχαιολογικούς χώρους ή τα ΜΜΕ), κοινωνικά στερεότυπα κ.τ.λ. Επίσης, ενώ η επιστημονική ιστορία τίθεται διαρκώς στην κρίση των ερευνητών, η συλλογική μνήμη λειτουργεί συχνά ως ένα ασφαλές περιβάλλον και διεκδικεί την αξία μιας αναντίρρητης «αλήθειας». Ως εκ τούτου, μπορεί εύκολα να γίνει αντικείμενο χειραγώγησης από κυρίαρχες κοινωνικές ομάδες μέσα από την επίκληση θριάμβων και αδυναμιών του παρελθόντος.

Ιστορική μνήμη

[Πηγή: Μουσείο Κυκλαδικής τέχνης, *Δίαυλος*, 27/4/2015)

Δραστηριότητες

1. α. Ποιες είναι οι βασικές διαφορές μεταξύ «ιστορικής μνήμης» και «επιστημονικής ιστορίας»;
β. Πώς η συλλογική μνήμη μπορεί να επηρεαστεί από διάφορους παράγοντες;
2. Ποιες είναι οι απόψεις του συγγραφέα για την ιστορική μνήμη και πώς τις τεκμηριώνει;
3. α. Να συζητήσετε στην τάξη πώς η ιστορική μνήμη επηρεάζει το παρόν και το μέλλον ενός τόπου.
β. Να αναφέρετε παραδείγματα όπου η ιστορία χρησιμοποιείται για να επηρεάσει τη λήψη αποφάσεων.
4. Να δημιουργήσεις έναν εννοιολογικό χάρτη, στον οποίο θα αποτυπώνεις τα βασικά σημεία του κειμένου. Μπορείς να χρησιμοποιήσεις το ψηφιακό εργαλείο *smar* ή κάποιο άλλο εργαλείο εννοιολογικής χαρτογράφησης της *e-me*.
5. Με στόχο τη δημιουργία ενός ιστολογίου όπου θα αναρτάτε όλα τα κείμενά σας για το ταξίδι της ιστορικής μνήμης της ενότητας, να χωριστείτε σε ομάδες και να συζητήσετε ποιες διαστάσεις του θέματος πρέπει να θίγονται στα κείμενά σας για να καλύψετε βασικές πτυχές αυτού του ζητήματος. Να φτιάξετε μία λίστα με αυτά και μόλις ολοκληρωθεί η ενότητα, επανέρχαστε για να προσθέσετε αν παραλείψατε κάτι.
6. Διατηρώντας τον χωρισμό σε ομάδες, να δημιουργήσετε μία αφίσα για καμπάνια που προωθεί τη διαφύλαξη της ιστορικής μνήμης. Να επιλέξετε τις κατάλληλες εικόνες και ένα σλόγκαν για την αφίσα σας.

*«Το πρώτο θήμα για να εξοντώσεις ένα έθνος
είναι να διαγράψεις τη μνήμη του.»
Μίλαν Κούντερα, 1929-2023, Τσέχος συγγραφέας*

Κείμενο 2

Πριν από την ανάγνωση:

- ▶ Πώς ερμηνεύεις τη φράση «να διαγράψεις τη μνήμη του»; Με ποιους τρόπους μπορεί να υλοποιηθεί η διαγραφή της μνήμης ενός έθνους;
- ▶ Πώς η απώλεια ιστορικής μνήμης μπορεί να επηρεάσει έναν λαό;
- ▶ Γιατί είναι σημαντική η διοργάνωση εκδηλώσεων και δράσεων που τονώνουν την ιστορική μνήμη;

«Εκδήλωση: Η Μνήμη, η μνήμη, η μνήμη: Ενθυμήσεις και τραγούδια από τον Μικρασιατικό Ελληνισμό»

[Πηγή: oralhistorygroups]

Ποιος και πώς
ορίζει την ιστορική
μνήμη

Δραστηριότητες

1. Να διαβάσεις την αφίσα προσεκτικά και να εντοπίσεις όλες τις πληροφορίες που προβάλλει.
2. α. Ποιες πληροφορίες λείπουν από την αφίσα;
β. Πώς θα μπορούσαμε να βρούμε περισσότερες πληροφορίες για το θέμα;
3. Πώς η αφίσα ελκύει το ενδιαφέρον του/της αναγνώστη/-τριας; Ποια γλωσσικά μέσα χρησιμοποιούνται; Τι απεικονίζουν οι εικόνες;
4. Αφού χωριστείτε σε ομάδες, να συζητήσετε σχετικά με τη Μικρασιατική Καταστροφή. Να καταγράψετε τις πληροφορίες που γνωρίζετε και να παρουσιάσετε στην ολομέλεια τις σκέψεις σας. Κατά τη διάρκεια της παρουσίασης, οι υπόλοιπες ομάδες κρατούν σημειώσεις και κάνουν σχόλια, προσθήκες και παρατηρήσεις.
5. Φαντάσου ότι είσαι Μικρασιάτης/-τισσα πρόσφυγας/προσφυγοπούλα που θα μιλήσεις στην παραπάνω εκδήλωση. Ποιοι θα ήταν οι βασικοί άξονες της ομιλίας σου; Σε έναν πίνακα να καταγράψεις το περιεχόμενο της ομιλίας σε μορφή σημειώσεων. Ποια είναι η δομή και το ύφος που θα ήθελες να έχει η ομιλία; Κοιτώντας μόνο τις σημειώσεις σου, να επιχειρήσεις να εκφωνήσεις την ομιλία σου με ρέοντα λόγο, χρησιμοποιώντας συνδεδετικές λέξεις και εισαγωγικές φράσεις. Οι συμμαθητές/-τριές σου αξιολογούν κριτικά την ομιλία σου και επισημαίνουν τυχόν αδυναμίες και σημεία που χρειάζονται βελτίωση.

Ομιλία

6. Σε μία παράγραφο 60-70 λέξεων να εκθέσεις τις σκέψεις σου, εστιάζοντας στη σημασία που έχει η πραγματοποίηση τέτοιου είδους πρωτοβουλιών και δράσεων και στη συμβολή τους στην ενίσχυση της ιστορικής μνήμης για την εκάστοτε κοινωνία.
7. Είστε διοργανωτές/-τριες μιας ανάλογης εκδήλωσης. Δημιουργήστε ένα εύστοχο σύνθημα και ένα ελκυστικό λογότυπο για την εκδήλωση. Χωριστείτε σε ομάδες και ανάλογα με τα ενδιαφέροντά σας:
- (α) να κάνετε μία έρευνα για τη Μικρασιατική Καταστροφή και να αναζητήσετε στοιχεία για τον Μικρασιατικό Ελληνισμό,
 - (β) να δημιουργήσετε ένα κολάζ με εικόνες ή κείμενα που σκιαγραφούν στοιχεία από τη ζωή, τον ξεριζωμό και τη χαμένη πατρίδα των Μικρασιατών, με σκοπό να δημιουργήσετε ένα ψηφιακό αποθετήριο από όπου θα αντλείτε υλικό για την εκδήλωσή σας και
 - (γ) να δημιουργήσετε μία αντίστοιχη αφίσα για το ευρύ κοινό.

Κείμενο 3α Πριν από την ανάγνωση:

- ▶ Ποια ιστορικά γεγονότα θεωρείς σημαντικά;
- ▶ Πώς αυτά τα γεγονότα επηρέασαν τον κόσμο;
- ▶ Να δημιουργήσεις μία λίστα με τα οφέλη της μελέτης της ιστορίας.

«Η Ιστορία στην εκπαίδευση»

Η διδασκαλία της Ιστορίας στις νέες γενιές έχει στόχο, μεταξύ άλλων, να συνειδητοποιήσουν οι νέοι μας, αλλά και να ενστερνιστούν συνάμα, ότι τόσο ο ελληνικός, όσο και ο παγκόσμιος πολιτισμός, είναι αποτέλεσμα συλλογικής ανθρώπινης προσπάθειας –έργο μόχθων, αγώνων και θυσιών· ότι ο άνθρωπος χρωστάει, επίσης, πολλά στο χτες και στο προχτές, αλλά ταυτόχρονα έχει υπέρτατη ευθύνη για την οικοδόμηση του σήμερα και τον σχεδιασμό και την προοπτική του αύριο. Αναμφίβολα, η συνεχής αναζήτηση και αξιολόγηση των κινήτρων για τις αποφάσεις και τις δράσεις των ιστορικών προσώπων και των λαών του παρελθόντος μάς διαφωτίζουν για πολλά φλέγοντα ζητήματα του παρόντος και, ιδίως, μας καθοδηγούν σε ευστοχότερες πρωτοβουλίες και ενέργειες σχετικά με την αντιμετώπιση των εκάστοτε αναδυόμενων προβλημάτων στις ανθρώπινες κοινωνίες.

Το μάθημα της Ιστορίας στην εκπαίδευση σφυρηλατεί, εξευγενίζει και εξυψώνει την εθνική συνείδηση, παράλληλα με την ανεκτίμητη συμβολή του στο να κατανοήσουν και να βιώσουν οι νέοι μας ότι όλοι είμαστε όχι μόνο πολίτες της χώρας μας αλλά και πολίτες του κόσμου, ισότιμοι με τους άλλους συνανθρώπους μας και, κυρίως, συνυπεύθυνοι για το μέλλον και την τύχη του ανθρώπινου γένους. Η τόνωση του πατριωτικού φρονήματος επιβάλλεται να εναρμονίζεται με την καλλιέργεια πανανθρώπινης αλληλεγγύης και με την ενδυνάμωση της πίστης στην κοινή μοίρα όλων των λαών της οικουμένης. Εξυπακούεται ότι, υπ' αυτήν την άποψη, δεν χωράει ούτε ίχνος φανατισμού, σοβινισμού και μισαλλοδοξίας.

Δραστηριότητες

- α.** Ποιους στόχους έχει η διδασκαλία της Ιστορίας στις νέες γενιές;

β. Πώς η μελέτη της Ιστορίας μπορεί να βοηθήσει στην αντιμετώπιση σύγχρονων προβλημάτων;

γ. Με ποιον τρόπο η διδασκαλία της Ιστορίας μπορεί να οδηγήσει στην αποφυγή του φανατισμού και στην προώθηση της κριτικής σκέψης;
- Να συντάξεις ένα κείμενο 100-150 λέξεων (δίνοντάς του όποια μορφή θέλεις), στο οποίο θα αναπτύσσεις τις σκέψεις σου για τη σημασία, τον τρόπο ή την ανάγκη διδασκαλίας της Ιστορίας σε συνάρτηση με την ιστορική μνήμη. Να ανταλλάξεις το κείμενό σου με το κείμενο συμμαθητή/-ριάς σου και σε ένα φύλλο αξιολόγησης να αξιολογήσεις το κείμενο που σου δόθηκε. Σε συζήτηση, στη συνέχεια, να κάνεις εποικοδομητικά σχόλια για να τον/την βοηθήσεις να βελτιώσει τις συγγραφικές του/της δεξιότητες.

«Η ιστορία είναι ένα ανακυκλούμενο ποίημα γραμμένο από τον Χρόνο πάνω στις μνήμες του ανθρώπου.»
Πέρσι Σέλλεϋ , 1792-1822, Άγγλος ποιητής

Κείμενο 3β Πριν από την ανάγνωση:

- ▶ Πώς η Ιστορία επηρεάζει το παρόν και το μέλλον;
- ▶ Υπάρχουν σύγχρονα παραδείγματα όπου η ιστορία επαναλαμβάνεται;
- ▶ Πώς πιστεύεις ότι μπορούμε να μάθουμε από τα λάθη του παρελθόντος;
- ▶ Πώς μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε την ποίηση για να μιλήσουμε για ιστορικά γεγονότα; Εκτός από την ποίηση, με ποιες άλλες τέχνες μπορούμε να μεταφέρουμε ή να σχολιάσουμε ιστορικά γεγονότα;

«Η κοινωνική χρήση της Ιστορίας»

Η αναβίωση του παρελθόντος μοιάζει να έλκει ιδιαίτερα σε περιόδους κρίσης. Ιστορικά αναγνώσματα, άρθρα με ιστορικό περιεχόμενο, επανεκδόσεις βιβλίων Ιστορίας, ιστορικά μυθιστορήματα, κινηματογραφικές ταινίες, ντοκιμαντέρ κάνουν όλο και πιο συχνά την εμφάνισή τους τα τελευταία χρόνια, προβάλλοντας από επίμαχα ζητήματα του παρελθόντος μέχρι προσωπικές αφηγήσεις που μετουσιώνουν βιωμένες μνήμες σε παράδοση. Στην τάση αυτή ήρθε προσφάτως να προστεθεί μια αμιγώς κοινωνική -θα λέγαμε- χρήση της Ιστορίας. Αθηναϊκή συμμετοχική δημοκρατία, Αγώνας του '21, δάνεια, Επιτροπή Διεθνούς Οικονομικού Ελέγχου, νέα δάνεια και χρεοκοπίες συζητούνται συχνά στα πηγαδάκια του Συντάγματος. Ενώ παράλληλα τίθενται ερωτήματα, όπως: Γιατί ο λαός αυτός κατακυλάει αδιάκοπα σε εξευτελισμούς και ταπεινώσεις; Γιατί είναι σε μόνιμη οικονομική κρίση, με το φάσμα της πτώχευσης απειλητικό διαρκώς στον ορίζοντα; Τι είναι αυτό που τον κάνει να νικά και τι αυτό που τον καταποντίζει; Τα ολίγα παράσιτα της εξουσίας; «Από

τους καρχαρίες ξέφυγα και νίκησα τις τίγρεις, μ' έφαγαν όμως οι κοριοί», έγραφε ο Μπρεχτ και ταιριάζει πολύ στα ελληνικά πράγματα.

Με τη γνώση της Ιστορίας, ο πολίτης αποκτά τα εφόδια για να ξεχωρίζει τι είναι αλήθεια και τι ψεύδος. Χωρίς τη γενική συνείδηση των αξιών που ανθοφόρησαν σ' αυτόν τον τόπο, οι Έλληνες κινδυνεύουν να παρασυρθούν στην αυτοκαταστροφή. Τις κρίσιμες αυτές ημέρες, μέσα από το ξαναζωντάνεμα της Ιστορίας, γίνεται μια προσπάθεια, όχι να ανακατασκευαστεί το παρελθόν, να αποκατασταθεί μια αποσιωπημένη ιστορική αλήθεια, να ανοιχτεί ένα πεδίο αντιπαραθέσεων, αλλά να αναβιώσουν οι προσπάθειες της πολύπαθης χώρας να επιβιώσει. Συμβαίνει γεγονός που βγαίνουν από τη σκόνη του χρόνου να τονώνουν την ελπίδα ότι θα τα καταφέρουμε, τη γνώση ότι ίδιες καταστάσεις ξαναζήσαμε και επιζήσαμε.

Από το παρελθόν μας μπορούμε να αλιεύσουμε όχι μόνο την τραγικότητα, το δράμα, τα δεινά αλλά τις υψηλές έννοιες της περηφάνιας, της αντοχής, της διάρκειας...

[Πηγή: Τασούλα Καραϊσκάκη, *Καθημερινή*, 19/6/2011 (διασκευασμένο απόσπασμα)]

Η εκπαιδευτική ιστορία

Δραστηριότητες

1. Πώς μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε την Ιστορία για να μάθουμε από τα λάθη του παρελθόντος;
2. Αφού χωριστείτε σε ομάδες, να δημιουργήσετε ένα κόμικ ή μια ψηφιακή ιστορία τριών (3) καρτέ, στην οποία θα απεικονίζεται ένα κόσμος χωρίς ιστορική μνήμη ή ένας κόσμος με ιστορική μνήμη. Να παρουσιάσετε τις δημιουργίες σας στην ολομέλεια της τάξης σας και να συζητήσετε για τις διαφορές των δύο κόσμων.

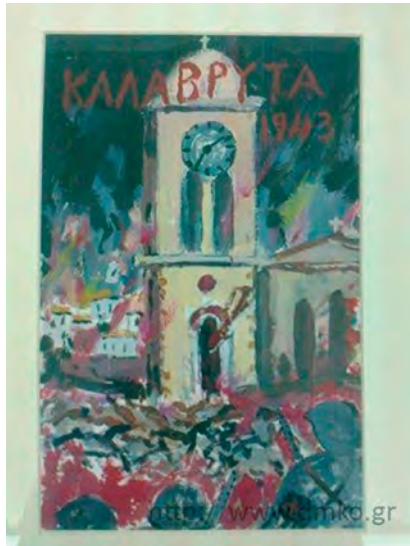
«Κάθε άνθρωπος είναι μια ανθρωπότητα, μια ιστορία παγκόσμια.»

Jules Michelet , 1798-1874, Γάλλος ιστορικός

Κείμενο 4α Πριν από την ανάγνωση:

- ▶ Πώς η ατομική ιστορία συνδέεται με την παγκόσμια;
- ▶ Πώς η πιο πάνω ρήση σχετίζεται με έννοιες όπως η ατομικότητα και η συλλογικότητα; Μπορεί η σκέψη ότι κάθε άνθρωπος είναι μία ιστορία παγκόσμια να επηρεάσει την οπτική μας για τους άλλους ανθρώπους;

Φωτογραφικό Αρχείο που δημιουργήθηκε με την υποστήριξη του Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος, για να καλύψει τις ανάγκες πληροφόρησης-γνώσης-έρευνας των χρηστών του διαδικτύου σε θέματα που σχετίζονται με το Καλαβρυτινό Ολοκαύτωμα κατά τη διάρκεια του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου.

[Πηγή: Δημοτικό Μουσείο Καλαβρυτινού Ολοκαυτώματος dmko.gr]

Κείμενο 4β**«Προσωπική μαρτυρία»**

Το κείμενο που ακολουθεί αποτελεί προσωπική μαρτυρία επιζήσασας από το Ολοκαύτωμα των Καλαβρύτων και προέρχεται από τη διδακτορική Διατριβή της Μαρίας Φιλοσόφου με θέμα «Κατοχή και αντίσταση στην Αχαΐα: κοινωνικές και εκπαιδευτικές διαστάσεις».

Εκφραστική ανάγνωση:
Προσωπική μαρτυρία

Άλλη επίπτωση που είχε στη δεκατετράχρονη τότε Ε.Μ. η καταστροφή ήταν η ανάγκη που ένιωθε να αποφεύγει κάθε επαφή με τον υπόλοιπο κόσμο: «Εγώ δεν ήθελα να φύγω από τα Καλάβρυτα. Επόναγα τόσο πολύ που ήθελα να μένω εδώ. Δεν ξέρω γιατί. Να είμαστε όλοι ποινεμένοι. Δεν ήθελα να πάω σε χαρούμενους, δεν ήθελα να πάω εκεί που 'ναι άντρες, που 'ναι σπίτια. Δεν θέλω, δεν θα με καταλάβουν. Είχαμε ζήσει και με μια περηφάνια και κάποτε ήμασταν σε καλή κατάσταση, με μια αρχοντιά. Κι αυτός ο ξεπεσμός, παιδάκι ήμουν, μου στοίχισε...». Στο Άργος (όπου εγκαταστάθηκε προσωρινά), «το μάτι μου είχε αγριέψει απ' τα ερείπια και ζαλίστηκα, όταν είδα σπίτια όρθια και άντρες και στεναχωρήθηκα. Κι ήθελα να φύγω πάλι. Γιατί εμείς;». Αυτές οι δυσκολίες, όμως, την όπλισαν με θέληση να ξεφύγει από τη μοίρα στην οποία φαινόταν να έχει καταδικαστεί: «Το μόνο που προσπαθούσα εγώ, για να μπορώ να επιβιώσω, να διαβάζω πολύ, να 'μαι η πρώτη μαθήτρια, κάπου να κερδίσω σ' αυτό, που 'μουνα χάλια, που δεν είχα ν' αλλάξω, μ' ένα παλτουδάκι. Να δείξω ότι κάτι είμαι. Και το πάλευα και διάβαζα...»

Γλωσσάρι:
ιστορική μνήμη

[Πηγή: Μαρία Φιλοσόφου, *Κατοχή και αντίσταση στην Αχαΐα: κοινωνικές και εκπαιδευτικές διαστάσεις*, διδακτορική διατριβή, Πάτρα 2009, σσ. 575-576]

Δραστηριότητες

1. Πώς χρησιμοποιούν οι δημιουργοί τα χρώματα στα εικαστικά έργα (Κείμενο 4α);
2. Ποια συναισθήματα σου προκαλούν τα εικαστικά έργα;
3. Πώς «συνομιλούν» τα εικαστικά έργα για το Ολοκαύτωμα των Καλαβρύτων με την προσωπική μαρτυρία; (Κείμενα 4α και 4β)
4. Ποιες ήταν, σύμφωνα με την προσωπική μαρτυρία, οι συνέπειες του Ολοκαυτώματος των Καλαβρύτων στη ζωή των ανθρώπων που επέζησαν;

Κείμενο 5**Πριν από την παρακολούθηση:**

- Ποιο νομίζεις ότι είναι το θέμα ενός βίντεο με τίτλο «Αγωγός Ιστορίας και Μνήμης»;

«Αγωγός Ιστορίας και Μνήμης»

 Αναζήτησε [Αγωγός Ιστορίας και Μνήμης | Υπουργείο Πολιτισμού | 6/9/2021] το βίντεο με θέμα τη διενέργεια μεγάλων αρχαιολογικών ερευνών, με αφορμή την κατασκευή του Διαδριατικού Αγωγού Φυσικού Αερίου.

Κατά την ακρόαση:

1. Ποιες περιοχές διέσχισε ο αγωγός;
2. Τι ανακαλύφθηκε; Να καταγράψεις τα αρχαιολογικά ευρήματα.

Μετά την ακρόαση:

1. Ποιο από τα ευρήματα σου έκανε μεγαλύτερη εντύπωση;
2. Αφού χωριστείτε σε ομάδες, να δημιουργήσετε μία προβολή 2-3 διαφανειών με τα ευρήματα που ξεχωρίσατε και να την παρουσιάσετε στην ολομέλεια της τάξης σας.
3. Να γράψεις μία σελίδα από το ημερολόγιο της/του αρχαιολόγου που πραγματοποίησε τις ανασκαφές στις περιοχές της Μακεδονίας και της Θράκης.

ΟΔΗΓΙΕΣ

Στο κείμενό σου να λάβεις υπόψη ότι:

- α.** στο ημερολόγιο υπάρχει στο πάνω δεξιά μέρος ένδειξη χρόνου και τόπου,
- β.** αρχίζει με τη φράση «Αγαπημένο μου ημερολόγιο,» όταν η γράφουσα ή ο γράφων βρίσκεται σε παιδική ή εφηβική ηλικία,
- γ.** χρησιμοποιείται α' ενικό πρόσωπο,
- δ.** φαίνεται η προσωπική τοποθέτηση της γράφουσας ή του γράφοντος.

Αξιολόγησε το κείμενό σου:

- α.** Το ύφος είναι αυθόρμητο;
- β.** Καταγράφονται οι σκέψεις και τα συναισθήματα του/της αρχαιολόγου όταν ήρθαν στο φως τα ευρήματα στις περιοχές της Μακεδονίας και της Θράκης;
- γ.** Έχει το κείμενο βιωματικό περιεχόμενο;
- δ.** Ο λόγος διακρίνεται από φυσικότητα;
- ε.** Το ύφος είναι απλό και προσωπικό;

Κείμενο 6

Πριν από την ανάγνωση:

► Σε ποιες πολιτιστικές δραστηριότητες έχεις λάβει μέρος;

«Πολιτιστικές δραστηριότητες»

Κυκλικός χορός Ελληνίδων με ενδυμασίες από διάφορες περιοχές (1727)

Στο 1: Ελληνίδα από τη Σμύρνη·

στο 2: Γυναίκα της Πάτμου·

στο 3: Γυναίκα από τη Χίο·

στο 4 και το 6: Γυναίκες από τη Βουλγαρία·

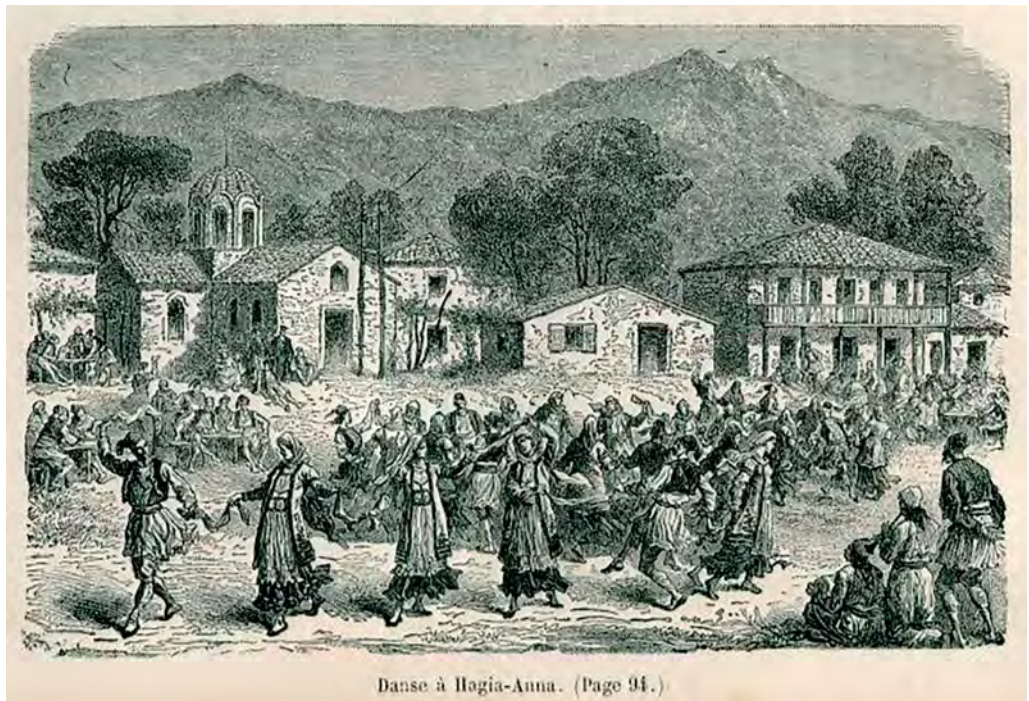
στο 5: Γυναίκα από την Τήνο και τα γύρω νησιά·

στο 7: Νεαρή κοπέλα από τη Σμύρνη. Περιοχή/Τοποθεσία: Πάτμος/Δωδεκάνησα.

Παιχνίδι λέξεων
για ιστορική μνήμη

[Συλλογή: Ελληνική Βιβλιοθήκη - Κοινωφελές Ίδρυμα Αλέξανδρος Σ. Ωνάσης
el travelogues gr]

Danse à Hagia-Anna. (Page 94.)

Πανηγύρι στην Αγία Άννα της Εύβοιας (1881)

[Συλλογή: Βιβλιοθήκη Μουσείου Μπενάκη
el travelogues gr]

Παραστάσεις χορού από αρχαία ελληνικά αγγεία και ανάγλυφα (από την έκδοση του J.C. Hobhouse, 1813).

[Συλλογή: Γεννάδειος Βιβλιοθήκη - Αμερικανική Σχολή Κλασικών Σπουδών στην Αθήνα
el travelogues gr]

Δραστηριότητες

- 1. α.** Ποια από τις πολιτιστικές δραστηριότητες που παρουσιάζονται στις εικόνες σου έκανε μεγαλύτερη εντύπωση και γιατί;

β. Σε ποια από αυτές τις πολιτιστικές δραστηριότητες θα ήθελες να συμμετέχεις;
- 2.** Ποιο είναι το κοινό σημείο των τριών εικόνων; Ποιες σκέψεις κάνεις για τη διαχρονικότητα των πολιτιστικών εκδηλώσεων; Ποια ανάγκη του λαού ικανοποιούν;
- 3.** Αφού χωριστείτε σε ομάδες, να συγκεντρώσετε υλικό (φωτογραφίες και βίντεο) από πολιτιστικές εκδηλώσεις της περιοχής σας. Στη συνέχεια, να δημιουργήσετε ένα ψηφιακό άλμπουμ.

Κείμενο 7

Πριν από την ακρόαση:

- ▶ Πώς θα άρχιζες μία ιστορία προς ένα μικρό παιδί για την ιστορία του ανθρώπου;

«Η Ιστορία όπως θα θέλαμε να την ακούσουμε»

Αναζήτηση [Athens Voice | Η Ιστορία όπως θα θέλαμε να την ακούσουμε | Μαρία Ευθυμίου: Μιλώντας για την Ιστορία στην εγγονή μου, Δάφνη | Συζητήσεις με τον Μάκη Προβατά] το podcast όπου η Μαρία Ευθυμίου, ιστορικός και καθηγήτρια πανεπιστημίου, ερευνήτρια Ιστορίας και Αρχαιολογίας και συγγραφέας ιστορικών βιβλίων, συζητά για την ιστορία.

Κατά την ακρόαση:

1. Πώς δικαιολογείται ο τίτλος του podcast; (1.00' -1.26')
2. Ποιοι διαμορφώνουν την παγκόσμια ιστορία; (2.22' -4.40')
3. Πώς θα μπορούσε να ξεκινήσει μία ιστορία για την Ιστορία που θα προοριζόταν για μικρά παιδιά; (6.39' -8.30')
4. Πότε και πού αρχίζει η παγκόσμια ιστορία; (9.40' -10.23')
5. Ποια είναι η σημαντικότερη ανακάλυψη για τους/τις αρχαιολόγους και τις/τους ιστορικούς; (10.28' -12.10')
6. Ο άνθρωπος άρχισε να μετακινείται από περιέργεια ή από ανάγκη; (14.08' -16.30')
7. Γιατί είναι καταπληκτικό το ανθρώπινο είδος; (16.30' -18.00')

Παιχνίδι λέξεων
για ιστορία και βία

Μετά την ακρόαση:

1. Ποιες ερωτήσεις θα ήθελες να κάνεις στη Μαρία Ευθυμίου;
2. Ποια συναισθήματα σου προκάλεσε η μουσική επένδυση του podcast;

3. Πώς αντιλαμβάνεσαι τον ισχυρισμό της Μαρίας Ευθυμίου «η κάθε μέρα μας είναι τμήμα της παγκόσμιας ιστορίας»;
4. Να γράψεις μία σύντομη ιστορία 100-150 λέξεων για την Ιστορία, ξεκινώντας με τη φράση «Μια φορά κι έναν καιρό...».

5. Αφού χωριστείτε σε ομάδες, να υποδυθείτε ιστορικά πρόσωπα (διαχρονικά ή στη σύγχρονη εποχή του 21ου αιώνα) και να συζητήσετε για τα διδάγματα που μπορείτε να δώσετε στον σύγχρονο άνθρωπο μέσα από τη δική σας δράση. Μπορείτε να βιντεοσκοπήσετε τη συζήτηση και να την αναρτήσετε στο ιστολόγιο του σχολείου.

6. Διατηρώντας τον χωρισμό σε ομάδες, να «υιοθετήσετε» ένα μνημείο της περιοχής σας. Αφού το επισκεφθείτε, να συγκεντρώσετε υλικό, να μελετήσετε τη βιβλιογραφία, να έρθετε σε επαφή με αρμόδιους φορείς και να δημιουργήσετε αφίσα για την ανάδειξή του.

7. Εργαζόμενοι/-ες σε ζεύγη ή μικρές ομάδες να επιλέξετε τη δραστηριότητα με την οποία θα ασχοληθείτε από τον παρακάτω πίνακα. Λαμβάνοντας υπόψη σας τον ρόλο που θα επιλέξετε και το κοινό στο οποίο απευθύνεστε, να χρησιμοποιήσετε κατάλληλο λεξιλόγιο και ύφος, να οργανώσετε το κείμενό σας σωστά και να παρουσιάσετε το θέμα, ώστε να συμπεριλάβετε όλες τις απαραίτητες πληροφορίες που ζητούνται.

Στοιχεία για την ιστορική αφήγηση

Ρόλος	Κοινό	Μορφή	Θέμα
Μαθητής/-τρια	Συμμαθητές/-τριες	Podcast 5'	«Προτάσεις για να γίνει το μάθημα της Ιστορίας ένα προσοδοφόρο ταξίδι γνώσης και αυτογνωσίας»
Δημοσιογράφος	Ιστορικός	Συνέντευξη	«Η σημασία της ιστορικής μνήμης για έναν λαό»
Μνημείο	Περαστικοί	Ομιλία	«Συμβουλές για τη διατήρηση της ιστορικής μνήμης»

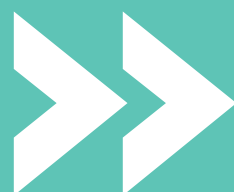

Μνημεία Unesco

«Ανθρώπινα δικαιώματα: θεωρία και πράξη»

07

Κείμενο 1

Πριν από την ανάγνωση:

► Επιλέξτε 5 μαθητές/μαθήτριες που θα συγκεντρωθούν σε όποιο σημείο της αίθουσας εξυπηρετεί, και -αφού διαβάσετε τις παρακάτω φράσεις- παίξτε το παρακάτω παιχνίδι: Αν πιστεύετε ότι η φράση εκφράζει ένα δικαίωμα που υπάρχει και εφαρμόζεται, κάντε ένα βήμα μπροστά. Αν νομίζετε ότι παραβιάζεται συχνά ή δεν είναι αυτονόητο για όλους, κάντε ένα βήμα πίσω. Αν δεν είστε σίγουροι, μείνετε στη θέση σας.

1. «Όλα τα παιδιά στον κόσμο έχουν δικαίωμα να πάνε σχολείο.»
2. «Κάθε άνθρωπος έχει δικαίωμα να λέει τη γνώμη του χωρίς φόβο.»
3. «Μπορώ να είμαι ο εαυτός μου, χωρίς να με κρίνουν.»
4. «Όλοι οι άνθρωποι είναι ίσοι, ανεξαρτήτως χρώματος, θρησκείας ή φύλου.»
5. «Οι φτωχοί έχουν τις ίδιες ευκαιρίες με τους πλούσιους.»
6. «Οι νόμοι προστατεύουν πάντα τους πιο αδύναμους.»
7. «Μπορώ να νιώθω ασφαλής στο σπίτι, στο σχολείο και στον δρόμο.»

«Κοιτάξτε τώρα πού στέκεστε όλοι. Ξεκινήσατε όλοι από το ίδιο σημείο, αλλά... βρεθήκατε σε διαφορετικά "μέρη". Μήπως έτσι συμβαίνει και με τα ανθρώπινα δικαιώματα στη ζωή;» «Είναι τα ανθρώπινα δικαιώματα πραγματικά ίσα για όλους; Ή είναι κάτι που χρειάζεται αγώνα και προστασία;»

«Απεικόνιση της Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη το 1789»

Barbier, J. L. (8/6/2022). Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη, 1789.

[Πηγή: worldhistory]

Δραστηριότητες

1. Ποια σύμβολα μπορείς να διακρίνεις στον πίνακα του ζωγράφου Jean-Jacques-François Le Barbier; Πώς χρησιμοποιούνται στον πίνακα;
2. Πώς αντιπροσωπεύουν οι συμβολισμοί αυτοί τα ανθρώπινα δικαιώματα; Τι μήνυμα θέλει να περάσει ο ζωγράφος με τον πίνακά του;
3. Πώς ο πίνακας αντικατοπτρίζει τα ιστορικά γεγονότα της εποχής του;
4. Πιστεύεις ότι ο πίνακας είναι επίκαιρος;
5. Να συζητήσεις με τους/τις συμμαθητές/συμμαθήτριές σου τι μορφή θα θέλατε να δώσετε σε ένα εικαστικό έργο σήμερα για να μεταφέρετε αντίστοιχα νοήματα.
6. Σε μία μικρή παράγραφο 60-70 λέξεων, να καταθέσεις τις σκέψεις σου για το πώς ο πίνακας μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να προωθήσει τα ανθρώπινα δικαιώματα, σε συνδυασμό με τη δική σου πρόταση για ένα σύγχρονο εικαστικό έργο με ανάλογα μηνύματα.

Κείμενο 2

Πριν από την ανάγνωση:

Γλωσσάρι:
Ελευθερίες

[Πηγή: wikicommons]

- ▶ Τι παρατηρείς στην εικόνα;
- ▶ Ποια συναισθήματα σου προκαλεί;
- ▶ Ποιες είναι οι συνέπειες των γεγονότων που απεικονίζονται στη φωτογραφία;
- ▶ Ποια ανθρώπινα δικαιώματα παραβιάζονται στον χώρο που απεικονίζει;
- ▶ Τι μπορούμε να κάνουμε για να αποτρέψουμε παρόμοια γεγονότα να συμβούν στο μέλλον;

Τα ανθρώπινα δικαιώματα αποτελούν ηθικές αρχές που θέτουν συγκεκριμένα πρότυπα ανθρώπινης συμπεριφοράς και συνήθως προστατεύονται ως νόμιμα δικαιώματα, κατά το εθνικό και διεθνές δίκαιο. Θεωρούνται ως «κοινώς αντιλαμβανόμενα αναπαλλοτρίωτα θεμελιώδη δικαιώματα που κάθε άτομο δικαιούται από τη στιγμή της γέννησής του, απλώς και μόνο επειδή είναι ανθρώπινο ον». Αυτά περιλαμβάνουν αστικά και πολιτικά δικαιώματα, όπως το δικαίωμα στη ζωή και στην ελευθερία, την ελευθερία σκέψης και έκφρασης, καθώς και την ισότητα ενώπιον του νόμου. Στα ανθρώπινα δικαιώματα περιλαμβάνονται, επίσης, οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα, όπως το δικαίωμα στην εργασία, το δικαίωμα στην υγεία, το δικαίωμα στην τροφή, το δικαίωμα στην κατοικία, στην ιατρική περίθαλψη, στην εκπαίδευση και το δικαίωμα συμμετοχής στον πολιτισμό.

Τα ανθρώπινα δικαιώματα, λοιπόν, θεωρούνται διεθνή (εφαρμόζονται και ισχύουν παντού) και διαφυλάττουν την ισότητα (ισχύουν τα ίδια για όλους). Το δόγμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων έχει επηρεάσει καταφανώς το διεθνές δίκαιο, καθώς και τα εθνικά συντάγματα, τις πολιτικές των κρατών και τη δράση μη-κυβερνητικών οργανισμών κι αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της δημόσιας τάξης ανά τον κόσμο. Κατά την ιδέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, «αν ο δημόσιος διάλογος, εν καιρώ ειρήνης στην παγκόσμια κοινότητα, διαθέτει κοινή ηθική γλώσσα, είναι αυτή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων». Οι έντονες αξιώσεις του δόγματος των ανθρωπίνων δικαιωμάτων εξακολουθούν να προκαλούν μεγάλο σκεπτικισμό και διαφωνίες όσον αφορά στο περιεχόμενο, στη φύση και στο σκεπτικό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ακόμη και σήμερα. Πράγματι, το ερώτημα τι συνιστά «δικαίωμα» είναι από μόνο του αμφιλεγόμενο και αποτελεί αντικείμενο συνεχιζόμενης φιλοσοφικής διαμάχης.

Οι παγκόσμιοι πόλεμοι, η τεράστια απώλεια ανθρώπινων ζώων και οι κραυγαλέες καταπατήσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, που έλαβαν χώρα κατά τη διάρκειά τους, ήταν η κινητήρια δύναμη πίσω από την ανάπτυξη των σύγχρονων εργαλείων για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Πολλές από τις βασικές ιδέες, που πυροδότησαν το κίνημα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, διαμορφώθηκαν ως επακόλουθο του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και των θηριωδιών του Ολοκαυτώματος και κλιμακώθηκαν με την υιοθέτηση της Παγκόσμιας Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, στο Παρίσι, από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, το 1948. Δύο χρόνια μετά, θεσπίστηκε ο εορτασμός της Παγκόσμιας Ημέρας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στις 10 Δεκεμβρίου. Ο αρχαίος κόσμος δεν συμπεριλάμβανε την έννοια των διεθνών ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ο πραγματικός προάγγελος της συζήτησης περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων ήταν η έννοια των φυσικών δικαιωμάτων, που συνιστούσε μέρος της μεσαιωνικής παράδοσης του Φυσικού Δικαίου που πρέσβευαν κατά τον Διαφωτισμό φιλόσοφοι, όπως ο Τζον Λοκ, ο Φράνσις Χάτσεσον κι ο Ζαν-Ζακ Μπουρλαμακί, ενώ δέσποζε στο Αγγλικό Νομοσχέδιο περί Δικαιωμάτων και στα πολιτικά ιδεώδη της Αμερικανικής και της Γαλλικής Επανάστασης. Αυτά ήταν τα θεμέλια από τα οποία εκπορεύθηκαν τα σύγχρονα επιχειρήματα περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων, κατά το δεύτερο μισό του 20ού αιώνα.

Τι είναι ανθρώπινα δικαιώματα

Δραστηριότητες

1. Να δημιουργήσεις έναν εννοιολογικό χάρτη με τις βασικές έννοιες του κειμένου.
2. **α.** Τι περιλαμβάνουν τα ανθρώπινα δικαιώματα;
β. Ποιες βασικές αρχές διέπουν τα ανθρώπινα δικαιώματα;
3. Πιστεύεις ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι απαραίτητα για μια δημοκρατική κοινωνία; Αφού συζητήσετε στην τάξη ποιες είναι οι μεγαλύτερες προκλήσεις για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σήμερα, να τις καταγράψεις με τη μορφή σημειώσεων.
4. Να γράψεις ένα σύντομο κείμενο στο οποίο να εξηγείς πώς μπορούμε να βοηθήσουμε στην προώθηση και προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
5. Γίνε ποιητής/-τρια ή στιχουργός. Να γράψεις ένα ποίημα ή ένα τραγούδι που να μιλάει για την παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αλλά να καταλήγει σε μία θετική νότα και κάλεσμα για συλλογική δράση. Να δημιουργήσεις έναν εύστοχο τίτλο για το ποίημα ή το τραγούδι σου!
6. Συμμετέχετε σε μία εκδήλωση για την Παγκόσμια Ημέρα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Να χωριστείτε σε ομάδες και να αναθέσετε ρόλους ανάλογα με τα ενδιαφέροντά σας.

Η πρώτη ομάδα θα αναλάβει να δημιουργήσει και να δραματοποιήσει μία σκηνή ή μία σύντομη ιστορία που θα δημιουργήσει, η οποία θα παρουσιάζει ένα περιστατικό καταστράτηγησης ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θα προτρέπει σε δράση και αντιμετώπιση.

Ανθρώπινα
δικαιώματα

Παιχνίδι λέξεων
για τα δικαιώματα

ΟΔΗΓΙΕΣ:

(i) Περιεχόμενο: **α.** Χαρακτήρες: Θύμα, θύτης, μάρτυρες. **β.** Διάλογος: Ρεαλιστικός και δυναμικός, εστιάζοντας στην αδικία και την καταπάτηση δικαιωμάτων. **γ.** Συναισθήματα: Απεικόνιση θλίψης, θυμού, αδικίας, αλλά και ελπίδας για αντίσταση.

(ii) Δράση: **α.** Εισαγωγή: Παρουσίαση του σκηνοικού και των χαρακτήρων. **β.** Κορύφωση: Απεικόνιση της καταπάτησης με κλιμάκωση έντασης. **γ.** Λύση: Προτροπή για δράση με αισιόδοξο μήνυμα.

(iii) Σκηνικά: Απλά αντικείμενα που συμβάλλουν στη δημιουργία κατάλληλης ατμόσφαιρας.

Μουσική: Επιπλέον ατμοσφαιρικό στοιχείο (προαιρετικό).

Η δεύτερη ομάδα θα δημιουργήσει μία πρόσκληση για συνεργασία με τοπικές οργανώσεις που εργάζονται για την προώθηση και προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

ΟΔΗΓΙΕΣ:

(i) Στόχος: Ενίσχυση της συνεργασίας για κοινές δράσεις.

(ii) Περιεχόμενο: **α.** Παρουσίαση: Σύντομη περιγραφή της ομάδας και των στόχων της. **β.** Εκδήλωση ενδιαφέροντος: Για συνεργασία σε θέματα που άπτονται των κοινών στόχων. **γ.** Προτεινόμενες δράσεις: Κοινές εκδηλώσεις, ενημερωτικές καμπάνιες, συλλογή υπογραφών. **δ.** Πρόσκληση για γνωριμία και συζήτηση πιθανών συνεργασιών.

(iii) Γλώσσα: Επίσημη, σαφής, περιεκτική και πειστική.

Η τρίτη ομάδα θα δημιουργήσει ένα ιστολόγιο για τη θωράκιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, εμπλουτίζοντάς το με σχετικό υλικό και συγγράφοντας ένα παραινετικό άρθρο, αποσκοπώντας στην ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινότητας. Μετά το τέλος της συγγραφής και την ανακοίνωση των εργασιών στην ολομέλεια της τάξης, να κάνετε προσθήκες και αλλαγές, όπου χρειαστεί.

ΟΔΗΓΙΕΣ:

(i) Στόχος: Ευαισθητοποίηση και ενημέρωση της τοπικής κοινότητας.

(ii) Περιεχόμενο: **α.** Άρθρα: Θέματα επικαιρότητας που σχετίζονται με τα ανθρώπινα δικαιώματα. **β.** Συνεντεύξεις: Με ακτιβιστές/-τριες και μέλη οργανώσεων. **γ.** Ιστορίες: Αληθινά περιστατικά καταπάτησης και διεκδίκησης δικαιωμάτων.

(iii) Πολυμέσα: **α.** Φωτογραφίες. **β.** Βίντεο. **γ.** Ινφογραφήματα.

(iv) Κοινωνική δικτύωση: Διασύνδεση με αντίστοιχα blogs και οργανώσεις. Προώθηση του περιεχομένου.

Κείμενο 3 Πριν από την ανάγνωση:

«Ξέρω ότι τα δικαιώματά μου σταματούν εκεί όπου αρχίζουν τα δικαιώματα των άλλων. Αλλά είναι δικό μου το λάθος που τα δικαιώματα των άλλων αρχίζουν τόσο μακριά;»

Quino, 1932-2020, Αργεντινός σκιτσογράφος

- ▶ Πώς αντιλαμβάνεσαι το σχόλιο του Quino;
- ▶ Ποια είναι η σχέση μεταξύ των δικαιωμάτων του ενός και των δικαιωμάτων των άλλων;
- ▶ Μπορείς να αναλογιστείς καταστάσεις όπου τα δικαιώματα των άλλων αρχίζουν μακριά από τα δικά μας δικαιώματα;

[Πηγή: eleftherostypos]

Συντακτικός
ρόλος μετοχών

Δραστηριότητες

1. Πώς ερμηνεύεις το σκίτσο με βάση τα λόγια του Quino;
2. Ποια είναι η σχέση μεταξύ της εικόνας και του κειμένου;
3. Ποια είναι τα ανθρώπινα δικαιώματα που μπορούν να παραβιάζονται σε μια τέτοια κατάσταση; Πώς μπορούμε να βοηθήσουμε τους ανθρώπους που βρίσκονται σε τέτοιες καταστάσεις;
4. Ποια συναισθήματα σου προκαλεί το σκίτσο;
5. Πώς θα μπορούσαμε να δράσουμε σεβόμενοι/-ες τα δικαιώματα των άλλων; Να συζητήσετε στην τάξη ποιος είναι ο ρόλος των μέσων μαζικής ενημέρωσης στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Σε ένα δοκίμιο να παραθέσεις: **α.** τους τρόπους με τους οποίους είναι δυνατό να προάγουμε τον σεβασμό στα δικαιώματα των άλλων και **β.** την ανάγκη για συλλογική δράση.

ΟΔΗΓΙΕΣ:

Στο δοκίμιό σας να λάβετε υπόψη:

- α.** Σκοπός του δοκιμίου είναι να πείσει, **β.** Το θέμα του (η προαγωγή του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων) είναι διαχρονικό, **γ.** Η δομή είναι αυστηρή (διακρίνεται ο πρόλογος, το κύριο μέρος και ο επίλογος), **δ.** Η διατύπωση είναι προσεγμένη, **ε.** Το κείμενο διακρίνεται από αντικειμενικότητα (χρησιμοποιείται γ' πρόσωπο), **στ.** Μπορείτε να προτείνετε συγκεκριμένους τρόπους για την προαγωγή του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, **ζ.** Αξιολογήστε αν στο κείμενο τονίζεται η ανάγκη για ανάληψη συλλογικής δράση.

Κείμενο 4

Πριν από την ακρόαση:

- ▶ Τι γνωρίζεις για τα εγκλήματα πολέμου και την παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων;
- ▶ Τι πιστεύεις ότι μπορούμε να κάνουμε για να αντιμετωπίσουμε τα εγκλήματα πολέμου και τις παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων;

«Τα εγκλήματα πολέμου και οι παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων σήμερα»

Αναζήτησε [Τα εγκλήματα πολέμου και οι παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων σήμερα | Lifo Podcasts] (00.00'-05.31' & 06.56'-15.55') το podcast όπου ο Θοδωρής Αντωνόπουλος συνομιλεί με τη Γλυκερία Αράπη, διευθύντρια του ελληνικού τμήματος της Διεθνούς Αμνηστίας, με αφορμή την ετήσια έκθεση της οργάνωσης για το 2021, σχετικά με τις διακρίσεις και τα ανθρώπινα δικαιώματα στην Ελλάδα και στον κόσμο.

Κατά την ακρόαση:

1. Ποια η σημασία της ετήσιας έκθεσης της Διεθνούς Αμνηστίας; (1.00'-2.22')
2. Τι αναφέρει η ετήσια έκθεση για το 2021; Σε ποιο γενικό συμπέρασμα καταλήγουμε; (2.23'-3.31')
3. Συμπλήρωσε τα κενά για να δεις τις κοινωνικές και οικονομικές συνέπειες της πανδημίας. (3.32'-4.17')

Διαβάζοντας κανείς την έκθεση για το 2021, το γενικό συμπέρασμα στο οποίο θα κατέληγε είναι ότι δυστυχώς πρόκειται για μία χρονιά ακόμα βαθύτερης _____ και αστάθειας, καθώς σημειώθηκε μία βίαιη, κυριολεκτικά και μεταφορικά, _____ στα ανθρώπινα δικαιώματα, σε τομείς που η παγκοσμιότητα είχε σημειώσει, με κόπο και αγώνες, αξιόλογη _____. Εκτός από τις τραγικές συνέπειες που είχε στην υγεία μας, ο covid έχει επίσης τραγικές συνέπειες σε επίπεδο _____ και οικονομικό. Στη νότιο Αφρική 750.000 παιδιά αναγκάστηκαν να αφήσουν το σχολείο, αριθμός _____ από ό,τι προ πανδημίας. Πάρα πολύ σημαντικοί δείκτες, όπως οι δείκτες της επισιτιστικής επισφάλειας, _____, της ανεργίας, των παιδικών _____, της σχολικής διαρροής, της έμφυλης _____ ανέβηκαν κατακόρυφα. Ακυρώθηκαν, μέσα σε πολύ λίγο χρονικό διάστημα, υπεράνθρωπες προσπάθειες δεκαετιών της παγκόσμιας κοινότητας και της κοινωνίας των πολιτών για την εξάλειψη των _____ της ανισότητας και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

4. (4.26'-4.50') Ποιον αντίκτυπο είχε η πανδημία στα συστήματα υγείας, οικονομικής και κοινωνικής στήριξης; Τελικά το 2021 κατέληξε ένα έτος που χαρακτηρίζεται από τις μεγαλύτερες _____ της εποχής μας.
5. (4.51'-5.31') Τι λεπτομέρειες δίνονται για την παραπληροφόρηση; Τι μας προτρέ-

Είδος μετοχών

πει να κάνουμε;

6. (06.56'-7.40') Γιατί το 2021 χαρακτηρίζεται ως έτος επίθεσης στα ανθρώπινα δικαιώματα; Επειδή:
 - α. αυξήθηκαν οι διεθνείς τάσεις για την καταστολή των ανεξάρτητων και κριτικών φωνών
 - β. δεν υπήρχε πρόσβαση σε παιδεία
 - γ. κυβερνήσεις επιστράτευσαν μεγάλο αριθμό εργαλείων και τακτικών για την παρεμπόδιση, ποινικοποίηση και επίθεση σε υπερασπιστές και υπερασπίστριες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, σε μη κυβερνητικές οργανώσεις, σε μέσα ενημέρωσης και δημοσιογράφους, σε πολιτικούς και σε νομικούς.
7. (7.40'-8.09') Ποια παραδείγματα παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων δίνονται;
8. (10.30'-11.18') Τι πληροφορίες δίνονται για την έμφυλη δικαιοσύνη και την έμφυλη βία;
9. (11.19'-12.10') Σε τι συνέβαλε το κίνημα ME TOO; Ποια θεσμική αλλαγή-ορόσημο επετεύχθη;
10. (12.32'-12.56') Τι συνέτεινε στην ενδοοικογενειακή βία;

Μετά την ακρόαση:

1. Συζήτησε πώς η πανδημία επηρέασε τα ανθρώπινα δικαιώματα.
2. Πώς θα μπορούσε η διεθνής κοινότητα να βοηθήσει στη βελτίωση της κατάστασης προσφύγων και θυμάτων πολέμου;
- 3. Συμμετέχεις σε μία σχολική εκδήλωση διαμαρτυρίας για την υποστήριξη ομάδων των οποίων τα δικαιώματα παραβιάζονται. Να δημιουργήσεις ένα λογότυπο και ένα σύνθημα που θα προβάλλονται στην αφίσα που θα φτιάξει η τάξη σου.
4. Να συζητήσετε πώς μπορούμε να φέρουμε την αλλαγή. Να δημιουργήσετε μια παρουσίαση για την αναγκαία ενημέρωση και τον μαζικό αγώνα που καλούμαστε να κάνουμε για τα ανθρώπινα δικαιώματα, εμπλουτίζοντάς την με ψηφιακή αφήγηση.
5. Σε δύο παραγράφους να καταθέσεις τις σκέψεις σου για τον ρόλο και την ευθύνη που έχουμε όλοι, ατομικά και συλλογικά, για το προσφυγικό ζήτημα και τα εγκλήματα πολέμου.

«Ό ἔχων δύο χιτῶνας μεταδώτω τῷ μὴ ἔχοντι,
καὶ ὁ ἔχων βρώματα ὁμοίως ποιείτω.»
~ κατὰ Λουκᾶν Ευαγγέλιο

- ▶ Να αναζητήσεις τη σημασία αυτού του εδαφίου από το Ευαγγέλιο. Ποιες εικόνες έρχονται στο μυαλό σου, όταν ακούς αυτή τη φράση;
- ▶ Πώς θα μπορούσες να υλοποιήσεις αυτή την εντολή στην καθημερινή σου ζωή;
- ▶ Πώς μπορούμε να ευαισθητοποιήσουμε τους άλλους για τη σημασία της αλληλεγγύης;

«Δράσεις αλληλεγγύης»

**ΠΑΙΖΟΥΜΕ
ΜΟΙΡΑΖΟΜΑΣΤΕ
ΠΡΟΣΦΕΡΟΥΜΕ**
ΜΙΑ ΠΟΡΤΗ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ
Πρωτοβουλία
μαθητῶν Γ' Δημοτικού
Δήμου Βρυλλισίων

Ελάτε να παίξουμε
πόδοσφαιρο και να
ενισχύσουμε το Κοινωνικό
Παιγνολογείο του Δήμου μας.

Κυριακή 5 Απριλίου, 10.30
Γήπεδο Αθλητικού Ομίλου Βρυλλισίων

Φιλικό αγώνες μεταξύ
παιδιών & μεταξύ γονιών!

Γήπεδο ΑΟΒ: Κισσάβου & Ολυμπιονικῶν 3-5

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΝΟΥΜΕ
ελαιόλαδο, χαρτικά είδη, ατομική υγιεινή, καθαριστικά, κονσέρβες, δημητριακά
και παιδιά: πάναρ, μαντλάκια, γάντια, εβραπορέ, συσκευασμένα γλυκίσματα.

Αφίσα του 3ου Δημοτικού Σχολείου Βρυλλισίων (Αττική).

ΔΙΚΤΥΟ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ
2ο ΑΝΤΑΛΛΑΚΤΙΚΟ ΠΑΖΑΡΙ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ & ΣΑΒΒΑΤΟ 6 & 7 ΜΑΡΤΙΟΥ
10 πρωί - 8 απόγευμα
ΕΚΘΕΣΙΑΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΔΗΜΟΥ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ
ΑΝΤΑΛΛΑΣΟΥΜΕ
ΒΙΒΛΙΑ ΜΕ ΤΑΛΑ ΕΒΑΠΟΡΕ
μια χειροιά **μια δύναμη!**
Φέρε ένα χαλάκι...
Φέρε ένα βιβλίο!...

Δίκτυο Αλληλεγγύης Καισαριανής – 2ο Ανταλλακτικό Παζάρι
(Η αφίσα σχεδιάστηκε από τον κ. Παντελή Πεταλά).

[Πηγή: noiazomaikaidrw]

Δραστηριότητες

1. Να περιγράψεις τις εικόνες και να δώσεις έναν δικό σου τίτλο.
2. Ποιο είναι το μήνυμά τους; Με ποιους τρόπους μεταδίδεται;
3. Τι ρόλο παίζουν τα χρώματα;
4. Ποιες ομοιότητες και διαφορές διακρίνεις στις δύο αφίσες;
5. Ας υποθέσεις ότι συμμετέχεις σε κάποια καμπάνια συγκέντρωσης χρημάτων ή ειδών πρώτης ανάγκης. Να δημιουργήσεις μία λίστα με τα πέντε (5) σημαντικότερα πράγματα που μπορείς να δώσεις σε κάποιον που έχει ανάγκη.
6. Αφού χωριστείτε σε ομάδες, να οργανώσετε μία δράση αλληλεγγύης στην κοινότητά σας. Να δημιουργήσετε μία αφίσα ή ένα δίλεπτο βίντεο που να προωθεί τη δράση. Να λάβετε υπόψη το θέμα της δράσης, το κοινό που στοχεύετε, το μήνυμά της και τους τρόπους παρουσίασης της πληροφορίας, κατά τον σχεδιασμό τους. Χρησιμοποιήστε δημιουργικούς τρόπους για να παρουσιάσετε τη δράση (π.χ. κινούμενα σχέδια, μουσική ή άλλα οπτικοακουστικά εφέ για το βίντεο, εικόνες, χρώματα, διάταξη κειμένου, μέγεθος γραμματοσειράς κ.λπ. για την αφίσα).

Κείμενο 6

Πριν από την ακρόαση:

- ▶ Τι γνωρίζεις για το προσφυγικό ζήτημα στην Ελλάδα;
- ▶ Ποιος είναι ο ρόλος μας, ως πολίτες, απέναντι σε αυτό το ζήτημα;
- ▶ Ποιος είναι ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην προσφυγική κρίση;

«Οχυρό Ευρώπη*»

 Αναζήτηση [Fortress Europe (short film) | Cinematographic Team of Evening High School of Kos] το βίντεο της Κινηματογραφικής Ομάδας του Εσπερινού Γυμνασίου-Λυκείου Κω.

*Οχυρό Ευρώπη (Αγγλ.: Fortress Europe) ήταν ένας στρατιωτικός προπαγανδιστικός όρος που χρησιμοποιήθηκε από τις δύο πλευρές του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και αναφερόταν στις περιοχές της Ευρώπης που βρίσκονταν υπό την κατοχή της ναζιστικής Γερμανίας.

Κατά την ακρόαση:

1. Πώς συνδέεται ο μύθος της Ευρώπης με το θέμα της ταινίας;
2. Ποιοι έκαναν το ίδιο ταξίδι με την Ευρώπη το 2015; Για ποιο λόγο;
3. Πόσες απώλειες ανθρώπινων ζωών αναφέρονται;

4. Τι αντιμετώπισαν όσοι κατάφεραν να φτάσουν στη στεριά;
5. Τι πρόσφεραν οι κάτοικοι των νησιών και οι εθελόντριες/-ες;
6. Τι έκανε η Ευρώπη;

Μετά την ακρόαση:

1. Ποια συναισθήματα σού δημιούργησε το βίντεο; Με ποιον τρόπο η μουσική και οι εικόνες συντείνουν στη δημιουργία αυτών των συναισθημάτων;
2. Ποιους συμβολισμούς εντοπίζεις;
3. Πώς αντικατοπτρίζεται η Ευρώπη στην αρχή και πώς στο τέλος της ταινίας; Τι επιτυγχάνεται με την αλληγορία της Ευρώπης;

4. Να δημιουργήσεις ένα σύντομο κείμενο 150 περίπου λέξεων, στο οποίο θα αναλύεις διάφορες πτυχές του ζητήματος που τίγεται, εστιάζοντας στον κοινωνικό σχολιασμό που γίνεται στο τέλος του βίντεο. Το κείμενό σου θα ξεκινάει με το απόσπασμα που ακούγεται στο βίντεο «*Η πριγκίπισσα Ευρώπη λησμόνησε την καταγωγή της. Ξέχασε ότι είναι και η ίδια πρόσφυγας. Ύψωσε φράχτες και συρματοπλέγματα. Να κλείσει απέξω το θειρό...*». Στο κείμενό σου μπορείς να δώσεις όποια μορφή θέλεις. Στη συνέχεια, μπορείς να το αναρτήσεις στο ιστολόγιο του σχολείου σου.

5. Χωριστείτε σε ομάδες. Φανταστείτε έναν κόσμο όπου υπερήρωες αναλαμβάνουν δράση για να δημιουργήσουν έναν αλληλέγγυο κόσμο. Γράψτε μία ιστορία φαντασίας που να εκτυλίσσεται σε αυτόν τον κόσμο, ο οποίος σέβεται τα ανθρώπινα δικαιώματα. Να παρουσιάσετε τις ιστορίες σας στην τάξη. Εναλλακτικά, μπορείτε να δημιουργήσετε ένα κόμικ με βάση την ιστορία σας.

Κείμενο 7

Πριν από την ανάγνωση:

- ▶ Πιστεύετε ότι ο εθελοντισμός είναι σημαντικός; Έχετε συμμετάσχει ποτέ σε εθελοντική δράση;
- ▶ Πώς μπορούμε να προωθήσουμε τα ανθρώπινα δικαιώματα μέσω του ακτιβισμού;

«Βασικοί όροι για τα δικαιώματα του ανθρώπου»

Εθελοντισμός

Ο όρος «Εθελοντισμός» αναφέρεται γενικά στην ηθελημένη πράξη για κάποιο κοινωνικό σκοπό, χωρίς υλικό ή άλλο αντάλλαγμα. Ως εκ τούτου, εθελοντής είναι ο πολίτης που προσφέρει ανιδιοτελώς χρόνο ή γνώση για χρήσιμες δράσεις προς όφελος άλλων, χωρίς να περιμένει αντάλλαγμα.

Ο εθελοντισμός περιλαμβάνει σταθερές και επαναλαμβανόμενες δράσεις μέσα από συγκροτημένα προγράμματα ή οργανώσεις, οπότε συνήθως αποκαλείται ως

Συζήτηση με
αφόρμηση
τα κείμενα

«επίσημος Εθελοντισμός». Όμως, μπορεί να περιλαμβάνει προσωπικές, πρόσκαιρες και μοναδικές δράσεις, οπότε αποκαλείται ως «ανεπίσημος Εθελοντισμός». Μπορεί, επίσης, να αφορά τη συμμετοχή σε προγράμματα Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (ΜΚΟ), κοινωφελών ιδρυμάτων ή Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (π.χ. περιβαλλοντικά προγράμματα, αθλητικά προγράμματα, δασοπροστασία, κοινωνική υποστήριξη κ.ά.) αλλά και ατομικές δραστηριότητες, όπως η εθελοντική αιμοδοσία, η βοήθεια ενός ηλικιωμένου στον δρόμο ή ακόμα και η μετά θάνατον προσφορά μελών του ανθρώπινου σώματος για επιστημονικούς σκοπούς.

Ο εθελοντισμός είναι μια πολυμορφική διαδικασία και στάση ζωής, καθώς επιδρά εποικοδομητικά στο κοινωνικό στερέωμα, αφορά όλους, ανεξαρτήτως κοινωνικών και οικονομικών διακρίσεων, προάγει την ενεργό συμμετοχή των πολιτών στην προάσπιση θεμελιωδών δικαιωμάτων και ενδυναμώνει την κοινωνική αλληλεγγύη και συνοχή. Μία εθελοντική δράση στοχεύει όχι μόνο στην πρόσκαιρη αντιμετώπιση του προβλήματος αλλά, κατά περίπτωση, και στην αντιμετώπιση των αιτίων του, την ενδυνάμωση των επωφελούμενων και τη συνεχή λειτουργία δομών υποστήριξης.

Αλληλεγγύη και ανθρωπιστική κρίση

Η αλληλεγγύη σχετίζεται με έννοιες όπως η συμπαράσταση και η αλληλοβοήθεια. Στηρίζεται στο αίσθημα ενότητας μεταξύ ατόμων που τους συνδέουν κοινά συμφέροντα, στόχοι ή κίνδυνοι.

Ανθρωπιστική κρίση υπάρχει όταν ένας μεγάλος αριθμός ανθρώπων ή ακόμα και ολόκληρος ο πληθυσμός μιας περιοχής/χώρας υποφέρει από πείνα, έλλειψη στέγης, έλλειψη περίθαλψης. Όταν συμβαίνει αναγκαστική μετακίνηση πληθυσμών. Όταν «η ζωή ολόκληρων πληθυσμών βρίσκεται σε κίνδυνο, είτε από φυσικές καταστροφές (σεισμοί, πλημμύρες, ξηρασίες, επιδημίες κ.ά.) είτε από καταστροφές που προκάλεσε ο άνθρωπος (συγκρούσεις, πόλεμοι κ.ά.), οι ζωτικές ανάγκες δεν εξασφαλίζονται και η χώρα τους δεν έχει πια τα μέσα για να τους βοηθήσει. Τα θύματα αυτών των ανθρωπιστικών κρίσεων συχνά δεν έχουν παρά την ελπίδα ότι οι άλλες χώρες, εκείνες που διαθέτουν τα μέσα, θα έρθουν να τα βοηθήσουν».

Ακτιβισμός

Ο ακτιβισμός υποστηρίζει ότι η ουσία του ανθρώπου εκδηλώνεται με την πρακτική ενέργεια. Ακτιβισμός είναι και ο χαρακτηρισμός κάθε πολιτικής συμπεριφοράς που δίνει υπέρμετρη σημασία στη δράση. Τη σημερινή εποχή αφορά συστηματικές ενέργειες για την αναστολή, αναπροσαρμογή, διόρθωση ή τον επαναπροσδιορισμό εννοιών, νόμων, αξιών, θεσμών και συστημάτων, με στόχο τη βελτίωση της καθημερινής ποιότητας ζωής και την ελαχιστοποίηση παραγόντων που την υποβαθμίζουν ή οδηγούν στη στέρηση βασικών αγαθών των ανθρώπων, απέναντι σε μια φαινομενικά ισχυρότερη ομάδα ατόμων. Γνωστές είναι οι δράσεις ακτιβισμού της Greenpeace για την προστασία των ειδών που απειλούνται με εξαφάνιση και την προστασία του παγκόσμιου κλίματος.

[Πηγή: Βασικές έννοιες, *Νοιάζομαι και Δρω* (ιστολόγιο, διασκευασμένο απόσπασμα)]

Δραστηριότητες

1. Τι ορίζεται ως εθελοντισμός; Ποια είναι τα είδη του; Ποια είναι η σημασία του εθελοντισμού για την κοινωνία;
2. Τι εννοούμε με τον όρο ανθρωπιστική κρίση; Ποια περιστατικά και καταστάσεις σήμερα δείχνουν ότι υπάρχει ανθρωπιστική κρίση;
3. Τι ορίζεται ως ακτιβισμός; Ποιες ακτιβιστικές οργανώσεις γνωρίζεις; Ποιος είναι ο αγώνας τους;
4. Αφού εργαστείτε για 15' λεπτά σε ομάδες, να γράψετε έναν σύντομο διάλογο μεταξύ δύο ακτιβιστών που αναφέρουν τις εμπειρίες τους σε σχέση με τη συστηματική δραστηριοποίηση που σημειώνουν σε δύο ξεχωριστούς τομείς ο καθένας. Στη συνέχεια, να παρουσιάσετε τον δραματοποιημένο διάλογο στην ολομέλεια της τάξης.
5. Να παρουσιάσετε ποια είναι τα «όπλα» του ανθρώπου απέναντι στην ανθρωπιστική κρίση, σε μορφή ρητορικού αγώνα. Κάθε ομάδα επιλέγει ένα θέμα από τα παραπάνω που θίγονται στο Κείμενο 7, για να το διερευνήσει και να το παρουσιάσει. Οι ομάδες έχουν στη διάθεσή τους 7' για να προετοιμάσουν την παρουσίασή τους και 4' λεπτά για να παρουσιάσουν την έρευνά τους. Μετά από κάθε παρουσίαση, οι υπόλοιποι μαθητές/-τριες μπορούν να υποβάλουν ερωτήσεις. Για να προετοιμάσετε την παρουσίασή σας, σκεφτείτε το θέμα, επιχειρήματα, παραδείγματα και την οργάνωσή της.
6. Εργαζόμενοι/-ες σε ζεύγη ή σε μικρές ομάδες να επιλέξετε τη δραστηριότητα με την οποία θα ασχοληθείτε από τον παρακάτω πίνακα. Λαμβάνοντας υπόψη σας τον ρόλο που θα επιλέξετε και το κοινό στο οποίο απευθύνεστε, να χρησιμοποιήσετε κατάλληλο λεξιλόγιο και ύφος, να οργανώσετε το κείμενό σας σωστά και να παρουσιάσετε το θέμα, ώστε να συμπεριλάβετε τις απαραίτητες πληροφορίες που ζητούνται.

Χαρακτηριστικά
ονοματικών
προτάσεων

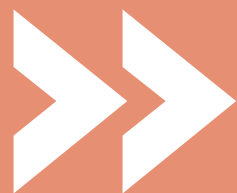
Ρόλος	Κοινό	Μορφή	Θέμα
Συγγραφέας/ δοκιμιογράφος	Κριτές, σχολική κοινότητα	Δοκίμιο σε σχολικό διαγωνισμό για τη Διεθνή Ημέρα Ανθρώπινης Αλληλεγγύης	«Η αλληλεγγύη είναι μία από τις θεμελιώδεις και παγκόσμιες αξίες που πρέπει να διέπει τις σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων τον 21ο αιώνα.»
Ομιλητής/-τρια τραυματίας πολέμου	Τοπική κοινότητα	Ομιλία	«Τα βιώματά μου από τον πόλεμο»
Μαθητής/-τρια	Συμμαθητές/-τρι- ες και συντοπί- τες/-ισσες	Άρθρο σε τοπική εφημερίδα	«Γιατί αποφάσισα να γίνω ακτιβιστής/-τρια»

8η Ενότητα (Επαναληπτική)

«Θυμόμαστε όσα μάθαμε»

08

Κείμενο 1

[Πηγή: wikicommons]

Δραστηριότητα

1. Φανταστείτε πως είστε μέσα σ' αυτό το αεροπλάνο και εγκαταλείπετε τη χώρα σας. Έχετε χώρο για μόνο 3 άυλα «πράγματα» να βάλετε στη βαλίτσα σας — όχι αντικείμενα, αλλά έννοιες που θέλετε να πάρετε μαζί σας. (π.χ. «η γλώσσα μου», «οι παιδικές μου αναμνήσεις», «η ελευθερία μου», «το χιούμορ», «η φιλία» κ.ά.). Συζητήστε σε δυάδες και μοιραστείτε το με την ολομέλεια της τάξης. Στη συνέχεια, συζητήστε ποια «βαλίτσα» κουβαλά ένας ταξιδιώτης, ένας τουρίστας ή ένας πρόσφυγας.

Κείμενο 2

«Ταξιδιώτης ή τουρίστας;»

Από τα πανάρχαια χρόνια, το ταξίδι ήταν μια διαδικασία αυτογνωσίας μέσα από έναν ανοιχτό ορίζοντα γνώσης. Η έλξη της περιπέτειας, της ανακάλυψης, ο νόστος, η χαρά της επιστροφής ήταν έννοιες φορτισμένες με έντονο συμβολισμό και αντιστοιχούσαν σε ουσιαστικές βαθιές ανθρώπινες ανάγκες. Μόνο που τότε ο άνθρωπος ήξερε όσα μπορούσε να διατηρήσει στη μνήμη του, ενώ σήμερα καταφεύγει στα απέραντα αποθέματα αποθηκευμένης μνήμης. Το ταξίδι έχει γίνει εμπορικό προϊόν σε πακέτα και το πάθος της αναζήτησης έχει συρρικνωθεί. Σταδιακά, αυτό το ασύγκριτο αγαθό εξελίχθηκε σε μια οργανωμένη επιχείρηση.

Θεωρούσα ανέκαθεν τον εαυτό μου ταξιδιώτη και όχι τουρίστα. Με την έννοια ότι ο ταξιδιώτης παρατηρεί εκείνο που υπάρχει μπροστά του, ενώ ο τουρίστας εκείνο που έχει έρθει να δει. Ανέκαθεν το ταξίδι ήταν για μένα αμφίδρομη διαδικασία. Από τη μια υπήρχε η χαρά της εξερεύνησης κι από την άλλη η μαγεία της διαρκούς επιστροφής. Μια αφορμή να «μαζέψω» νέες εικόνες που θα τις μεταφέρω οίκαδε για να τις επεξεργαστώ και μέσα από αυτές να βρω, εδώ, στον τόπο μου, το ποιος είμαι. Κατέληξα ότι τελικά ταξιδεύουμε για να ψάξουμε αυτό που μας λείπει, εκείνο που έχουμε ανάγκη και γυρνάμε πίσω για να το βρούμε.

Ταξιδιώτης ή τουρίστας

Είναι αλήθεια πως το ταξίδι δεν αρχίζει από τη στιγμή που ξεκινάμε και δεν τελειώνει, όταν φτάνουμε στο τέρμα. Αρχίζει από το όνειρο, το παραμύθι, από τη στιγμή που χαράζουμε πορεία, από τότε που αρχίζει και η αναμονή, και δεν τελειώνει όσο ξεδιπλώνουμε την ταινία της μνήμης μας και μεταφερόμαστε αδιάκοπα εκεί.

Σίγουρα ισχύει εκείνο που έχει πει ο Άγιος Αυγουστίνος, ότι ο κόσμος είναι ένα βιβλίο κι εκείνος που δεν ταξιδεύει έχει διαβάσει μόνο μία σελίδα. Εξάλλου, και η λογοτεχνία δεν είναι τίποτα άλλο παρά ένας μεγάλος ταξιδιωτικός οδηγός από εικόνες. Έπειτα, όλα τα ταξίδια έχουν μυστικούς προορισμούς, που ο ταξιδιώτης μόνο με το ένστικτο της παρατήρησης φτάνει, όπως ακριβώς ο παντογνώστης αφηγητής με το ένστικτο της φαντασίας. Όμως, το να είσαι παντού είναι σαν να είσαι και πουθενά. Οι άνθρωποι δεν πάνε ταξίδια, τα ταξίδια πάνε τους ανθρώπους. Και η ζωή στη Γη μπορεί να είναι ακριβή, αλλά περιλαμβάνει δωρεάν ταξίδι γύρω από τον Ήλιο, όπως ισχυρίζεται κάποιος που κράτησε σοφά την ανωνυμία του.

Ένα ταξίδι εκατοντάδων χιλιάδων χιλιομέτρων αρχίζει από ένα και μοναδικό βήμα. Το ζήτημα είναι να σε κυριεύει το πάθος της αναζήτησης. Σήμερα, όμως, στην εποχή των αλγορίθμων και της εξειδίκευσης, η εμπορευματοποίηση του ταξιδιού έχει πάρει τεράστιες διαστάσεις με την επιθετικότητα του βιομηχανοποιημένου τουρισμού. Άλλο ταξιδιώτης φυσικά και άλλο η σύγχρονη μαζικοποιημένη μορφή του: ο τουρίστας. Ο μαζικός τουρισμός έχει κατακλύσει την υφήλιο. Ο ταξιδιώτης έχει πια γίνει είδος προς εξαφάνιση. Ο τουρίστας επικράτησε κατά κράτος. Οι υπολογιστές μας κατακλύζονται με μηνύματα πακέτων προσφορών. Πλήθος πλατφόρμες διαλέγουν πριν από εμάς για εμάς.

Φιλότιμες οι προσπάθειες να ανακαιτιστεί αυτή η αποστειρωμένη βιομηχανία και να προταθούν η πολιτιστική μας κληρονομιά και η επαφή με τους κατοίκους και τον φυσικό μας πλούτο, στοιχεία που βοηθούν στην ανεκτικότητα του διαφορετικού με τα διάφορα είδη εναλλακτικού τουρισμού, τα οποία συμβάλλουν στην αξιοποίηση της πολιτιστικής κληροδοσίας και στην περιφερειακή οικονομική ανάπτυξη.

Και πάλι όμως πακέτα, ορθολογιστικές κατατμήσεις, στοχοποιημένες αποστολές. Η αγορά της εμπειρίας, στο ευρύτερο πλαίσιο του πεδίου, συνυπολογίζει το οικονομικό μαζί με το ανθρώπινο, το κοινωνικό και το πνευματικό κεφάλαιο. Ρεαλιστικό μεν, αλλά πού βρίσκονται σε όλα αυτά η χαρά και η έξαρση του ατόφιου ταξιδιού;

Σε μια εποχή όπου η κάθε εμπειρία περνάει μέσα από τις υπηρεσίες της τεχνολογίας, ο ελεύθερος χρόνος αντιμετωπίζεται ακριβώς όπως ο χρόνος εργασίας: ωφελμιστικά. Στο μέλλον, κάθε μεγάλη πρωτεύουσα θα μετατραπεί σε ένα θεματικό πάρκο για τους τουρίστες, οι οποίοι θα καταβροχθίζουν ανελέητα τα αξιοθέατα, ξεδεύοντας για την απόλαυσή τους, ώστε να μειώνεται η ανεργία και να μπορούν οι κάτοικοι της χώρας να ζουν με κάποια αξιοπρέπεια στα περιφερειακά οικιστικά κέντρα, που θα συνδέονται με ταχύτατους συγκοινωνιακούς άξονες με τη ζώνη γραφείων της πόλης. Αυτό το τρίπτυχο θα ορίζεται ως σύγχρονη πόλη, μια πόλη-υπηρεσία, μια πόλη-πρότζεκτ. Την ίδια στιγμή, τα υπαίθρια και εξωτικά μέρη θα αναπτυχθούν αυτόνομα, προσφέροντας όλες αυτές τις περιπέτειες που βλέπουμε στα ριάλιτι. Ο άνθρωπος δεν θα μπορεί να χαθεί πουθενά, ούτε στην άλλη άκρη του κόσμου.

Λεξιλόγιο:
Ταξιδιώτης ή
τουρίστας

Γι' αυτό λοιπόν, ο χάρτης του κόσμου μόνο στο πνεύμα και στην ψυχή του ταξιδιώτη γίνεται να απλωθεί πλατιά, σε Ανατολή και Δύση. Ο ταξιδιώτης μόνος, ελεύθερος, με δική του πυξίδα ρίχνεται στην περιπέτεια της αναζήτησης της ιστορίας του, γοητεύεται από την επαφή με το άγνωστο, ενθουσιάζεται με τον πλούτο άλλων δρόμων, άλλων ουρανών, άλλων ανθρώπων, διψάει να τους ερμηνεύσει βαθύτερα και γι' αυτό φεύγει με ένα αίσθημα πληρότητας αλλά ίσως και απώλειας και λύπης.

[Πηγή: Αλέξης Σταμάτης, *Το Βήμα*, 6/4/2018, διασκευασμένο κείμενο]

Μετά την ανάγνωση:

Δραστηριότητες

1. Πώς συνδέεται η εικόνα (Κείμενο 1) με το Κείμενο 2 που διάβασες;
2. Θα ήθελες να είσαι ταξιδιώτης/-ισσα ή τουρίστας/-τρια; Γιατί;
3. Σύμφωνα με το κείμενο, το ταξίδι «*Αρχίζει από το όνειρο, το παραμύθι, από τη στιγμή που χαράζουμε πορεία, από τότε που αρχίζει και η αναμονή, και δεν τελειώνει όσο ξεδιπλώνουμε την ταινία της μνήμης μας και μεταφερόμαστε αδιάκοπα εκεί.*» Σε μια σελίδα του ημερολογίου σου να αναφερθείς σε ένα ταξίδι που έχεις πραγματοποιήσει και διαθέτει αυτά τα χαρακτηριστικά. Εναλλακτικά, να αναφερθείς σε ένα φανταστικό ταξίδι.
4. Συμμετέχεις στον σχεδιασμό ενός θεματικού πάρκου για την περιοχή σου. Να καταθέσεις τις προτάσεις σου σε μία επιστολή σου στους αρμόδιους φορείς.

Κείμενο 3

Πριν από την ανάγνωση:

► Σε ποιο μέρος θα ήθελες να ταξιδέψεις με τη φαντασία σου; Γιατί;

«Φανταστική βόλτα στη Φλωρεντία»

Βγήκαμε από το μουσείο την ώρα που ο ήλιος έδυε μέσα στον ποταμό Άρνο. Το όμορφο ποτάμι της Φλωρεντίας πλημμύρισε από ασημί και μοβ αποχρώσεις. Για μία ακόμη φορά πήγα πίσω στον χρόνο...

Κατά τη διάρκεια του Μεσαίωνα, η γέφυρα-πόλη ήταν από τις πιο κοινές μορφές παραποτάμιας πόλης που αναπτυσσόταν και στις δύο όχθες του ποταμού. Η κύρια ανάπτυξη στηρίζεται στη μία όχθη του ποταμού. Η πλευρά της Φλωρεντίας όπου βρισκόμαστε υπήρξε το οικονομικό και διοικητικό κέντρο του μεσαιωνικού κόσμου. Η απέναντι

πλευρά έχει υποβοηθητική σημασία, αυτό άλλωστε δηλώνει και η ονομασία της Oltrarno, που σημαίνει «η άλλη πλευρά του Άρνου».

Πλάι στον Πάολο, παρατηρώ το περίγραμμα μιας μεσαιωνικής πέτρινης γέφυρας που λαμπυρίζει μέσα στο ηλιοβασίλεμα. Είναι η Παλιά Γέφυρα (Ponte Vecchio). Το 1569 ανατέθηκε στον Αμανάτι να κατασκευάσει την υπέροχη γέφυρα του ποταμού Άρνου, γνωστή και ως Πόντε Σάντα Τρινιτά.

Ο σοφός Σοφοκλής λέει ότι η Φλωρεντία δεν γλίτωσε από τη μανία του πολέμου και χρειάστηκαν πολλά έργα για την ανάπλασή της. Κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκόσμιου Πολέμου καταστράφηκε από βομβαρδισμούς, ενώ οι ναζί ανατίναξαν τις έξι γέφυρες της πόλης. Η μόνη που διασώθηκε ήταν η Ponte Vecchio και λέγεται ότι την προστάτευσε η ομορφιά της.

Ήρθε η ώρα, όμως, να επιστρέψουμε. Το δείπνο που μου ετοίμασε ο Πάολο στο σπίτι του ήταν υπέροχο: bistecca alla fiorentina, μπριζόλα της Φλωρεντίας και μια υπέροχη σαλάτα.

Είναι αργά. Στην πόλη επικρατεί απόλυτη ησυχία. Τα φωτισμένα κατώφλια δημιουργούν μια μυστηριώδη ατμόσφαιρα. Μέσα σε αυτή συνάντησα με τη φαντασία μου τον Λεονάρντο ντα Βίντσι να επιστρέφει από το εργαστήρι του Αντρέα ντελ Βερόκιο, στον οποίο ήταν μαθητευόμενος από 14 χρόνων.

Δεν γεννήθηκε εδώ, αλλά έζησε και δημιούργησε σε αυτή την πόλη. Λατρεύω τα έργα του, τη «Μόνα Λίζα», που απογείωσε τη φήμη του, και τον «Μυστικό Δείπνο», που βρίσκεται στο μοναστήρι της Σάντα Μαρία ντε λα Γκράτσια στο Μιλάνο. Η τοιχογραφία μαζί με τη μονή έχει ανακηρυχθεί από την UNESCO μνημείο παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς.

Το φως του πρωινού ήλιου τρυπώνει στο δωμάτιό μου και μου θυμίζει ότι είναι η τελευταία ημέρα του ταξιδιού μου. Ο Πάολο θα έρθει να με πάρει από το ξενοδοχείο για μια τελευταία βόλτα στην πόλη.

Περνάμε τον Άρνο από τη γέφυρα Ponte Alle Grazie, συνεχίζουμε ευθεία και στα δεξιά μας συναντάμε την πλατεία Σάντα Κρότσε.

Η Βασιλική του Τιμίου Σταυρού, η οποία χτίστηκε το 1294, είναι μεγαλοπρεπής. Αυτό, όμως, που την κάνει ξεχωριστή είναι ότι φιλοξενεί τους τάφους πολλών δοξασμένων τέκνων της Φλωρεντίας, μεταξύ των οποίων του Γαλιλαίου, του Μακιαβέλι, του Μιχαήλ Άγγελου, του Λορέντζο Γκιλμπερτι, του Λεονάρντο Μπρούνι.

Ο ναός εξωτερικά είναι εντυπωσιακός, ντυμένος με λευκό, κόκκινο και πράσινο μάρμαρο Τοσκάνης. Αλλά και το εσωτερικό του είναι το ίδιο εντυπωσιακό, με τις νωπογραφίες του Τζότο και με τα αναγεννησιακά περιτύλια που δημιούργησε ο Μπρουνελέσκι.

[Πηγή: Μελίνα Ηλιοπούλου. 2022. *Φανταστική βόλτα στη Φλωρεντία*, εικονογράφηση: Φίλιππος Φωτιάδης, σ. 65. Αθήνα: Καλέντης. (διασκευασμένο απόσπασμα)]

Δραστηριότητες

1. Τι σου άρεσε περισσότερο στη «φανταστική βόλτα στη Φλωρεντία»;
2. Ποιος είναι ο ρόλος της εικόνας σε σχέση με το κείμενο;
3. Να γράψεις ένα παρόμοιο κείμενο για έναν τόπο τον οποίο έχεις γνωρίσει. Βάλε τα δυνατά σου, ώστε να δημιουργήσεις στις αναγνώστριες και στους αναγνώστες σου την επιθυμία να επισκεφτούν τον τόπο αυτό! Μην ξεχάσεις να κινητοποιήσεις όλες τις αισθήσεις τους, αναφέροντας εικόνες, ήχους, αρώματα και γεύσεις. Μην παραλείψεις σημαντικούς ανθρώπους που κατάγονται από εκεί ή έζησαν εκεί. Να προσθέσεις μία, τουλάχιστον, χαρακτηριστική ζωγραφιά ή φωτογραφία από τα αξιοθέατα του τόπου.

Κείμενο 4

Πριν από την ανάγνωση:

- ▶ Πώς αντιλαμβάνεσαι τον όρο «πολιτιστική συνταγογράφηση»;

«Πολιτιστική συνταγογράφηση: Όταν η ιατρική συναντά τον πολιτισμό»

Η πολιτιστική συνταγογράφηση, δηλαδή η συνταγογράφηση επισκέψεων σε μουσεία, θέατρα και χώρους πολιτισμού, ήδη εφαρμόζεται σε ευρωπαϊκές χώρες όπως, για παράδειγμα, στην Αγγλία και τη Γερμανία, ενώ συζητήσεις γίνονται για την εφαρμογή της και στη χώρα μας. Έχοντας ως σύνθημα «Γιατί ο πολιτισμός είναι υγεία», το Κέντρο Προαγωγής Πολιτισμού και Ψυχικής Υγείας του ΑΠΘ επιδιώκει να «φέρει» την πολιτιστική συνταγογράφηση στην Ελλάδα.

«Το Κέντρο ιδρύθηκε το 2020 με σκοπό να προάγει την ταυτόχρονη αξιοποίηση της πολιτιστικής δημιουργίας και της επιστήμης, στοχεύοντας στην προαγωγή της υγείας. Επίσης, σκοπός του Κέντρου είναι σε μερικά χρόνια να ξεκινήσει και στην Ελλάδα η εφαρμογή της πολιτιστικής συνταγογράφησης, που σημαίνει ότι οι γιατροί θα μπορούν να προτείνουν και να συνταγογραφούν επισκέψεις σε μουσεία, θεατρικές ομάδες, επισκέψεις σε ψυχολόγους. Για την ακρίβεια λέγεται «πολιτιστική και κοινωνική συνταγογράφηση» και ισχύει σε πολλές χώρες της Ευρώπης, ανάμεσα στις οποίες βρίσκονται η Αγγλία και η Γερμανία. Το σύνθημα είναι «Γιατί ο πολιτισμός είναι υγεία» και η πολιτιστική συνταγογράφηση είναι μέσα στο πρόγραμμα του Κέντρου. Αν επιτευχθεί η εφαρμογή της πολιτιστικής συνταγογράφησης στην Ελλάδα και όταν θα επιτευχθεί, το Κέντρο θα δίνει τις οδηγίες και θα είναι σημείο αναφοράς της συνεργασίας και εκπαίδευσης των γιατρών στο τι σημαίνει πολιτιστική δημιουργία, αλλά και σε μελέτες για το ποιες μορφές τέχνης και πολιτισμού μπορούν να βοηθήσουν την υγεία, να παράγει, δηλαδή, και επιστημονικό έργο» επεσήμανε, μιλώντας στο ΑΠΕ-ΜΠΕ, η πρόεδρος του Κέντρου, αναπληρώτρια καθηγήτρια Ψυχολογίας του Τμήματος Ιατρικής ΑΠΘ, Εύχαρις Παναγοπούλου. Παράλληλα, ανέφερε ότι το Κέντρο απευθύνεται και στους πολίτες.

[Πηγή: Αγγέλα Φωτοπούλου, *Μακεδονία*, 23/5/2023 (διασκευασμένο κείμενο)]

Εκφραστική
ανάγνωση:
Πολιτιστική
συνταγογράφηση

Δραστηριότητες

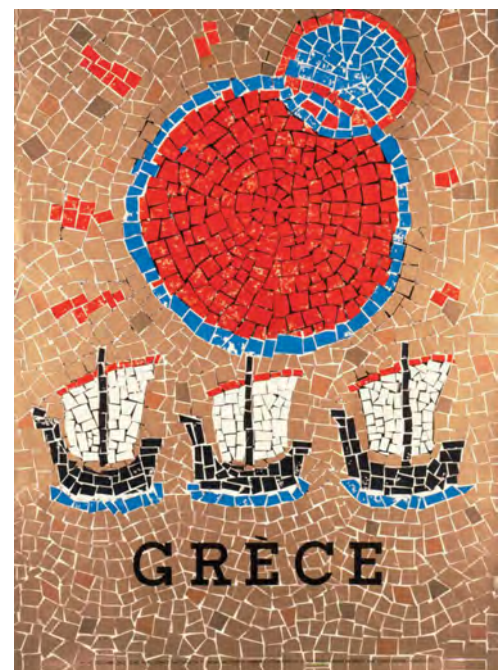
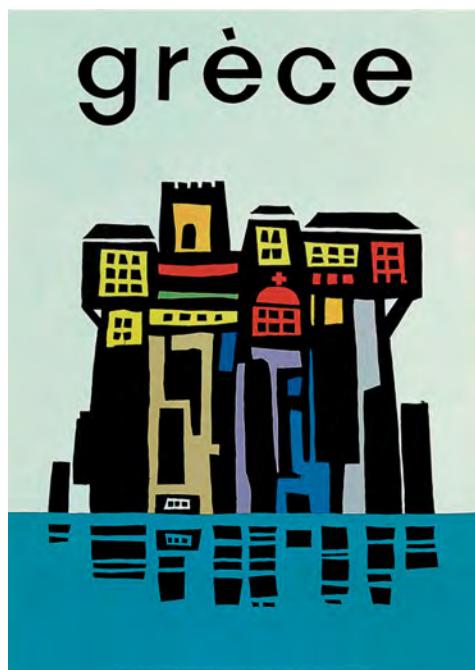
1. Γιατί θα μπορούσαν, κατά τη γνώμη σου, να βοηθήσουν οι επισκέψεις «σε μουσεία, θέατρα και χώρους πολιτισμού» την υγεία;
2. Ποιες ηλικιακές και κοινωνικές ομάδες θα μπορούσαν να επωφεληθούν από τη γνωριμία με την πολιτιστική δημιουργία; Με αφορμή το άρθρο που διάβασες, να γράψεις μια επιστολή στην εφημερίδα, όπου θα καταθέτεις μία συγκεκριμένη δική σου πρόταση.

👁️👁️ Κείμενο 5

«Αφίσες ΕΟΤ»

Στοιχεία Ελληνικής
Πολιτιστικής
Κληρονομιάς

[Πηγή: gnto gov]

Δραστηριότητες

1. Οι παραπάνω αφίσες προέρχονται από το Ιστορικό Αρχείο του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού. Να τις περιγράψεις αναλυτικά. Ποιες επιμέρους εικόνες τις συνθέτουν; Σε ποια στοιχεία δίνεται έμφαση στην καθεμιά; Με ποιους τρόπους;
2. Σου ζητείται να συμμετάσχεις στον σχεδιασμό της φετινής αφίσας του ΕΟΤ. Ποια στοιχεία της χώρας μας θα επέλεγες να προβάλεις; Δουλεύοντας σε ομάδες με τους/τις συμμαθητές/-τριές σου, να περιγράψεις σε ένα συνεργατικό έγγραφο την αφίσα που προτείνεις. Να σχεδιάσετε τις αφίσες και να επιλέξετε με ψηφοφορία τη δημοφιλέστερη.

Κείμενο 6

«Bring them back»

 Αναζήτησε [Bring them back]. Να παρακολουθήσεις το βίντεο σχετικά με την καμπάνια Bring them back.

Δραστηριότητες

1. Σε τι αναφέρεται το έκτακτο δελτίο το οποίο διακόπτει το πρόγραμμα;
2. Πώς κρίνεις την παρουσία του κ. Ελγινιάδη;
3. Πού στοχεύει η εκστρατεία που αναφέρεται στο βίντεο;
4. Τι σου προκάλεσε εντονότερη εντύπωση στο βίντεο αυτό;
5. Ποια ήταν τα συναισθήματά σου κατά την παρακολούθηση του βίντεο;
6. Για ποιο άλλο πολιτιστικό θέμα θα άξιζε, κατά τη γνώμη σου, να κινητοποιηθεί η παγκόσμια κοινή γνώμη με μία ανάλογη εκστρατεία;
7. Το σχολείο σου διοργανώνει μία ημερίδα με θέμα την πολιτιστική κληρονομιά της Ελλάδας. Να γράψεις, σε προσχεδιασμένο προφορικό λόγο, μια σύντομη εισήγηση την οποία θα ήθελες να παρουσιάσεις στην ημερίδα αυτή, με την υποστήριξη παρουσιάσεων διαφανειών (μέχρι 5 διαφάνειες).
8. Εργαζόμενοι/-ες σε ομάδες με τους/τις συμμαθητές/συμμαθήτριές σου, να δημιουργήσετε την ανακοίνωση και την πρόσκληση για την ημερίδα αυτή.

Κείμενο 7

Πριν από την ανάγνωση:

► Ποια μνημεία του ελληνικού πολιτισμού θα επέλεγες να «πρωταγωνιστήσουν» σε μία ταινία κινουμένων σχεδίων;

«Μια ταινία κινουμένων σχεδίων για το SearchCulture μας ταξιδεύει ψηφιακά στην πλούσια πολιτιστική κληρονομιά της Ελλάδας»

Το ΕΚΤ προσκαλεί το κοινό σε ένα συναρπαστικό ταξίδι ανακάλυψης του ελληνικού ψηφιακού πολιτισμού στον Εθνικό Συσσωρευτή Ψηφιακού Πολιτιστικού Περιεχομένου SearchCulture.

Με μια δημιουργική ταινία animation το ΕΚΤ προσκαλεί μικρούς και μεγάλους σε ένα συναρπαστικό ταξίδι ανακάλυψης του ελληνικού ψηφιακού πολιτισμού, ο οποίος αναδεικνύει την επιδραστικότητα του ψηφιακού πολιτισμού που συγκεντρώνει ο Εθνικός Συσσωρευτής Ψηφιακού Πολιτιστικού Περιεχομένου SearchCulture.

Εμπνεόμενος από το «εικονικό ταξίδι στον πολιτισμό», που βιώνει ο χρήστης

Πίνακας Ν. Γύζη:
Ιστορία

του SearchCulture, ο σκηνοθέτης και καλλιτέχνης, Τζώρτζης Κόντος, δημιούργησε για το ΕΚΤ μια ταινία animation διάρκειας ενός λεπτού. Η ταινία κάνει τον θεατή κοινωνό και μάρτυρα πολλαπλών ιστοριών, φωνών και στυλ: γεφυρώνει αιώνες πολιτιστικής δημιουργίας, συνυφαίνει τεχνοτροπίες, απεικονίζει εμβληματικά έργα τέχνης και εικονογραφεί βιώματα και παραδόσεις. «Η ταινία παρουσιάζει οικεία αντικείμενα που «ζωντανεύουν» καθώς η κάμερα ταξιδεύει σε διαφορετικές εποχές. Ένα γεγονός ενεργοποιεί το επόμενο, δημιουργώντας μεταβάσεις μέσα στον χρόνο, σε μια αφήγηση διάρκειας ενός λεπτού. Κειμήλια και εικονικά έργα τέχνης ζωντανεύουν, ιστορικές φιγούρες ξεπροβάλλουν σαν χαρτόνια που θυμίζουν διπλωμένα βιβλία, εμβληματικές προσωπικότητες του πολιτισμού, της τέχνης και της ιστορίας συμμετέχουν αρμονικά σε μια σύνθεση, παραδοσιακοί χαρακτήρες και πρόσωπα του ελληνικού κινηματογράφου εμφανίζονται σε φιλμ μπομπίνας⁷ και όλα μαζί καταλήγουν στο τελικό πλάνο της ταινίας ως «αρχεία», συναρμολογημένα στον παγκόσμιο χάρτη του SearchCulture», εξηγεί ο σκηνοθέτης, Τζώρτζης Κόντος.

Μέσα από την ταινία αναδεικνύεται ότι η πολιτιστική κληρονομιά μπορεί να αποτελέσει πεδίο γόνιμων μεταμορφώσεων και επανενοιολογήσεων, μπολιάζοντας το παρελθόν με την αισθητική και το σκεπτικό του σήμερα. Το δημόσιο πολιτιστικό αγαθό ενέχει τη δυναμική να εμπλουτίσει νέες μορφές τέχνης, να εμπνεύσει την καινοτομία δημιουργικότητα, να ενδυναμώσει τον ψηφιακό γραμματισμό και την αισθητική παιδεία.

Στο SearchCulture ο πολίτης μπορεί να βρει περισσότερα από 830.000 τεκμήρια πολιτιστικής κληρονομιάς που αφηγούνται μια ιστορία 9 χιλιαετηρίδων, η οποία διαδραματίζεται σε 12.000 τοποθεσίες, αφορά πάνω από 8.000 ιστορικά πρόσωπα και καλύπτει περίπου 2.000 θεματικές κατηγορίες.

Το δίκτυο φορέων που συμμετέχουν στο SearchCulture είναι μεγάλο: 82 πολιτιστικοί φορείς από όλη την Ελλάδα, μεταξύ των οποίων η Διεύθυνση Κινητών Μνημείων του Υπουργείου Πολιτισμού, το Ελληνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο, η Εθνική Πινακοθήκη, το Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης, η Εθνική Λυρική Σκηνή και άλλοι, μικροί και μεγάλοι, τοπικοί και εθνικοί φορείς. Μέσα από επιμελημένες εκθέσεις και σύγχρονα διαδραστικά εργαλεία, όπως χάρτες, χρονογραμμές και σύννεφα ετικετών, όλοι μπορούν να εμπνευστούν και να αξιοποιήσουν τον δημόσιο αυτόν πλούτο.

[Πηγή: Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης & Ηλεκτρονικού Περιεχομένου (ΕΚΤ)]

Δραστηριότητες

1. Τι περιέχει η ταινία κινουμένων σχεδίων του ΕΚΤ; Να εξηγήσεις τη χρησιμότητά της, με βάση το κείμενο. Ποια είναι η δική σου άποψη;
2. **Αναζήτησε** [ταινία animation ΕΚΤ] στο διαδίκτυο. Να παρακολουθήσεις την ταινία κινουμένων σχεδίων του ΕΚΤ. Ποιο στοιχείο της ταινίας σου προκάλεσε εντονότερη εντύπωση; Να εξηγήσεις τους λόγους.
3. Εργαζόμενοι/-ες σε ομάδες με τους/τις συμμαθητές/συμμαθήτριές σου, να γράψεις επεξηγηματικά κείμενα που θα μπορούσαν να συνοδεύουν τις εικόνες. Να ηχογραφήσετε τα κείμενά σας, δημιουργώντας ένα ακουστικό αρχείο.
4. Σε ένα ηλεκτρονικό μήνυμά σου προς το ΕΚΤ να καταθέσεις την πρότασή σου για έναν τρόπο προβολής της πολιτιστικής κληρονομιάς ο οποίος θα μπορούσε να προκαλέσει το ενδιαφέρον των νέων.

Οδηγίες για το κείμενό σου:

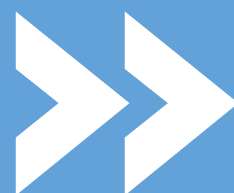
- α. Αναγράφεται ο/η αποστολέας, ο/η αποδέκτης/-τρια και το θέμα της ηλεκτρονικής επιστολής;
- β. Το ηλεκτρονικό μήνυμά σου έχει προσφώνηση και αποφώνηση;
- γ. Δηλώνεται στον πρόλογο ο σκοπός αποστολής του ηλεκτρονικού μηνύματος;
- δ. Διατυπώνεται με σαφήνεια η πρότασή σου για τον τρόπο προβολής της πολιτιστικής κληρονομιάς.
- ε. Τεκμηριώνεται με επαρκή επιχειρήματα η θέση σου;
- στ. Στον επίλογο αναφέρεις τι ακριβώς περιμένεις από το ΕΚΤ;

Ηλεκτρονικό
μήνυμα

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΘΕΩΡΙΑΣ

ΣΤΑΔΙΑ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ - ΠΡΟΣΛΗΨΗΣ

Η συγγραφή γραπτού λόγου παρουσιάζει πολλές δυσκολίες λόγω της διαφοροποίησής της από τον προφορικό λόγο. Ο/Η συγγραφέας πρέπει να δημιουργεί ένα κείμενο το οποίο να αντανakλά τα βασικά χαρακτηριστικά του περιεχομένου και της δομής του κειμενικού είδους στο οποίο ανήκει, προκειμένου ο λόγος να είναι επικοινωνιακά αποτελεσματικός και αισθητικά επιμελημένος.

Τα στάδια του κειμενοκεντρικού – διαδικαστικού μοντέλου είναι τα εξής:

- ✓ **Προσυγγραφικό**
- ✓ **Συγγραφικό**
- ✓ **Μετα-συγγραφικό**

ΠΡΟΣΥΓΓΡΑΦΙΚΟ ΣΤΑΔΙΟ

Σε αυτήν τη φάση είναι απαραίτητο να δημιουργηθούν οι κατάλληλες συνθήκες προκειμένου να εξασφαλιστεί η υψηλή ποιότητα του γραπτού λόγου. Ταυτόχρονα, ο/η συγγραφέας πρέπει να έχει σαφή κατανόηση του ρόλου του, του μηνύματος που επιθυμεί να μεταφέρει και των προθέσεών του. Η συνειδητοποίηση αυτής της διαδικασίας είναι ζωτικής σημασίας, καθώς καθορίζει ουσιαστικά τις επιλογές του/της σε ό,τι αφορά το περιεχόμενο, το ύφος και τη δομή του κειμένου που πρόκειται να συνθέσει. Οι στόχοι που επιδιώκει - μεταξύ άλλων - είναι:

- ✓ να ενημερώσει,
- ✓ να επικοινωνήσει σκέψεις και συναισθήματα,
- ✓ να κάνει κριτική ανάλυση,
- ✓ να ευαισθητοποιήσει,
- ✓ να δώσει μερική ή ολική λύση σε προβλήματα,
- ✓ να προωθήσει πειστικά ιδέες και δράσεις που επηρεάζουν τη σκέψη, τα συναισθήματα και τις επιλογές του/της αναγνώστη/-στριας,
- ✓ να ψυχαγωγήσει.

Ο/Η συγγραφέας θα διαμορφώσει τις ιδέες του/της, εξασφαλίζοντας την ενσωμάτωση και τη συνεκτικότητα του κειμένου που θα συντάξει, επιλέγοντας την κατάλληλη μέθοδο σύνδεσης των ιδεών και φροντίζοντας την εσωτερική δομή των προτάσεων και την ολοκληρωμένη διάρθρωση του κειμένου.

Ο/Η συγγραφέας είναι ελεύθερος/-η να εκφράσει τις σκέψεις και τις ιδέες του/της χωρίς περιορισμούς, χρησιμοποιώντας:

- ✓ την αναπαράσταση μέσω εικόνων,
- ✓ τη δημιουργική ανακατασκευή μοτίβων,
- ✓ την τροποποίηση και αναστροφή μοτίβων,
- ✓ τη γραπτή επικοινωνία μέσω επιστολής,
- ✓ τις επτά βασικές ερωτήσεις (ποιος, τι, πότε, πού, πώς, γιατί, πόσο),
- ✓ τις γραφικές απεικονίσεις,
- ✓ τις συσχετιζόμενες λέξεις,
- ✓ τις γραπτές οδηγίες,

- ✓ την ανάλυση πηγών,
- ✓ την παροχή βασικών λέξεων,
- ✓ την ομαδική δημιουργική προσέγγιση και άλλες μεθόδους.

ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΟ ΣΤΑΔΙΟ

Στο συγγραφικό στάδιο, ο/η συγγραφέας καταγράφει τις ιδέες του/της σε μορφή κειμένου, χρησιμοποιώντας ένα οργανωτικό πλαίσιο. Το παραγόμενο κείμενο πρέπει να παρουσιάζει:

- ✓ συνοχή και συνεκτικότητα,
- ✓ εσωτερική οργάνωση,
- ✓ δομή,
- ✓ κατάλληλο ύφος, ανάλογο με τις γλωσσικές επιλογές και τις γραμματικο-συντακτικές απαιτήσεις,
- ✓ προσαρμοστικότητα και αποτελεσματικότητα στην επικοινωνιακή κατάσταση.

Στον σύγχρονο κόσμο, οι αναγνώστες και οι αναγνώστριες πρέπει να μπορούν να διαβάζουν τα πολυτροπικά κείμενα. Πρέπει να είναι σε θέση να ερμηνεύουν εικόνες, σχήματα, διαγράμματα, σύμβολα και χρώματα που έχουν επιλεγεί από τον/τη συγγραφέα. Ταυτόχρονα, ο/η αναγνώστης/-τρια πρέπει να επιλέγει ποιους υπερσυνδέσμους θα ακολουθήσει και να διακόπτει προσωρινά τη γραμμική ανάγνωση του κειμένου. Η ποικιλία των ιστότοπων και η διαφορετική θεματολογία απαιτούν τη χρήση ψηφιακών εργαλείων που είναι απαραίτητα για την επιλογή των ιστότοπων που θα ανταποκρίνονται στα ενδιαφέροντα και τις επικοινωνιακές προθέσεις της αναγνώστριας ή του αναγνώστη.

ΜΕΤΑ-ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΟ ΣΤΑΔΙΟ

Στο μετα-συγγραφικό στάδιο, περιλαμβάνεται η επεξεργασία και η δημιουργία του τελικού κειμένου, καθώς και η αξιολόγησή του. Στόχος αυτής της διαδικασίας είναι να βελτιωθεί η ποιότητα του κειμένου και να παραχθούν αποτελεσματικά και επικοινωνιακά κείμενα. Οι κυριότερες διαδικασίες βελτίωσης περιλαμβάνουν:

- ✓ την αντιμετώπιση και διόρθωση λαθών,
- ✓ την προσθήκη επιπλέον πληροφοριών ή στοιχείων,
- ✓ την αφαίρεση περιττών στοιχείων ή πληροφοριών,
- ✓ την αναδιάρθρωση της δομής του κειμένου για καλύτερη οργάνωση,
- ✓ την επαναδιατύπωση προτάσεων, παραδειγμάτων και άλλων τμημάτων του κειμένου.

Οι διορθωτικές επεμβάσεις πραγματοποιούνται σε τέσσερα επίπεδα:

- ✓ στο επίπεδο της **λέξης** (αντικατάσταση επαναλαμβανόμενων λέξεων, αντικατάσταση λέξεων γενικής χρήσης, ορθή χρήση επιθέτων, χρήση συνώνυμων, χρήση σχημάτων λόγου κ.λπ.),
- ✓ στο επίπεδο της **πρότασης** (σύνδεση και οργάνωση των κύριων προτάσεων, χρήση προσδιορισμών και δευτερευουσών προτάσεων, επιλογή ρημάτων, σύνταξη κ.λπ.),
- ✓ στο επίπεδο της **παραγράφου** (οργάνωση και δομή της παραγράφου, σύνδεση μεταξύ παραγράφων κ.λπ.).

- ✓ στο επίπεδο της **συνολικής δομής** του κειμένου (χαρακτηριστικά δομής που απαιτούνται από το είδος του κειμένου).

Η συνολική αξιολόγηση πρέπει να επικεντρώνεται σε συγκεκριμένους τομείς, όπως:

- ✓ περιεχόμενο και επάρκεια πληροφοριών
- ✓ δομή και οργάνωση του κειμένου
- ✓ διατύπωση και λεκτική εκφραστικότητα
- ✓ ορθογραφία, γραμματική και συντακτική ακρίβεια
- ✓ πλούτος του λεξιλογίου και επιλογή κατάλληλων όρων
- ✓ επικοινωνιακή καταλληλότητα
- ✓ ύφος
- ✓ γλωσσική συνοχή
- ✓ πληρότητα στην πληροφορία

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΗΣ ΕΚΤΕΤΑΜΕΝΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Η ανάλυση ενός μεγάλου κειμένου μπορεί να διαρθρωθεί σε διάφορα επίπεδα. Επιλέγονται σημεία του κειμένου για επεξεργασία με βάση κάποιες ειδικές δραστηριότητες. Κάθε μεγάλο κείμενο συνοδεύεται από «Άξονες επεξεργασίας», οι οποίοι καθοδηγούν την προσέγγισή του μέσω συγκεκριμένων παραμέτρων. Αυτοί οι άξονες περιλαμβάνουν:

1. Την **ταυτότητα** του έργου (π.χ. τίτλος, συγγραφέας, βιβλιογραφική παραπομπή).
2. Την **περίληψη** του έργου, η οποία συνήθως βρίσκεται στο οπισθόφυλλο.
3. Την **κύρια θεματική** του βιβλίου.
4. **Επιμέρους θεματικές** που αναλύονται ή είναι αντικείμενο επεξεργασίας.
5. Προτεινόμενα **αποσπάσματα** και συνοδευτικές **δραστηριότητες**, βασισμένα σε κεφάλαια και ενότητες.
6. **Υποστηρικτικό υλικό**, όπως παράλληλα κείμενα ή έργα τέχνης, που σχετίζονται με το κείμενο.
7. Πιθανές **προεκτάσεις**, όπως συνδέσεις του κειμένου με άλλα ακαδημαϊκά πεδία (π.χ. ιστορία, φιλοσοφία).
8. **Δραστηριότητες κειμενικής ερμηνείας και δημιουργίας**. Στον άξονα αυτόν αναλύονται και σχολιάζονται οι γλωσσικές επιλογές στο κατά πόσο υπηρετούν τους στόχους του κειμένου.
9. **Διαθεματικές δραστηριότητες**, (σύγκριση αποσπασμάτων με άλλα κείμενα, με στόχο την ανάλυση και την αξιολόγησή τους σε επίπεδο περιεχομένου και έκφρασης).
10. **Δραστηριότητες οικειοποίησης**. Το εκτεταμένο κείμενο μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως βάση για δημιουργικές δραστηριότητες, όπως η συγγραφή δημιουργικών κειμένων, η παραγωγή ταινιών, βίντεο, παρωδιών, σκίτσων, εικόνων και άλλων αντίστοιχων δημιουργιών.

ΣΤΑΔΙΑ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ – ΑΚΡΟΑΣΗΣ ΕΝΟΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Η ανάγνωση ή η ακρόαση ενός κειμένου ενισχύει την ικανότητα σκέψης του ανθρώπου, προάγει την ανάπτυξη της γλωσσικής δεξιότητας και ενισχύει την κριτική σκέψη του. Η ανάγνωση έχει σκοπό:

- ✓ την αποκρυπτογράφηση και την ερμηνεία του κειμένου που δημιούργησε ο/η συγγραφέας ή ο/η ομιλητής/-τρια.
- ✓ την απόκτηση νέας γνώσης.
- ✓ την άντληση πληροφοριών, με βάση τις υπάρχουσες γνώσεις.
- ✓ την ικανοποίηση και την ενίσχυση του ενδιαφέροντος του/της αναγνώστη/-τριας, όταν εξετάζει κείμενα που ανταποκρίνονται στα ενδιαφέροντά του/της.

Υπάρχουν διαφορετικοί τρόποι ανάγνωσης ανάλογα με τους στόχους τους:

- 1. Στρατηγική προσληπτικής ανάγνωσης:** Σε αυτό το είδος ο/η αναγνώστης/-στρια στηρίζεται στη μνήμη του/της, για να ερμηνεύσει τα νοήματα του κειμένου.
- 2. Συναισθηματική ανάγνωση:** Σε αυτήν την περίπτωση, η ανάγνωση συνδέεται με την ανάκληση συναισθημάτων και σκέψεων.
- 3. Διαγώνια ανάγνωση:** Σε αυτή την περίπτωση, ο/η αναγνώστης/-στρια επιλέγει να δει τα βασικά σημεία του κειμένου και να αποφασίσει αν ταιριάζει στα ενδιαφέροντά του/της.
- 4. Ανιχνευτική ανάγνωση:** Σε αυτή την περίπτωση, ο/η αναγνώστης/-στρια επιδιώκει να βρει συγκεκριμένες πληροφορίες μέσα στο κείμενο.

Οι βασικές δεξιότητες της ανάγνωσης, όπως η φωνολογική γνώση, η αποκωδικοποίηση των γραμμάτων, η ευχέρεια στην ανάγνωση και η γνώση του λεξιλογίου, είναι κρίσιμες για την επιτυχημένη ανάγνωση. Ταυτόχρονα, έχουν αναπτυχθεί διάφορες προσεγγίσεις για την ανάγνωση κειμένων είτε ακολουθώντας την προσέγγιση από τα βασικά προς τα πιο σύνθετα στοιχεία (bottom-up) είτε την προσέγγιση από τα πιο σύνθετα στοιχεία προς τα βασικά (top-down).

Σύμφωνα με το μοντέλο της ανάγνωσης από τα βασικά προς τα πιο σύνθετα στοιχεία, ο/η αναγνώστης/-στρια αναγνωρίζει τα γράμματα, αποκωδικοποιεί τη φωνολογική δομή, αναγνωρίζει γράμματα και συλλαβές, αναγνωρίζει λέξεις και αντιλείπει τη σημασία της κάθε λέξης. Με αυτόν τον τρόπο, ο/η αναγνώστης/-στρια καταλήγει στην κατανόηση του μηνύματος του κειμένου.

Αφού ο/η αναγνώστης/-στρια αποκτήσει τη δεξιότητα της αποκωδικοποίησης, μπορεί να εφαρμόσει την ανάγνωση από τα πιο σύνθετα στοιχεία προς τα βασικά, ενεργοποιώντας διάφορες γνωστικές και μνημονικές στρατηγικές (συνειρμοί, λογικές συνεπαγωγές, ανάκληση προηγούμενων γνώσεων, περίληψη, οπτικοποίηση κ.λπ.), οι οποίες βοηθούν στην πληρέστερη κατανόηση του κειμένου.

Τα στάδια του ανάγνωσης – ακρόασης ενός κειμένου είναι τα ακόλουθα:

- ✓ **Προαναγνωστικό – προακροαστικό στάδιο**
- ✓ **Κυρίως αναγνωστικό – ακροαστικό**
- ✓ **Μετα-αναγνωστικό, μετα-ακροαστικό**

ΠΡΟ-ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ / ΠΡΟ-ΑΚΡΟΑΣΤΙΚΟ ΣΤΑΔΙΟ

Σε αυτό το στάδιο γίνεται ο σχεδιασμός της δραστηριότητας και καθορίζεται ο στόχος της ανάγνωσης ή της ακρόασης. Αναζητούνται συγκεκριμένες πληροφορίες ή λεπτομέρειες στο κείμενο (**ανιχνευτική ανάγνωση/ακρόαση**) και συνάγεται η κεντρική ιδέα του. Για να διευκολυνθεί η κατανόηση, μπορεί να προηγηθεί επεξήγηση των άγνωστων λέξεων. Η ανάγνωση ή η ακρόαση (**διεξοδική ανάγνωση ή ακρόαση**) είναι σημαντική για την πρόσληψη των πληροφοριών του κειμένου. Ο/Η αναγνώστης/-τρια προχωρά στη διεξοδική μελέτη του, προκειμένου να μελετήσει και να κατανοήσει το περιεχόμενο. Στη συνέχεια, αξιολογεί το περιεχόμενό του.

Πιο συγκεκριμένα, η μελέτη της εικονογραφίας, η ανάγνωση ή η ακρόαση του τίτλου, οι γλωσσικές επιλογές και οι αναφορές στον/στη συγγραφέα δημιουργούν προσδοκίες στον/ στην αναγνώστη/-τρια. Κατά τη διάρκεια της ανάγνωσης ή της ακρόασης ενός κειμένου, ανακαλούνται προγενέστερες γνώσεις και προηγούμενες εμπειρίες των μαθητών /-τριών σχετικά με το θέμα του κειμένου, το ιστορικό ή κοινωνικό πλαίσιο και το περιβάλλον επικοινωνίας.

Μπορεί ο αναγνώστης ή η αναγνώστρια να συνθέσει ένα κείμενο ή να δημιουργήσει έναν παρόμοιο προφορικό λόγο, με σκοπό να τα συγκρίνει με το κείμενο που ακούστηκε ή διαβάστηκε κατά τη διαδικασία ανάγνωσης (κυρίως αναγνωστικό ή μετα-αναγνωστικό στάδιο).

ΚΥΡΙΩΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ / ΑΚΡΟΑΣΤΙΚΟ ΣΤΑΔΙΟ

Σε αυτό το στάδιο, πραγματοποιείται η ανάγνωση ή η ακρόαση του κειμένου με συγκεκριμένο σκοπό, όπως αυτός έχει προκαθοριστεί στο προηγούμενο στάδιο προετοιμασίας (προ-αναγνωστικό στάδιο). Κατά την ολοκλήρωση κάθε παραγράφου, ο/η αναγνώστης/-τρια ή ο/η ακροατής/-τρια μπορεί να αποδώσει εναλλακτικά τα κύρια θέματα του κειμένου που διάβασε ή άκουσε. Κατά τη διάρκεια αυτής της διαδικασίας, πρέπει να εντοπίσει τους **κειμενικούς δείκτες** (διαρθρωτικές λέξεις ή φράσεις) που χρησιμοποιεί ο/η συγγραφέας, για να διασφαλίσει τη συνοχή και τη συνεκτικότητα του κειμένου. Κατά την ανάγνωση ή ακρόαση, αξιοποιούνται οι γνώσεις για την οργάνωση της παραγράφου (δομικά μέρη, τρόποι ανάπτυξης και μέσα συνοχής), ενώ διαμορφώνεται σταδιακά ένα σχέδιο που πιθανόν να είχε σχεδιάσει ο/η συγγραφέας στο προσυγγραφικό στάδιο. Κατά την ανάγνωση, ο/η αναγνώστης/-τρια επισημαίνει τα κυριότερα σημεία με έμφαση στη φωνή του/της, προκειμένου να αποδοθεί η σημασία τους. Η αλλαγή στην έκφραση της φωνής μπορεί να χρησιμοποιηθεί, για να δείξει ότι κάτι έχει αλλάξει. Ο τρόπος ανάγνωσης βοηθά στην ανάπτυξη λειτουργιών, όπως η παρατήρηση, η υπόθεση και η οργάνωση.

Όταν ο προφορικός λόγος προετοιμάζεται εκ των προτέρων και παρατίθεται κατά τη διάρκεια μιας στιγμιαίας προσομοίωσης (όπως μια ομιλία στη σχολική αίθουσα, μια εισήγηση σε εκδήλωση, η μίμηση ρόλων, η επιτέλεση προσληκτικών πράξεων σε διάφορες επικοινωνιακές περιστάσεις, όπως συμβουλές, ευχές, αιτήματα, έκφραση συναισθημάτων), τότε οι ακροατές/-τριες μπορούν να θέτουν ερωτήσεις ή να εκφράζουν απορίες για να διευκρινίσουν τις απόψεις του/της δημιουργού του προφορικού κειμένου.

ΜΕΤΑ-ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ / ΜΕΤΑ-ΑΚΡΟΑΣΤΙΚΟ ΣΤΑΔΙΟ

Σε αυτό το στάδιο αναδεικνύονται τα κύρια θέματα του κειμένου, εκτιμάται η ποιότητά τους και αναγνωρίζονται οι δυσκολίες που προέκυψαν κατά την ανάγνωση. Ο/Η αναγνώστης/-τρια μπορεί να εστιάσει σε αγαπημένα του/της σημεία και να προτείνει τροποποιήσεις σε αυτά. Ακολούθως, πραγματοποιείται αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των στρατηγικών που χρησιμοποιήθηκαν για την ανάδειξη των μηνυμάτων του κειμένου.

ΛΟΓΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Ένα κείμενο δεν είναι απλώς μια συλλογή από προτάσεις, αλλά απαιτεί προσεκτική οργάνωση για να επιτύχει τον σκοπό του, δηλαδή τη μεταφορά του μηνύματος στον/στην αναγνώστη/-τρια. Για να είναι αποτελεσματικό επικοινωνιακά ένα κείμενο, πρέπει να ακολουθεί μια λογική αλληλουχία που επεξηγεί και καθοδηγεί τον/την αναγνώστη/-τρια, μέσω των σκέψεων και των ιδεών του/της συγγραφέα. Όσο πιο ξεκάθαρη και εύληπτη είναι η δομή του, τόσο πιο εύκολα και θετικά θα γίνει αντιληπτό το περιεχόμενό του.

ΜΕΡΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Ένα κείμενο αποτελείται από τρία βασικά μέρη: τον πρόλογο, το κύριο μέρος και τον επίλογο. Το περιεχόμενο κάθε μέρους ποικίλλει ανάλογα με το θέμα που αναλύεται. Αυτή η τριμερής διάρθρωση αντιπροσωπεύει την πιο συνηθισμένη δομή, αλλά επιτρέπονται και άλλες παραλλαγές.

Πρόλογος: Στον πρόλογο, ο/η συγγραφέας σκοπεύει να καθοδηγήσει τον/την αναγνώστη/-τρια στη σκέψη του/της και να του/της παρουσιάσει μια πλήρη αλλά σαφή εικόνα για το περιεχόμενο. Ο πρόλογος πρέπει να είναι σύντομος και σχετικός με το θέμα που θα αναπτυχθεί, περιλαμβάνοντας τις προθέσεις του/της συγγραφέα.

Ο πρόλογος μπορεί να περιλαμβάνει:

- ✓ ένα σύντομο εισαγωγικό γεγονός,
- ✓ έναν ορισμό,
- ✓ μια ερώτηση,
- ✓ μια γενική διαπίστωση,
- ✓ μια περιγραφή,
- ✓ ένα παράδειγμα που εισάγει στο θέμα κ.λπ.

Κύριο μέρος: Στο κύριο μέρος γίνεται η ανάλυση και η ανάπτυξη του θέματος σε δομημένες ενότητες ή παραγράφους. Το κύριο μέρος αποτελεί το κεντρικό τμήμα του κειμένου και περιλαμβάνει τη λεπτομερή ανάπτυξη των απόψεων του/της συγγραφέα. Οι ενότητες συνδέονται μεταξύ τους με λογική ροή και συνοχή, με επίκεντρο τη συνεκτική παρουσίαση του θέματος. Συνήθως, ακολουθείται η παρακάτω μορφή:

- ✓ αιτίες
- ✓ συνέπειες
- ✓ τρόποι αντιμετώπισης.

Επίλογος: Στον επίλογο παρουσιάζεται η θέση του/της συγγραφέα και αποτυπώνεται η εντύπωση που επιθυμεί να αφήσει στον/στην αναγνώστη/-τρια. Για να γίνει αυτό, ο επίλογος πρέπει να είναι σύντομος και σαφής. Μπορεί να περιλαμβάνει:

- ✓ σύνοψη
- ✓ συμπερασματική πρόταση
- ✓ πρόταση για περαιτέρω σκέψη
- ✓ ρητορική ερώτηση
- ✓ εκτίμηση κ.ά.

ΝΟΗΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Το κείμενο δεν αποτελεί απλώς μια αλληλουχία προτάσεων, αλλά διαθέτει μια πολυεπίπεδη δομή. Ένα εκτενές κείμενο μπορεί να διαιρεθεί σε διάφορες ενότητες, όπως η εισαγωγή, τα αίτια και τα συμπεράσματα. Η διαίρεση αυτή διευκολύνει την ανάλυση και την κατανόησή του. Αυτές οι ενότητες δεν καθορίζονται μόνο από την παράγραφο αλλά και από τη θεματική τους συνάφεια. Κάθε ενότητα περιλαμβάνει στοιχεία που σχετίζονται με το ίδιο θέμα, επιτρέποντας στον/στην αναγνώστη/-τρια να επικεντρωθεί και να κατανοήσει καλύτερα το περιεχόμενό τους.

Οι θεματικές ενότητες χαρακτηρίζονται από νοηματική αυτοτέλεια, αλλά δεν είναι ανεξάρτητες μεταξύ τους. Αντίθετα, αποτελούν μέρος του συνολικού κειμένου και συνδέονται μέσω γλωσσικής συνοχής και νοηματικής συνεκτικότητας. Για να γίνει πιο κατανοητή η ροή της σκέψης του/της συγγραφέα, οι ενότητες μπορούν να έχουν πλαγιότιτλους που καθιστούν σαφή την ανάπτυξη των ιδεών του κειμένου.

ΘΕΜΑ & ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΥ

Κάθε τμήμα ενός κειμένου αποτελείται από παραγράφους με συγκεκριμένη δομή, κάνοντας το μήνυμα πιο σαφές και πλήρες. Αυτές οι παράγραφοι έχουν θεματική αυτοτέλεια και εσωτερική οργάνωση, αλλά εντάσσονται και στη συνολική δομή του κειμένου.

Οι παράγραφοι διευκολύνουν την ανάγνωση και πρέπει να αντιμετωπίζονται τόσο ως δημιουργήματα του/της συγγραφέα όσο και ως αντικείμενα ερμηνείας από τον/την αναγνώστη/-τρια. Από τη σκοπιά του/της συγγραφέα, η παράγραφος χαρακτηρίζεται από τη θεματική της συνοχή, την αυτονομία της και την ιεραρχική της δομή. Από τη σκοπιά του/της αναγνώστη/-τριας, απαιτείται η ικανότητα να αναγνωρίζει το περιεχόμενο, τη μορφή και τη δομή της παραγράφου, ώστε να διευκολύνεται η κατανόηση του κειμένου.

α. Θεματική πρόταση: Αυτή δηλώνει το θέμα που θα αναπτυχθεί στην παράγραφο, περιέχοντας την

κύρια ιδέα. Σαφώς αποκαλύπτει στον/στην αναγνώστη/-τρια το θέμα που θα αναλυθεί και συνήθως βρίσκεται στην αρχή της παραγράφου, αν και μπορεί να εμφανιστεί και αλλού. Ο ρόλος της θεματικής πρότασης είναι παρόμοιος με αυτόν του προλόγου σε ένα κείμενο.

β. Σχόλια - λεπτομέρειες: Αυτά αποτελούν το κύριο μέρος της παραγράφου, αναλύοντας ή επεξηγώντας τη θεματική πρόταση. Είναι το αποδεικτικό υλικό που στηρίζει την κύρια ιδέα και πρέπει να είναι καλά οργανωμένο και διασυνδεδεμένο. Αυτή η ενότητα της παραγράφου παίζει ρόλο ανάλογο με το κυρίως μέρος ενός κειμένου.

γ. Κατακλείδα: Αυτή συνοψίζει τα βασικά σημεία ή προσφέρει προτάσεις και συμπεράσματα που προκύπτουν από την ανάλυση. Αν και δεν είναι απαραίτητη σε κάθε παράγραφο, συχνά χρησιμοποιείται για να δώσει έναν επίλογο ή για να εισαγάγει την επόμενη παράγραφο. Η κατακλείδα έχει παρόμοιο ρόλο με τον επίλογο ενός κειμένου.

Οι παράγραφοι μπορεί να είναι είτε **οργανικές**, δηλαδή να έχουν αυτόνομο νόημα, είτε **μεταβατικές**, που λειτουργούν επεξηγηματικά και συνδέουν αυτοτελείς παραγράφους μεταξύ τους.

ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΥ

Κάθε παράγραφος αναπτύσσεται με διαφορετική μέθοδο ανάλογα με το θέμα στο οποίο επιθυμεί να επικεντρωθεί ο/η συγγραφέας του μηνύματος. Ο τρόπος ανάπτυξης κάθε παραγράφου καθορίζεται από τον τρόπο που επιλέγει ο/η συγγραφέας για να παρουσιάσει το θέμα. Το περιεχόμενο της κάθε παραγράφου μπορεί να αναπτυχθεί με τις εξής μεθόδους:

α. Μέσω ορισμού: Με αυτήν τη μέθοδο παρουσιάζονται αναλυτικά τα χαρακτηριστικά μιας έννοιας ή ενός θέματος. Χρησιμοποιούνται λέξεις, όπως «είναι, ορίζεται, παρουσιάζεται, καλείται, φαίνεται, δίνονται» κ.λπ. Στον ορισμό διακρίνεται η οριστέα έννοια, το γένος στο οποίο αυτή ανήκει και η ειδοποιός διαφορά που την ξεχωρίζει από άλλες έννοιες του ίδιου γένους.

β. Μέσω σύγκρισης-αντίθεσης: Σε αυτήν τη μέθοδο αναπτύσσονται έννοιες, ιδέες ή φαινόμενα που αντιπαρατίθενται, για να φανεί η διαφορά μεταξύ τους. Χρησιμοποιούνται λέξεις όπως «αντίθετα, όμως, αλλά, από την άλλη.» κ.λπ. Η σύγκριση μπορεί να γίνει σημείο προς σημείο ή συνολικά (παρουσιάζοντας αρχικά τα στοιχεία μιας έννοιας και έπειτα της άλλης).

γ. Μέσω παραδειγμάτων: Αυτή η μέθοδος χρησιμοποιεί παραδείγματα, για να εξηγήσει και να καταστήσει κατανοητό το θέμα που εξετάζεται. Τα παραδείγματα μπορούν να προέρχονται από διάφορους τομείς της ζωής (οικονομικούς, επιστημονικούς, καλλιτεχνικούς, αθλητικούς κ.λπ.). Λέξεις που συνήθως χρησιμοποιούνται είναι «για παράδειγμα, λόγου χάρη, π.χ., χαρακτηριστικό παράδειγμα.» κ.λπ.

δ. Με αναλογία: Με αυτόν τον τρόπο ανάπτυξης προβάλλεται η σύγκριση ή ο παραλληλισμός της έννοιας που περιγράφεται με μια άλλη - είτε κυριολεκτική είτε μεταφορική - η οποία έχει πολλά κοινά σημεία και αντίστοιχες σχέσεις. Με αυτόν τον τρόπο, ο/η παραλήπτης/-τρια του μηνύματος την κατανοεί καλύτερα και ο πομπός του μηνύματος μεταδίδει ολοκληρωμένα την έννοια σε όλη την πληρότητα και την έκτασή της. Λέξεις που συνήθως χρησιμοποιούνται στην αναλογία είναι: «όπως, σαν, έτσι» κ.λπ.

ε. Με διαίρεση: Στη διαίρεση, η βασική ιδέα διαιρείται σε μικρότερα τμήματα έτσι, ώστε να είναι δυνατή η ανάλυση και ο καλύτερος προσδιορισμός κάθε μέρους της. Τα μέρη αυτής της διαίρεσης είναι:

- α) η ίδια η έννοια που διαιρείται (**διαιρετέα έννοια**),
- β) η βάση ή η προϋπόθεση για τη διαίρεση (**διαιρετική βάση**) και
- γ) τα συγκεκριμένα μέρη της (**μέρη της διαίρεσης**).

στ. Με αιτιολόγηση: Στην ανάπτυξη με αιτιολόγηση, η θεματική περίοδος της παραγράφου παρουσιάζει μια γενική θέση, η οποία χρειάζεται τεκμηρίωση, για να επικοινωνήσει αποτελεσματικά το μήνυμα του πομπού. Συνήθως, χρησιμοποιούνται λέξεις που εκφράζουν αιτία, όπως «γιατί, επειδή, διότι, αφού, καθώς, επομένως, άρα» κ.λπ. Η αιτιολόγηση αποτελεί συνήθη τρόπο ανάπτυξης και αποτελεί σημαντικό στοιχείο του επιχειρηματολογικού λόγου.

ζ. Με αίτιο - αποτέλεσμα: Στην παράγραφο που αναπτύσσεται με αίτιο και αποτέλεσμα, παρουσιάζεται αρχικά το αίτιο ενός φαινομένου και στη συνέχεια τα αποτελέσματά του ή γίνεται το αντίστροφο: παρουσιάζονται πρώτα τα αποτελέσματα και οι επιπτώσεις μιας πράξης, ενώ στη συνέχεια παρουσιάζονται οι αιτίες που οδήγησαν σε αυτά τα αποτελέσματα. Συνήθως, χρησιμοποιούνται λέξεις που εκφράζουν αιτία - αποτέλεσμα, όπως «οφείλεται, ευθύνεται, αιτία, αποτέλεσμα, συνεπώς, επομένως, άρα» κ.λπ.

ΚΕΙΜΕΝΙΚΑ ΕΙΔΗ

Η επικοινωνία βασίζεται στην αντίληψη και περιλαμβάνει τη σκόπιμη ή και την απροσδιόριστη μετάδοση πληροφοριών με σκοπό να ενημερώσει ή να επηρεάσει το άτομο ή την ομάδα που τις λαμβάνει. Η ανθρώπινη επικοινωνία χρησιμοποιεί διάφορους κώδικες (όπως χειρονομίες, εικόνες, λόγο κ.ά.), για να μεταδώσει το μήνυμά της. Η γλωσσική ή η λεκτική επικοινωνία εκφράζει το μήνυμά της μέσω γλωσσικών κωδίκων και πραγματοποιείται είτε με προφορικό είτε με γραπτό λόγο. Όταν η επικοινωνία χρησιμοποιεί τη γλώσσα, δεν χρησιμοποιεί απλώς μεμονωμένους φθόγγους ή λέξεις, αλλά τους συνδυάζει για να σχηματίσει προτάσεις και, μέσω αυτών, κείμενα.

Τα κείμενα αποτελούν τη βασική μονάδα επικοινωνίας μεταξύ των μελών μιας κοινότητας. Υπάρχει πληθώρα κειμενικών ειδών και ανάμεσα σε όσα συναντούμε καθημερινά αξίζει να αναφερθούν το άρθρο, η επιστολή, το δοκίμιο, το ηλεκτρονικό μήνυμα (e-mail), το ιστολόγιο (blog), το ημερολόγιο, η αυτοβιογραφία, τα κείμενα σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης, το ρεπορτάζ, το κήρυγμα, το ανέκδοτο, το υπόμνημα, το διήγημα, οι οδηγίες χρήσης ενός εργαλείου, η συνέντευξη, η παρουσίαση ταινίας, μια συνταγή μαγειρικής, ένα διδακτικό σχολικό εγχειρίδιο κ.λπ. Παρατίθεται ακολούθως αναλυτικότερη αναφορά ορισμένων πιο συχνά χρησιμοποιούμενων στα σχολικά εγχειρίδια.

ΑΡΘΡΟ

Το άρθρο είναι ένα κείμενο που δημοσιεύεται σε εφημερίδα ή περιοδικό και εξετάζει ένα ειδικό θέμα με ειδησεογραφικό χαρακτήρα. Σκοπός του είναι να μεταδώσει πληροφορίες σχετικά με θέματα επικαιρότητας που απασχολούν το ευρύ κοινό, εστιάζοντας στην ουσία τους. Ο/Η αρθρογράφος χρησιμοποιεί το δικό του ύφος.

Τα βασικά χαρακτηριστικά ενός τέτοιου κειμένου περιλαμβάνουν:

- την τιτλοφόρηση, που διακρίνει το θέμα του άρθρου,
- τον επίκαιρο χαρακτήρα που αντανακλά την τρέχουσα πραγματικότητα,
- την περιορισμένη έκταση, που επιτρέπει τη συνοπτική παρουσίαση των πληροφοριών,
- την απλή και κατανοητή γλώσσα και το ύφος που χρησιμοποιείται,
- τη χρήση κυρίως του γ' προσώπου.

Η τυπική δομή ενός άρθρου περιλαμβάνει:

Πρόλογο: Αναφορά στο θέμα που θα αναλυθεί.

Κυρίως Θέμα: Ανάλυση των πληροφοριών και των απόψεων του/της συγγραφέα, με τεκμηρίωση της θέσης του/της.

Επίλογο: Σύντομη ανακεφαλαίωση των κύριων σημείων και των συμπερασμάτων του άρθρου.

ΟΜΙΛΙΑ

Η ομιλία είναι προφορικός λόγος που διατυπώνεται σε μια συγκεκριμένη επικοινωνιακή περίσταση και εξετάζει ευρεία θεματολογία. Χαρακτηριστικά της ομιλίας είναι:

- **Η προσφώνηση:** Η προσφώνηση αποτελεί τον αρχικό χαιρετισμό του/της ομιλητή/-τριας προς το κοινό του ακροατηρίου. Η προσφώνηση καθορίζεται κλιμακωτά βάσει του κύρους των ατόμων που παρευρίσκονται.
- **Η εισαγωγική παράγραφος:** Ο/Η ομιλητής/-τρια ευχαριστεί για την πρόσκληση να μιλήσει και περιγράφει σύντομα το θέμα της ομιλίας καθώς και τη θέση του/της.
- **Η αποφώνηση:** Στην αποφώνηση, ο ομιλητής/-τρια εκφράζει ευγνωμοσύνη προς τους/τις ακροατές/-τριες για την παρακολούθηση της ομιλίας του/της.
- **Η χρήση του α' προσώπου πληθυντικού:** Μέσω της χρήσης του πρώτου προσώπου πληθυντικού, δημιουργείται μια αίσθηση οικειότητας μεταξύ του/της ομιλητή/-τριας και του ακροατηρίου. Αυτό εξυπηρετεί τον σκοπό της ομιλίας, ο οποίος είναι η επίτευξη συναίσθησης στους/στις ακροατές/-τριες ότι

όλοι είναι μέρος του προβλήματος αλλά και μέρος της λύσης του. Επιπλέον, μπορεί να χρησιμοποιηθεί το α' πρόσωπο, όταν ο/η ομιλητής/-τρια επικεντρώνεται στις προσωπικές του/της εμπειρίες και συναισθήματα, ενώ το β' πρόσωπο χρησιμοποιείται, για να προσφέρει ποικιλία στο ύφος ή όταν επιθυμεί να προτρέψει, να συμβουλέψει ή να ενθαρρύνει το ακροατήριο.

- **Ύφος:** Το ύφος προσαρμόζεται ανάλογα με την επικοινωνιακή κατάσταση και μπορεί να είναι είτε επίσημο και σοβαρό είτε οικείο και καθημερινό.

- **Σκοπός:** Ο κύριος σκοπός της ομιλίας είναι να εκθέσει τις απόψεις του/της ομιλητή/-τριας, να προβληματίσει το ακροατήριο και να προτρέψει σε αλλαγή σε για υπάρχουσα θέση ή κατάσταση.

Η τυπική δομή μια ομιλίας έχει ως εξής:

1. **Πρόλογος:** παρατίθεται το θέμα,
2. **Κυρίως Θέμα:** αναπτύσσεται το θέμα,
3. **Επίλογος:** παρουσιάζονται οι προτάσεις – θέσεις του/της ομιλητή/-τριας.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Η επιστολή είναι ένα μέσο επικοινωνίας που συνδέεται στενά με την κοινωνική ζωή. Γι' αυτόν τον λόγο, υπάρχουν ποικίλα είδη επιστολών, ανάλογα με τον/την παραλήπτη/-τρια και τον σκοπό της σύνταξής τους. Η επιστολή απευθύνεται στον/στην αποδέκτη/-τρια, χωρίς να υπάρχει διάλογος. Στοιχεία, όπως η ηλικία, το επάγγελμα, το αξίωμα, η παιδεία, η προσωπικότητα και τα συναισθήματα του/της αποστολέα, καθώς και οι προθέσεις της επιστολής και η σχέση μεταξύ αποστολέα και παραλήπτη/-τριας, επηρεάζουν το επικοινωνιακό της πλαίσιο. Συγκεκριμένα, τροποποιούνται το ύφος, η προσφώνηση, το θεματικό περιεχόμενο, η αποφώνηση και η χρησιμοποιούμενη γλώσσα.

Αποδέκτες/-τριες μιας επιστολής μπορεί να είναι:

- φίλοι ή συγγενείς,
- πρόσωπα που κατέχουν σημαντική θέση ή αξίωμα (π.χ. πρωθυπουργός, δήμαρχος, πρόεδρος, διευθυντής οργανισμού),
- κοινωνικές ομάδες (π.χ. νέοι, επαγγελματική τάξη, συμπολίτες).

Το ύφος της επιστολής προσαρμόζεται ανάλογα με τον/την αποδέκτη/-τρια και είτε είναι φιλικό είτε τυπικό. Οι εξωτερικές ενδείξεις μιας επιστολής περιλαμβάνουν:

- χωροχρονικό προσδιορισμό (πάνω δεξιά),
- προσφώνηση/αποφώνηση,
- τον βαθμό αμεσότητας του ύφους.

Παράρτημα Θεωρίας •

Στόχος της επιστολής είναι να επιτευχθούν τα εξής:

1. να μεταδοθούν πληροφορίες σχετικά με συμβάντα ή καταστάσεις.
2. να επισημανθούν προβλήματα ή δυσκολίες.
3. να μεταδοθούν σκέψεις και συναισθήματα, να εκφραστούν απόψεις, διαμαρτυρίες ή προβληματισμοί.

Επίσημη επιστολή

Σε μια επίσημη επιστολή, δεν εκφράζεται προσωπική ή φιλική σύνδεση με τον /την παραλήπτη/-τρια, καθώς το ύφος αποπνέει αυστηρότητα και σεβασμό προς τον/την αποδέκτη/-τρια. Η επίσημη επιστολή περιλαμβάνει αναφορά στην ιδιότητα του/της συντάκτη/-τριας, στο θέμα της επιστολής, στην αφορμή που την προκάλεσε και στις προσδοκίες της. Επιπλέον, γίνεται σαφής αναφορά ότι ο/η παραλήπτης/-τρια είναι αρμόδιος να κατανοήσει και να ανταποκριθεί στο αίτημα του/της αποστολέα. Στον επίλογο εκφράζεται η προσδοκία ότι ο/η παραλήπτης/-τρια θα ανταποκριθεί θετικά, με σαφή δήλωση ότι αναγνωρίζεται πλήρως ο ρόλος και οι δράσεις του/της.

Χρήσιμο λεξιλόγιο για επίσημη επιστολή: *επιτρέψτε μας να... || Θα επιθυμούσαμε να... || Θα θέλαμε να..., αισθανόμαστε την ανάγκη να... || έχετε την αρμοδιότητά ως... || εμπιστεύομαι την ευαισθησία που έχετε δείξει για σχετικά θέματα..., τους αγώνες σας..., την υπευθυνότητά σας..., την ειλικρινή διάθεσή σας για...*

Φιλική επιστολή

Στη φιλική επιστολή, το ύφος είναι πιο άμεσο και προσωπικό, απαλλαγμένο από τυποποιημένες φράσεις και αβρότητες. Αυτό το είδος επιστολής αναδεικνύει τα συναισθήματα και αναφέρεται σε κοινές εμπειρίες ή στη φιλία με τον παραλήπτη/-τρια. Περιλαμβάνει αναφορά στην επιθυμία του/της συντάκτη/-τριας να μοιραστεί με τον/την παραλήπτη/-τρια το θέμα, επειδή έχει εμπιστοσύνη και γνωρίζει ότι μπορεί να βρει κατανόηση. Η επικοινωνία ολοκληρώνεται με αισιοδοξία για θετική ανταπόκριση ή αποτέλεσμα και με σαφή έκφραση του μεγάλου ενδιαφέροντος του/της συντάκτη/-τριας.

Χρήσιμο λεξιλόγιο για φιλική επιστολή: *αυτά που άκουσα με συγκίνησαν/με ενθουσίασαν/με προβληματίσαν, γι' αυτό θα 'θελα να μοιραστώ μαζί σου/σας || σου γράφω γνωρίζοντας πως μπορείς να καταλάβεις τις ανησυχίες μου || Εμπιστεύομαι την κρίση σου/την άποψή σου || Αναμένω με αγωνία τις σκέψεις σου || Θα με ενδιέφερε πολύ και η δική σου άποψη...*

Ανοιχτή επιστολή

Οι ανοιχτές επιστολές έχουν ιδιαίτερο γνώρισμά τους το γεγονός ότι συχνά απευθύνονται σε συγκεκριμένο άτομο ή οντότητα, με κύριο στόχο να ενημερώσουν ευρέως την κοινή γνώμη για το περιεχόμενό τους. Διατηρούν την τυπική δομή μιας επιστολής, συνοδευόμενες συνήθως από τίτλο, και δημοσιεύονται σε εφημερίδες. Το ύφος τους είναι επίσημο και τυπικό, εκφράζοντας σεβασμό και εμπιστοσύνη προς τον παραλήπτη/-τρια. Κυρίαρχα χαρακτηριστικά τους είναι η σαφήνεια στην έκφραση και ο προβληματισμός, ενώ αποφεύγουν εντελώς προσβλητικές εκφράσεις, υπαινιγμούς και ειρωνείες, αν και συχνά συναντώνται και «αιχμηρές» ανοιχτές επιστολές. Μπορεί, από την άλλη, να περιλαμβάνουν θετική και επαινετική γλώσσα, ανάλογα με τη διάθεση και το στιλ του/της συγγραφέα.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ – E-MAIL

Η ηλεκτρονική αλληλογραφία (e-mail) αποτελεί ένα σύγχρονο μέσο επικοινωνίας που χρησιμοποιείται εκτενώς. Το ηλεκτρονικό μήνυμα έχει την ίδια σημασία με την παραδοσιακή επιστολή, καθώς βασίζεται στη γραπτή γλώσσα. Ως πλεονεκτήματά του αναδεικνύονται η ταχύτητα, η αξιοπιστία και η οικονομία. Το ηλεκτρονικό μήνυμα μπορεί να παρουσιάζει διάφορα είδη ύφους, τα οποία προσαρμόζονται στον/στην παραλήπτη/-τρια ή στο θέμα. Κάθε ηλεκτρονικό μήνυμα περιλαμβάνει κυρίως τα εξής στοιχεία:

- τον «φάκελο» του μηνύματος (αποστολέας - παραλήπτης/-τρια),
- το θέμα του μηνύματος,
- το κύριο σώμα του.

Κάθε ηλεκτρονικό μήνυμα μπορεί να συμπεριλαμβάνει επισυναπτόμενα αρχεία, όπως έγγραφα, εικόνες, ήχο ή βίντεο.

ΙΣΤΟΛΟΓΙΟ

Το ιστολόγιο (blog) αντιπροσωπεύει τη σύγχρονη μορφή ενός ημερολογίου, στο οποίο ο/η κάθε αναγνώστης/-τρια μπορεί να σχολιάσει την κοινωνική πραγματικότητα. Η θεματολογία καλύπτει μια ευρεία ποικιλία θεμάτων, συμπεριλαμβανομένων ειδήσεων και σχολίων για την επικαιρότητα, καθώς και εξειδικευμένες κατηγορίες, όπως τεχνολογία, τέχνες, μόδα, αθλητισμό, γαστρονομία και άλλα θέματα. Οι διαχειριστές/-τριες του blog και οι σχολιαστές/-στριες έχουν τη δυνατότητα να διατηρούν την ανωνυμία τους ή να χρησιμοποιούν ψευδώνυμο. Χάρη στο Διαδίκτυο, το οποίο εκμεταλλεύεται όλα τα μέσα επικοινωνίας (ήχος, εικόνα), ένα ενημερωτικό blog μπορεί να περιλαμβάνει όσο το δυνατόν περισσότερο αυθεντικό υλικό και ειδικά βίντεο.

Ένα τυπικό blog συνήθως περιλαμβάνει έναν τίτλο στην κεφαλίδα της σελίδας, ακολουθούμενο από το κύριο μέρος της καταχώρησης. Ο/Η συγγραφέας μπορεί να προσφωνεί τον/την αναγνώστη/-τρια και να χρησιμοποιεί όλα τα ρηματικά πρόσωπα, με κυρίαρχα το πρώτο ενικό και το πληθυντικό. Συνήθως, η επικεφαλίδα μιας καταχώρησης περιλαμβάνει την ημερομηνία και τον τίτλο της, ενώ στο υποσέλιδο υπάρχει η ώρα της καταχώρησης, το όνομα ή το ψευδώνυμο του/της συντάκτη/-τριας.

Το ιστολόγιο διαδραματίζει ρόλο στην απλή επικοινωνία, αλλά λειτουργεί και ως αντανάκλαση συναισθημάτων και διαφόρων πτυχών της ζωής. Συνεπώς, τα προσωπικά ιστολόγια δεν αποτελούν απλά μέσα επικοινωνίας και ανταλλαγής δεδομένων, αλλά μετατρέπονται σε μέσα έκφρασης και κοινωνικής διασύνδεσης.

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ

Το ημερολόγιο έχει μια ξεχωριστή δομή και περιεχόμενο. Οι σκέψεις και τα συναισθήματα του/της συγγραφέα παρουσιάζονται με τρόπο που ακολουθούν φυσικά το ένα το άλλο. Η γραφή είναι συχνά προσωπική και κωδικοποιημένη, με τρόπο που μόνο ο/η συγγραφέας μπορεί να αποκωδικοποιήσει. Ένα βασικό χαρακτηριστικό του ημερολογίου είναι ότι τα γεγονότα καταγράφονται άμεσα και σε χρονολογική σειρά, αντανακλώντας τα γεγονότα ακριβώς όπως συνέβησαν.

Τα μηνύματα του ημερολογίου απευθύνονται είτε στον/στην ίδιο/-α τον/τη συγγραφέα είτε σε ένα φανταστικό πρόσωπο που θα τα διαβάσει στο μέλλον. Το ημερολόγιο έχει έναν καθαρά προσωπικό χαρακτήρα και ο συντάκτης/-τρια του ημερολογίου καταγράφει τα γεγονότα από τη δική του/της οπτική γωνία και δεν έχει σκοπό να δημοσιευτούν. Τα γεγονότα που καταγράφονται συστηματικά είναι σημαντικά γεγονότα και αφορούν εμπειρίες από την προσωπική ή δημόσια ζωή του/της, οι οποίες έχουν επηρεάσει, άμεσα ή έμμεσα, την προσωπικότητά του/της.

Περιλαμβάνει σημειώσεις, παρατηρήσεις, απόψεις, σκέψεις και μια προσωπική καταγραφή όλων των θεμάτων που απασχολούν τον/τη συγγραφέα. Τα ημερολόγια συχνά ξεκινούν με τη φράση «αγαπημένο μου ημερολόγιο», εφόσον γράφεται από μικρότερες ηλικίες, ή χωρίς προσφώνηση και η δομή τους θυμίζει συχνά μια επιστολή.

Έχοντας στόχο την καταγραφή και τη διατήρηση σημαντικών γεγονότων που έχουν επηρεάσει θετικά ή αρνητικά τη ζωή του/της συγγραφέα, το ημερολόγιο συχνά περιλαμβάνει σχόλια, σκέψεις ή συναισθήματα μετά την περιγραφή των συμβάντων. Σε κάποιες περιπτώσεις, ο/η συγγραφέας μπορεί να απευθύνεται στο ημερολόγιο, για να εκφράσει την άποψή του/της ή να ζητήσει συμβουλές. Αφού ολοκληρωθεί η καταγραφή, συνήθως (σε μικρότερες ηλικίες), αναφέρει τον λόγο για τη διακοπή της συγγραφής ή της επικοινωνίας (π.χ. *Αυτά είχα να σου πω. Τώρα, δυστυχώς, σ' αφήνω, γιατί πρέπει να συνεχίσω το διάβασμα.../Τι λες κι εσύ, αγαπητό ημερολόγιο; Μακάρι να μπορούσες να με συμβουλέψεις! Καληνύχτα./Σου τα είπα και ηρέμησα. Αχ, ας με καταλάβαιναν και οι γονείς μου, όπως εσύ!*). Παρόλο που δεν είναι απαραίτητο, συνήθως στο τέλος αναφέρει το μικρό όνομά του/της ή ένα ψευδώνυμο, για να διατηρηθεί η ανωνυμία. Βασικά στοιχεία είναι:

- η καταγραφή του χρόνου και του τόπου,
- η προσωπική απεικόνιση εμπειριών,
- η χρήση του πρώτου ή σπανιότερα του δεύτερου προσώπου,
- η αυθόρμητη, προσωπική και ειλικρινής αφήγηση,
- η παρουσία ελλειπτικών προτάσεων,
- ο κωδικοποιημένος και προσωποποιημένος λόγος.

Σήμερα, το ηλεκτρονικό ημερολόγιο ή το blog, καθώς και το video blog/vlog που διαμοιράζεται μέσω κοινωνικών δικτύων, αποτελούν την εξέλιξη του σύγχρονου ημερολογίου.

ΑΝΑΡΤΗΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΣΕ ΜΕΣΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ

Οι δημοσιεύσεις στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης αποτελούν μορφή ψηφιακών κειμένων. Οι πλατφόρμες κοινωνικών δικτύων υποστηρίζουν διάφορες μορφές περιεχομένου, όπως γραπτά μηνύματα, φωτογραφίες, ήχο και βίντεο. Πολλές από αυτές τις πλατφόρμες ενσωματώνουν πολλαπλές μορφές περιεχομένου, επιτρέποντας αλληλεπιδράσεις μέσω κοινοποιήσεων, ηλεκτρονικών μηνυμάτων και σχολίων. Οι χρήστες και οι χρήστριες μπορούν να συμμετέχουν με διαφορετικούς τρόπους: δημιουργώντας περιεχόμενο, σχολιάζοντας ή παρακολουθώντας. Αυτό απλοποιεί, επιταχύνει και διευρύνει την εξάπλωση των πληροφοριών, παρέχοντας επικοινωνία τόσο σε ατομικό όσο και σε ομαδικό επίπεδο. Η επικοινωνία αυτή μπορεί να γίνεται σε πραγματικό χρόνο ή ασύγχρονα. Οι χρήστες/-στριες έχουν τη δυνατότητα να αλληλεπιδρούν με υπολογιστές ή κινητές συσκευές, που είναι διαθέσιμες οποιαδήποτε στιγμή και από οποιοδήποτε μέρος.

Βιβλιογραφία

- Tomlinson, C.-A. (2014).** *Πώς να διαφοροποιήσουμε τη διδασκαλία σε τάξεις μεικτής ικανότητας.* Γρηγόρης.
- Βαλιαντή, Σ., & Νεοφύτου, Λ. (2017).** *Διαφοροποιημένη διδασκαλία.* Πεδίο.
- Γούτσος, Δ. (2020).** *Γλώσσα. Κείμενο, ποικιλία, σύστημα* (2η έκδ.). Κριτική.
- Γούτσος, Δ. (x.x.).** *Ψηφίδες για την Ελληνική Γλώσσα.* Νέα Ελληνικά. Γλωσσάρι γλωσσολογικών όρων που χρησιμοποιούνται στα σχολικά εγχειρίδια. Αφήγηση greek-language gr
- Κανάκης, Κ. (2002).** *Πραγματολογία και γνωστική σημασιολογία. Συλλογή κειμένων (στην αγγλική).* Aristotle University, School of English.
- Κλαίρης, Χ. & Μπαμπινιώτης, Γ.** (σε συνεργασία με τους Αμ. Μόζερ, Αικ. Μπακάκου-Ορφανού, Στ. Σκοπετέα) (2005). *Γραμματική της Νέας Ελληνικής. Δομολειτουργική - Επικοινωνιακή.* Ελληνικά Γράμματα.
- Μιχάλης, Α. (2019).** Γραμματική της παραγράφου: άξονας της κειμενικής γραμματικής ή κενή περιεχομένου έννοια της παραδοσιακής διδασκαλίας; *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα* 39, 671-687. Ανακτήθηκε: ins web auth gr
- Μιχάλης Α. (2020)** *Γλωσσική διδασκαλία και πρακτικές γραμματισμού στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.* Gutenberg.

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ
ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

